

پہ ناورین پسی ناورین

درویش دُرانی

پہ ناورین پسی ناورین

در وپش دُرانے

Published by
Sahaf Book Publishing Institution
Quetta
2005

حقوق ئي د مصنف دي

په ناورين پسې ناورين	::	ڪتاب
دروېش دُرانے	::	شاعر
۲۰۰۵ء لومړے چاپ	::	د چاپ ڪال
(۱۱۰۰) ٽوڪه	::	د چاپ شمېر
صحاف ڪمپيوٽر ڪوٽه	::	ڪمپوز / ڊيزاين
لطف الله " صحاف "	::	ڪمپوزر
نصرت " منگي "	::	د پڻتي انځور
الحق پريس لاهور	::	د چاپ ڄاڻ
(۱۵۰) روپي	::	ببيه

چاپوونڪے او خپروونڪے صحاف نشراتي مؤسسه ڪوٽه

ڪاسي روڊ نور مسجد ته مخامخ

فون - ۶۶۴۲۳۶ - ۰۸۱

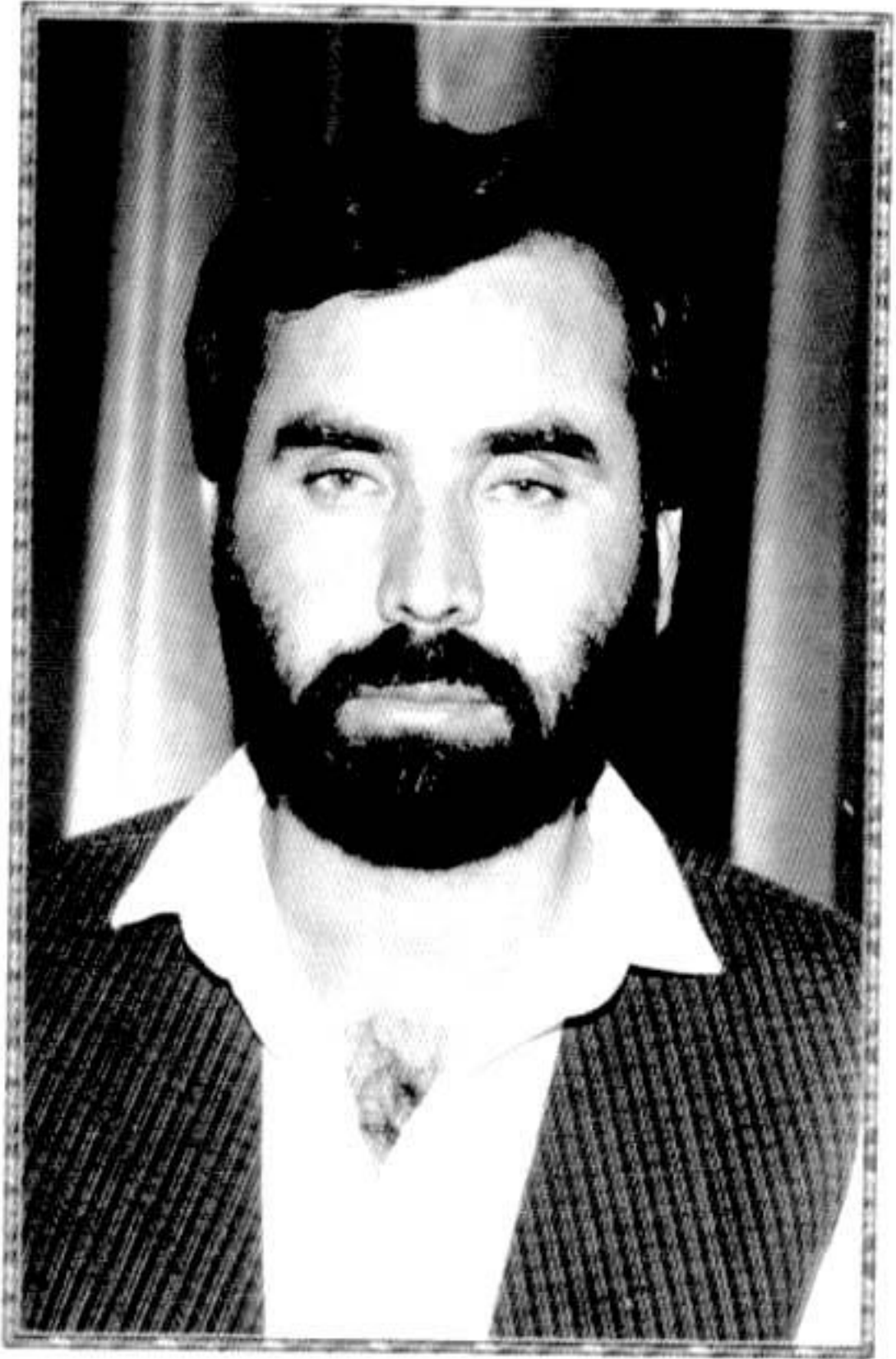
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ۝

نو بيان ڪرہ (دوی تہ) دغہ قصی، بنایی چي دوی فکر و ڪری.

القرآن (۷-۱۷۶)

خلق واره د اندوه په درياب ډوب دي کله کله له دريا به سر بلند کا (خوشحال خټک)

فہرستِ کتابیں

شمبرہ	سرلیک	صفحہ
۱	ویر لرلے داستان	۹
۲	حوالی	۳۱
۳	وور سر	۳۵
۴	د دبنمنی تراخہ	۴۱
۵	دونی دد	۴۷
۶	د مار سر	۵۳
۷	ایرہ	۵۹
۸	زر سوے	۶۵
۹	دریم زوی	۷۱
۱۰	بلا پر بلا وا وبتہ	۷۷
۱۱	خوب	۸۳
۱۲	د رند و کزار	۸۹
۱۳	خواست	۹۵
۱۴	عذاب	۱۰۱
۱۵	سور سترگے	۱۰۷
۱۶	شاگرد	۱۱۳
۱۷	اووم سر	۱۱۹
۱۸	یور سم	۱۲۵
۱۹	د سرونو دوہ خلی	۱۳۱

۱۳۷	۲۰ . کوده پېغله
۱۴۳	۲۱ . خط
۱۴۹	۲۲ . آخره خاتمه
۱۵۵	۲۳ . شاعر
۱۶۱	۲۴ . لعلونه اوسکروتي
۱۶۷	۲۵ . پر مخکه پروت زرگه
۱۷۳	۲۶ . اوومه کُنبدہ
۱۷۹	۲۷ . د جنت اوبه
۱۸۵	۲۸ . دوه مري
۱۹۱	۲۹ . لاروے
۱۹۷	۳۰ . یوسر په یوه غمي
۲۰۳	۳۱ . خلم سردار
۲۰۹	۳۲ . رومبے باران
۲۱۷	۳۳ . د دې منظوموزني

ويرلرے داستان

(۱)

د هلكوالي په زمانه كې ما يو ووړ غوندي كتاب لوسته و. موده
 ډېره تېره شوې ده. اوس مي نه د هغه كتاب نوم په ياد دے او نه
 د هغه د ليكونكي. خو دا مي ياد دي چي كتاب په پښتو ژبه و
 او د شيخ عبدالقادر جيلاني رحمته الله عليه سره تړل شوي كرامتونه پكي بيان
 شوي وو. په دغو كرامتونو كې يو كرامت دا هم ښوول شوه و. چي يو
 وخت يوه ښځه شيخ ته په چينغو راغله او ويل ئې چي زه په دنيا كې
 هيڅوك نه لرم. يو زوی مي و هغه هم نن مړ شو. اوس به ته كوي
 خدای به كوي. زما دغه مړ زوی به بېرته را ژوندے كوي. د ښځي فرید
 دومره دردوونك او اغېزه ناك و چي د شيخ جيلاني رحمته الله عليه زړه ورباندې
 وسو. او عزراييل عليه السلام ته ئې و ويل چي د دې د زوی روح به را پرېږدې.
 چي هغه بېرته ژوندے شي. خو عزراييل نته وكره او جواب ئې وركړ.
 چي داسي به هيڅكله و نه شي. شيخ كه هرڅو د هغه د پوه كولو هڅه
 وكړه. خو عزراييل د ده په خبره خان نه پوه كاوه. خكه نو دے دې ته
 اړووت چي له زوره كار واخلي. پای ئې دا شو چي د دې دواړو زورورو
 تر منځ د كښولو را كښولو په مهال هغه ټول روحونه د عزراييل عليه السلام
 لاسه و وتل كوم چي ده په دغه ورځ اخستي وو. او هر روح خان بېرته
 خپل هغه بدن ته ورساوه چي د مړي په توگه ئې تر شا پرې ايښه و. دا ډول
 چي څومره خلك به دغه ورځ مړه وو. هغه ټول بېرته پر خپل خپل خای

باندې په ژوندي کېدو شول چا به له رواني جنازې څخه سر
 را پورته کړ او نارې به ئې کړې چې چرته مي وړی. چا به د قبر پر غاړه
 لاس او مخ له کفنه را و ایستل. او د چا مړ وجود به لا په خپل کور کې
 پر خپل بستر باندې پروت و چې بېرته به را ژوندې شو او
 را کېږي به نوست. دا ډول چې په دغه ورځ هر څوک مړ و. د هغه مړه
 هر چرته چې و. په هماغه ځای کې بېرته را ژوندې شو. لکه څنگه چې
 مي وړاندې و وېل. دا کتاب ما ډېر پخوا لوسته و. په دې دومره اوږده
 موده کې ئې قصې نورې ټولې زما له ذهنه وتلي دي. دغه يوه قصه مي
 ئې تر اوسه پورې په ذهن کې پاته وه. چې دلته مي دا ده په خپلو ټکو
 کې بيان کړه. او له ياده مي د هغه نورو قصو په رنگه بنايي ځکه وتلې
 نه ده چې دا هغه وخت ما په خپل ذهن کې ډېره اړولې را اړولې وه.
 ولي چې په دې کې دوې خبرې داسې وې چې زه به ئې په زړه کې
 خوږولم. يوه دا چې ما به وېل چې کله چې د عزراييل عليه السلام له لاسه
 روحونو ټول و وتل نو کوم خلک چې په دغه ورځ مړه وو. په هغو کې
 خو به ډېر مړي دغه وخت قبرونو ته هم سپارل شوي وو. او دننه به په
 قبرونو کې بند وو. نو دغسې خلک چې په قبرونو کې را ژوندي شوي
 وي. څومره به په زاوال شوي وي. او بله به مي دا خبره هم بيا بيا
 ذهن ته را تله چې خدای عز وجل نو ولي انسان ته دومره واک او اختيار
 ورکوي چې د ده په کارونو کار و لري. او که ئې ورکړي نو بيا دغه
 سر ته چې خدای عز وجل دومره ښه ورسره کړي دي، د ئې ولي خپل حد نه
 پېژني. او د خدای عز وجل په کارونو کې بېخايه لاس وهنه کوي. هغه وخت
 زه په دې نه پوهېدم چې نه خدای عز وجل چا ته دومره واک ورکوي او نه
 د خدای عز وجل نازولي د هغه په کارونو کې د لاس وهني څه شوق لري.

دا خو د جوړمنو، خپلو او ځکېدلو انسانانو د تخیل دنیا ده چې دغسې
 گړندي پکې ژوند کوي. کوم انسانان چې خواريو، درېدريو او تکرېو
 په مخه اخستي دي. هغو پخپله خپلي دې خيالي دنیا ته دغسې گړندي
 خپړولي دي او وس نې ورکړې دے چې په هره تنگه کې چې نې
 دوی وننگوي نو هغوی خان ور ته را ورسوي. او له هر ډول بلا سره
 چې دوی مخامخ وي له هغې څخه نې خلاص کړي. داچې رښتيا هم
 دغسې کېږي که نه. په دې پسې دوی نه شي گړخېدای. د دغو بې
 اسرې وگړو خو بس يوه اسره په کار ده. اسره که خيالي هم وي. د بلا
 تر رارسېدو پوري د دوی زړه ورباندي ډاډه وي.

د دا کومې خيالي دنیا یادونه چې ما پورته وکړه. د دې پوله
 تش د يوه اولس تر خلکو يا د يوه دين تر منونکو چاپېره نه ده
 راڅرخېدلې. په دې کې له لويه سره ټول انسانان راځي. له آدمه
 تر دې دمه انسان هر مهال هر چرته چې شوع دے، وېر او درد نې
 دومره بېحده او بېحسابه او سختري نې داسې يو تر بل بترې وي
 چې دغه اوبو اخستې بس هر څک ته لاس اچوي. د مخکې پر مخ
 باندي د خدای ﷻ دغه مخلوق خواريو او درېدريو داسې په مخه
 کړې وي چې سرے به وايي په رښتيا د پندورا هغه سندوخ ور پسې
 را خلاص شوع دے. چې قصه نې د يونان په اساطيرو کې راغلې ده.
 د دغې قصې له رويه دا کوم رنځونه، خواری او آفتونه چې په دنیا
 کې په انسان پسې دي. دا ټول د دنیا په لومړي سر کې په دغه
 سندوخه کې ترلې له آسمانه مخکې ته رالېږل شوي وو. چې پندورا
 په ناڅرگتيا کې سندوخ پرانست نو دا هرڅه په وتو او په دنیا کې
 په خوړېدو شول. تر څو چې پندورا بېرته د سندوخ د تړلو په کار کې

بريالی کېدله نو آفتونه ټول وتلي وو. تش يو شے داسي و چې د دغو غورزو پرزو په حال کې به وتلو کې پاته راغلي و. او په سندوخه که دننه پاته شوه و. دغه شے و امید (هيله). چې لاتر اوسه د انسان په زړه کې دننه دے. نور ټول آفتونه دباندې (بهر) دي. او په انسان پسې دي. قرار ته ئې نه پرېږدي (۱).

د پنهورا په دغه قصه کې مور د هغو خواريو، ويرونو او ستونزو يو په زړه پوري انځور وینو. د کوم مخته چې انسان په تش لاس درول شوه دے. دغه انسان چې په لومړي ځل د مخکي پر مخ باندې پل کېښوو نو نه ئې پر بدن باندې داسي څرمن وه چې د موسم سختی و زغملاى شي. نه ئې په ځله کې داسي غاښونه يا په گوتو کې داسي نوکونه وو چې د نورو څيرونکو او دارونکو خناورو په شان ښکار پرې وکړي. او نه ئې داسي گړندۍ او جابکي ښې درلودې چې د خطر په وخت په منډه خپل سر خلاص کړي. هغه په جسماني توگه د مخکي د مخ په خوارخواکه ژوو کې حساب و. څه که ورسره وو. نو همدغه امید و. چې په زړه کې ئې دننه و. يا بيا هغه پوهه وه چې بالا ئې په سر کې پرته وه. د دغو دوو اوزارو په مرسته هغه لگيا شو چې پر خان باندې څه داسي دېوالونه را وگرځوي چې دے پکې خوندي وي. او دغه دېوالونه بيا هغه د کور، کورنۍ، قبيلې او وطن په نومونو و نومول. په کور کې ئې غمخواره مور و پلار وو. قبيله پر سردار باندې راغونډه وه. او وطن باچا چلا وه. او تر دې هرڅه چاپېره بيا د لوی خدای ﷻ خدایي را څرخېدلې وه. له خدایه سره د دوی تړون د دين په دایره کې و. دا دېوالونه که څه هم پر خپل خپل ځای باندې ټول کتور

او په خپله سمه بڼه د ارزښت وړ وو. خو زیاتره داسې شوي دي (او کېږي) چې د ژغورني دغه دېوالونه په داسې زندان بدل شي چې انسان د بلا گانو مخته پکې تړل ولاړ وي. او بې له خدایه بل هیڅوک داسې نه وي چې د دغه سترگي وړ واوړي.

(۲)

هو، دا خبره رښتیا ده. چې کله چې پر انسان باندي داسې یوه بده ورځ او سخت وخت راشي چې د پناه هیڅ ځای پاته نه وي نو سترگي ئې د خدای ﷻ لور ته وړ اوړي. خو په دغې حال کې ډېر ځله هغه خدای ﷻ هم خطا کړي. هغه د یوه مسیحي پادري وېنا ده چې د خواشینی خبره دا نه ده چې خلکو خدای ﷻ هېر کړی دے بلکه دا ده چې د هغه ځای ئې داسې خدای ته ورکړی دے چې خدای نه دے (۲) او کله چې داسې وشي نو دومره ستونزي، خواری او بدی ورسره را و بهیږي. چې هیڅ بند وړ ته نه شي تړل کېدای. ځکه خو اسلام خپلو منونکو ته په کلمه کې لومړی د غلطو خدایانو انکار (لا اله) او وروسته بیا د رښتوني خدای ﷻ اقرار (الا الله) وربښي. غلط او د درواغو خدای چې له خپلو منونکو څخه کوم څه غواړي. یا ئې منونکي د هغه د راضي کولو دپاره ورته وړاندي کوي. هغه یو ډېر په وینو لرلے داستان لري. هېرلدلېم چې د لوی سائرس (کورش) په نامه کوم کتاب لیکلے دے. او د خپل تخیل په مرسته ئې ډېرو خورو ورو معلوماتو ته یو ښکلے ترتیب سره ورکړی دے. په هغه کې ئې د سمرقند د هغه وخت د یوه سردار له ځلې لیکلي دي. چې کومو وحشي قبایلو چې د لوټ مار دپاره هر کال پر سمرقند باندي یرغل کاوه. هغه سر کال د دغه ښار د سلامت پرینولو په عوض کې

فديه هم نه قبلوي. ولي چي د دوی سردارانو نذر منلے دے چي خپل لوی خدای ته د قربانی د وړاندي کولو په نیت به دوی د سمرقند ښار سوخي. او د دغه خای د خلکو زر آسونه او زر قیدیان به د خپل دغه وړي خدای د خوشحاله کولو دپاره ژوندي اور ته غورخوي (۳) د انسان د قربانی دغسي رواج په زمانو زمانو د نړۍ په بهلابیلو سیمو کي روان پاته شوه دے. یو وخت و چي د یونان خلکو به له خپلو ښارونو څخه د بلاگانو د شړلو دپاره هر کال دوه داسي کسان چي له لاندنی طبقې سره به ئې تړاو درلود او په مالي توگه به ډېر خوار او لوېدلي و. د قربانی د پسونو په شان د سرکار په خرڅ ښه ساتل. رنگ رنگ خواره به ئې پرې خوړل. دغه دوه تنه به یو د نرو او بل د ښخو دپاره و. چي کال به پوره شو نو نوي او پاکي جامې به ئې ور واغوستې او په ښار به ئې روان کړل. په ښار د گرځولو په وخت به ئې ور سره ور سره دا دعا هم کوله چي د دې ښار د ټولو خلکو بلاگاني دي په دوی پسې شي. دا ډول چي به ئې د خلکو بلاگاني ور په شا کړې نو له ښاره به ئې و ایستل او هلته به ئې په کانو و وژل. داسي به د دوی په خیال دوی له بلاگانو خلاص شول. هر کله چي به دوی له وچکالی، وبا یا څه بل آسماني آفت سره مخامخ کېدل، نو دغسي بېوزله او ساتل شوي وگړي به ئې قربانول (۴).

د رښتوني خدای خای چي په بهلابیلو زمانو کي بهلابیلو اولسونو د درواغو کومو خدایانو ته ورکړے وو. هغه دومره ډېر دي چي سم شمېر ئې هېڅوک هم نه شي ښوولای او دغسي خدایان هر یو هر چرته چي شوه دے د خلکو دپاره ئې دا رنگه خواری او ستونزي زېږولي دي چي په اورېدو سره ئې د سړي زړه لرزېږي.

لکه دا چي د ونو به هم خلکو عبادت کاوه. او د لرغونو جرمنيانو په قانون کي چا ته اجازه نه وه. چي د يوې وني پوستکي يا خور واري کي به نې واراوه نو د هغه دپاره په سزا دا وه چي نو (ناف) به نې په خه خاصه توگه داسي ترې را ويوست چي کولمه به نې ور پوري وه او د دغه وني په ډډ کي به نې چرته تک واهه. بيا به نې دغه سره پر دغه ونه باندي شا و خوا دا رنگه راگرخواه. چي کولمه به نې له خبتي راوته او د وني پر ډډ باندي به پيچل کېده (۵) خيني اولسونه بيا داسي وو چي هر سري به نې دا خبره د خان دپاره ډېره خطرناکه گڼله چي يو څوک د د خورلو يا څنلو په حال کي و ويني تر دې حده چي د دغسي يوه اولس باچا به هم خوراک او څناک له هر چا پټ کول. او په قانون کي د هغه چا سزا مرگ وه چي باچا به نې د څنلو يا خورلو په حال کي وليد. په دې لړ کي فرېزر د يوه باچا حال داسي بيانوي چي يوه ورځ هغه لگياؤ. شراب نې څنل. چي دولس کلن يا څوارلس کلن زوی نې په نا خبرتيا کي ورباندي ورغی او د نې د شراب څنلو په حال کي وليد. باچا هغه دم امر وکړ چي شهزاده ته بنکلي جامې ور وا غوندي او خونديور خواره پرې وخورئ. کله چي دغسي وشول. نو بيا د باچا په خپل امر د دغه شهزاده بدن څلور ټوټې کرل شو. او دغه څلور ټوټې مړه بيا په داسي حال کي په بناړ وگرځول شو چي دا دماته ور سره وهل کېده. چي دا هغه هلک د نې چي باچا نې د شراب څنلو په حال کي ليدلې د نې (۶).

د ناوړه عقيدو يو بل اړخ هم و او هغه دا چي خينو اولسونو به له لويو لويو آفتونو څخه د خان زغورلو دپاره خپل باجهان قربانول او د دغسي قربانيو په بېلابېلو ځايونو او وختونو کي بېلا بېلي طريقې

پاته شوي دي. خيني وختونه به د باچا د قربانولو يو خاص ټاکلې وخت و هسي د قرباني دغه ټکي به عجيبه غوندي زړه راکښون لري. په هره زمانه کي داسي خلک وي چي د دغه ټکي په اورېدو سربښندي ته تيار شي. دغه باچهان به هم په خوبه سربښندي ته تيارېدل او د وطن او اولس د ټکمرغي دپاره به ټي خپل خای خپل خلمي وارث ته پرېښوو. خو انسان داسي دے چي خان ته د هر گران کار د اسانه کولو دپاره ورو ورو څه لاره چاره لټوي. دغه دودونه هم بيا خينو باچهانو کله په زور او کله په پوهه بدل کړي دي. يو وخت د بابل خلکو په کال کي يو پنځه ورځنۍ اختر درلود. په دغه اختر کي تر ټولو په زړه پوري خبره دا وه چي د پنځو ورځو دپاره به ټي باچهي يوه داسي مجرم ته ورکوله چي د مرگ سزا به باندي ختلې وه. دغه لند مهاله باچا به هسي تش په نامه باچا نه و. د هرڅه واک به ورسره و. تردې حده چي د اصلي باچا حرم ته به هم ور يله و. او د هغه له بنځو سره به ټي هر ډول اړيکي ساتلای شوې. او هر رنگ کټه به ټي ترې پورته کولای شوه. چي پنځه ورځي به پوره شوې. نو بيا به ټي وواژه. د دغه رسم په اړه هم د بشرياتو د عالمانو خيال دے چي دا وخت به د باچا د قربانولو وخت و. اصلي باچا به خان ويوست. څوک چي به د قرباني په دغه ټاکلي وخت کي باچا و. هغه به ټي قربان کړ. داسي به اصلي باچا هم بچ شو. او څوک چي به و وژل شو، د هغه وژنه به هم د يوه ټي گناه انسان وژنه نه وه (۷) هسي د بابل نوم سري ته حضرت ابراهيم عليه السلام ور يادوي. چي زوی ټي د قرباني دپاره بېولې و. خو د زوی پر خای باندي ټي په حلال شو. له دغي قرباني څخه داسي ښکاري چي خدای پاک د دغي قرباني په ذريعه انسانانو ته

دا سوول غواړي چې انسان وژل يو ناوړه کار دے د قرباني سمه
طريقه دا ده چې پسونه حلالوي.

(۳)

دا خو مو تر يو حده وکتل چې څنگه خواريو په مخه اخته
انسان کله د غيبي قوتونو د مرستي په لتون مندي وهي او کله بيا
د هغو د قهرېدلو له وېري په کندو کېرو کي خغلي او تيدکونه
خوري. اوس به لږ وگورو چې د خواريو د مخ نيوي په لږ کي پخپله
انسان د انسان څومره په ښه ورغله دے يا تر کومه حده په ښه
ور تلای شي. د مخکي پر مخ باندې چې د خان ژغورني په نيت
انسان تر ټولو لويه او تر ټولو ټيکه کومه کلا جوړه کړې ده. هغې ته
نې د وطن نوم ورکړے دے. وطن د دې دپاره وي چې په دې کي
اوسېدونکي خلک ټول يو بل ته لاس سره ورکړي او په گډه خپل
ټول واک او وس د ستونزو د مخ نيوي دپاره په کار واچوي. دغه کار
چې د چا په مشرۍ کي تر سره کېږي هغه د زمان په اوږدو کي باچا
بلل شوی دے. باچا چې خپله دنده کله په سمه توگه تر سره کړې
ده. نو پر اولس باندې د وطن راخرخېدلې پوله د او سپني دېوال
ثابته شوې ده. او نه يواځي دا چې د خلکو سر او مال پکي خوندي
شوي دي. بلکه په مادي او معنوي توگه ټولني وده پکي کړې ده.
او پر مخک ته نې لاره هواره شوې ده. خو د نېکمرغي دغسي
دورونه په تاريخ کي ډېر کم ليدل کېږي. زياتره دا شوي دي. چې
باچا د اولس مال او متي د اولس د ترټولو او سپکولو دپاره په کار
اچولي دي. د تاريخ پاني د باجهانو له لاسه په منځ ته راغلو داسي
نې شمېره پېښو ډکې دي. لکه د ډيلې ډ باچا سلطان محمد تغلق

چي پر څه شي باندي ددغه بنار اوسېدونکو ته خوابده شوه. کورونه
 نې ټول په بيه ترې واختل او امر نې ور کړ چي ټول دي دولت آباد
 ته وکوچېږي او ډيلے دي خالي کړي. د ټاکلي وخت له تېرېدو
 وروسته د باچا خلکو ته دوه تنه، چي يو گود او بل روند و. په لاس
 ورغلل. چي لا کوچېدلي نه وو. هغوی نې باچا ته ور وستل. گود
 خو سمدستي په منجنيق والوزول شو او د رانده په اړه امر دا وشو
 چي په کښولو کښولو نې تر دولت آباده پوري ورسوي. له دغه امره
 سره سم د باچا خلکو روند تر پښه ونيو او په کښولو نې د دولت آباد
 خوا ته روان کړ. تر دولت آباده پوري له ډيلي څخه د څلوېښتو
 ورځو د مزل لاره وه. څلوېښتمه ورځ دوی د دغه رانده يواځي يوه
 پښه دولت آباد ته ورسوله. نور بدن نې ټول په کښدو کي په خاشه
 خاشه دلته هلته او هلته دلته پاته شوه و (۸).

څرگنده ده چي دغسي خرمستی باچهان د اولس او وطن
 دهغو خزانو په زور کوي چي کالخوايي نې ټوله له دوی سره وي.
 او د خزانو په اړه ويل کيږي چي بناماران ور پسي راځي. ځکه نو
 په زياتره باچهانو پسي د اژدها په شان ډېر بې زړسويه يرغلگر راغلي
 دي. د دغو يرغلگرو له لاسه چي پخپله دغو باچهانو ته هر څه پېښ
 شوي دي. هغه خو پېښ شوي دي خو بده داوي چي د اولسونو
 هغه بې شمېره وگړي چي نه په څه خبر وي نه اتر. په دغسي وختونو
 کي تل په وينو لمبول شوي دي. که سرے د تاريخ په مرسته يواځي
 په چنگيزخان پسي بل واخلي. نو ښائي د هغه ناورين په ليدو نې زړه
 وچوي. چي دغه انساني بلا پر نيمه نړۍ باندي راوستلے و. هغه
 دومره وښي بهولې وي او مخکه نې داسي به مرو دکه کړې وه. چي

پای به د هغه هر سپايي خلکو ته د مرگ داسي يو استازے بنکارېده چې تر عزراييل به ئې هم ددبده زياته وه. چاته چي به ئې مخه شوه نو هغه به تر مر کېدو مخکي لا خپل خان مړکانه. کله چي دغي يو سپايي يوه ورځ يوه کلي ته ورننووت. او هلته لکيا شو په يواخي سر ئې خلک يو يو له کورنو را ايستل او وژل ئې. نو په دغو خلکو کي هېچا هم و نه کړای شول چي د هغه په لاس له وژل کېدو څخه ننه وکړي (۹) تاريخ دا قصه هم په خپلو پاڼو کي خوندي کړې ده. چي د چنگيز يوه سپايي يو سرے ونيو خو هغه وخت داسي څه شے ورسره نه و چي پرې مړ ئې کړي. نو پر مخکه باندي ئې پرې يوست او ور ته و ئې ويل چي له دا خايه به بنورې نه. هغه سرے پر دغه خاي باندي تر هغه وخته پروت و چي ده توره راوړه او هغه ئې پرې و واژه (۱۰) اوس نو د يوه لښکر د عام سپايي چي دا حال وي. هلته سرے دا اندازه په بڼه توگه لگولای شي چي د باچا به ئې نو څومره ددبده وه. او د چنگيزيانو ددبده په ژوند کي خو وه چي وه. جنازې به ئې هم د بي شمېره خلکو ميني ورسپري کړې. په سر کي د هغو دا معمول و چي د خپل باچا مړے به ئې خپل پلارني ټاټوبي ته رساوه. او د داسي مړي د وړلو په وخت چي به په لاره کي هر څوک جنازې ته په مخه ورتلل نو هغه به ئې په دې عقیده وژل چي په بل جهان کي به دې مړه باچا ته په بڼه ور شي. او چوپړ به ئې و وهي. يواخي د منگوقاآن د جنازې د وړلو په وخت دارنگه شل زره تنه وژل شوی وو (۱۱).

امير تېمور چي به کله په کومه درنه چاره لاس پوري کاوه نو فال به ئې له قرآنه يوست (۱۲) خو کله چي به ئې بيا دغه چاره په عملي ډگر کي پر مخ باندي بوله نو هغه وخت به ئې هم قرآن

هېر و او هم د خدای د هغه لوی استازي وېنا چې دغه قرآن باندي راغله دے د اصفهان په ښار کي چې نې کله د ښاريانو د يومخ وژني امر وکړ. او لښکريانو نې په خلکو پسي توري را و ايستې نو د وژني دغه لړۍ دومره اوږده شوه چې لاري او کوڅې ټولي له مړو ډکي شوې خو دغه ناورين دغسې روان و او پای ته د رسېدو نوم نې نه اخست. په دغه حال کي چې دغه امير پر داسي يوه ځای باندي راغے چې گڼ شمېر وېرېدلي او په لرزا اخته ماشومان پکي ولاړ و. نو پوښتنه نې وکړه چې دا دلته څه ته ولاړدي؟ کله چې ده ته و ويل شول چې دا ټول هغه ماشومان دي چې مور، پلار، کورنۍ او هر څه نې د نن په دې روانه عامه وژنه کې له منځه تللي دي. او دوی تا ته فرياد راوړے دے. د دې ښار دپاره امان غواړي. نو تېمور مخامخ خپل آس پر دغو ماشومانو باندي ور سم کړ. کوم سپاره چې په ده پسي وو. هغو هم دغسې وکړل. پر ماشومانو باندي نې قيامت جوړ کړ. آسونه نې باندي خنډول راخنډول. د ماشومانو چينغو او غلبلو د عرش کنگرې لړزولې. خو تېمور د زړه په کڼو غوږو هيڅ هم نه اورېدل. لږ گڼے وروسته دغه چينغي ورکي شوې چې چپتيا شوه. ماشومان ټول د آسونو تر پښو لاندي وژل شوي وو. او تېمور له خپلو سپرو سره مخته تللے و (۱۳)

(۴)

انسان چه د مخکي پر مخ باندي کومو بلاگانو تر ټولو زيات خوږولے دے. په هغو کي تر ټولو لويه بلا پخپله انسان دے. په انسانانو کې تر ټولو زورور باچا وي. باچا چې کله د بلا په بڼه شي نو د اولس نې بيا خبر نه وي. خو لکه څنگه چې انسان له هري بلا سره ورو ورو

چل زده کرے دے او هغه ئي په يو ډول بوتل کي بنده کړې ده
 دغه رنگه ئي دا بلا هم پای يوه بوتل ته ننه ايسته او دغه بوتل ئي
 جمهوريت يا اولسواکي وباله. په اولسواکي کي د واک او خواک
 سرچينه اولس وي. د اولس د وکړو ډېرے چي د چا پر وږه باندي
 لاس کسېږدي هغه د هيواد واکمن شي. خو دغه واکمن د هيواد
 دنورو او سپينو داسي کالخوايه نه وي. چي بس څرنگه چي دے
 عواري. هغه رنگه گته خني پورته کړي. دلته واکي د اولس په لاس
 کي وي. اولس چي چا ته خپله مشري ورکوي نو په دې شرط ئي
 ورکوي چي هغه به د دوی په خوښه شي. خکه نو اولسواکي د نوي
 انسان ډېره لويه لاس ته راوړنه کوله کيږي. خو دا لاس ته راوړنه ئي
 يواځني لاس ته راوړنه نه ده. نوي انسان په ډېر لنډ وخت کي نور
 هم دومره څه لاس ته راوړي دي چي عقل ور ته حيرانېږي او
 د هغه په برکت ئي يوه جنتي غوندي نوې نړۍ جوړه کړې ده. چي
 مور ور ته پر مخ تللي نړۍ وايو. خو داسي ښکاري چي په خپل دې
 مخکني جنت کي هم د آدم دغه اولاده له خوشحالي او خوند
 اخستلو څخه بې برخي او زړه چاودون ته مخامخ ده. او کوم درد
 او خوږ چي باندي تېرېږي هغه ئي د ډېرو مخکني پوهانو په وېناگانو
 کي داسي خان ښکاره کوي لکه کرکېکارډ (۱۸۵۵-۱۸۱۳) چي وايي
 چي: د لنگواله په وخت د يوې مور چيغي بغي واوره او
 د ځکندن په شپو کي د مرگ ځلي ته د تلونکي انسان لاس و پښې
 وهل وکوره او بيا و وايه چي کوم څه (ژوند) چي په دا توگه پيل
 کېږي او په دا ډول پای ته رسيږي. ايا هغه به د دې دپاره وي چي
 سرے خوند پکي واخلي. (۱۴)

پورته چي مور دا کومه د نوي انسان او نوي نړۍ خبره وکړه، دغه نوي والي له هغه تحريکه سره سم پيل کيږي. چي رينيسانس (Renaissance) ورته وايي. د رينيسانس له ډيرو اړخونو څخه يو ډير څرگند اړخ دا و. چي د کليسا زور ئې ورمات کړ. د عانيت تر راتگ وړاندي چي په اروپا کي خلکو له يوناني او لاطيني لارو چارو سره سم ژوند تېراوه. دا وخت يو ځل بيا ژوند پر هغه ډگر باندي مخ په وړاندي گام واخست. او پر دين نه ولاړه يوه ټولنه مخ په وده شوه. او د خلکو زړه عقیده په ماتېدو او د الحاد سايه په خورېدو شوه. پر خدای ﷻ باندي چي عقیده په کمېدو شوه نو د دغي سيمي خلکو ته انسان د مخکي پر مخ باندي د رڼا تر ټولو لويه او رښتوني مناره ښکاره شو او د دغي منارې مينه او درنښت تر ټولو لوی ارزښت وگڼل شو. چا چي انسان تر هر څه لوړ گانه او تر هر شي ئې زيات ارزښت ورکاوه. هغه ته په درنه سترگه کتل کيدل. دا ډول د انسان دوستي (Humanism) په نامه دغه تحريک هر لور ته په غزېدو شو. خو دغه غزېدونکي تحريک هغه وخت د وينو په سېلاب کي لاهو شو چي نړۍ پرله پسې دوه ځله جهاني جنگ ته مخامخ شوه. په دغو دوو لويو او جهاني جنگونو کي انسان د انسان داسي يود ناوړه، کرغېړنه او په وينو ککړه څهره وليده چي تاريخ ئې سارے نه شي وړاندي کولای. او هغه انسان چي د انسان مينه ئې د ايمان د منځ ټکے و. د انسان له نومه په ترهېدو شو. کوم انسانان چي دغه مهال د وينو سېلاب يووړل هغه خو ئې يووړل. کوم چي ژوندي پاته شول. هغه د غرونه غرونه عذاب او ويري سره مخامخ وو. د دغه ذهني عذاب او درد ډير لږوونکي انځورونه د دغه وخت په ادبياتو کي راغلي دي. چي مور

دلته ورباندي د ډېر څه ويلو دپاره وخت نه لرو. تش د نمونې په توگه له پوره خرواره څخه يو دوي دانې را اخلو. لومړې به همدغه د انسان له اسانه د بېزاري په اړه د ژان پال سارتر د يوې ډرامې خبره وکړو. چي درې کردارونه لري. يو پکي سره او دوي نې بنخي دي. دا درې واره انسانان مړه دي او له مړيني پس د دوزخ سزا ورکول شوې ده. دوزخ ته چي راشي نو دلته نه اور شته اونه دوي ته د عذاب ورکولو دپاره څه بل شے بنکاري. بس يوه خونه ده چي د دوي د ناستي دپاره پکي درې سوې پرتې دي. دوي چي سره کښني او يو له بله سره خبري پېل کړي. نو په دې باندي ورو ورو پوه شي چي خبره دومره اسانه نه ده. دوي په رښتيا هم دوزخ ته راغلي دي. او له يوه لويه عذابه سره مخامخ دي. خو دغه عذاب له کوم بل شي څخه نه دے. پخپله د دوي هر يوه وجود د دانورو دوو دپاره عذاب دے. او دغه عذاب به دوي هر يو تل تر تله دلته زغمي. او د دوي دغه عذاب يو له بله سره په خبرو وار په وار زياتيږي. او ډرامه له دغو درو کردارونو څخه د يوه په دې ويلو پای ته رسيږي. چي دوزخ په اصل کي دغه نور خلک دي (۱۵) مطلب دا که يوه انسان ته سزا ورکوي نو د نورو انسانانو په منځ کي نې واچوه. ولي چي د انسانانو په منځ کي اوسېدل داسي يو عذاب دے چي د دوزخ تر عذاب په کمه نه دے.

موږ پر نوي انسان باندي په ذهني توگه د تېرېدونکي عذاب د اندازې د لگولو دپاره د الحادي وجوديت دستر استازي ژان پال سارتر د ډرامې لنډيڅخه و لوست. اوس به له لويه سره د نوي تهذيب او نوي نړۍ په اړه د يوه بل داسي غربي ليکوال خبري ته غور شو

چي د پوهي او ادب په نړۍ کې ډېر لوی نوم لري. دغه ليکوال د انگريزي ژبې نامتو شاعر او کره کتونکې ټي. ايس. ايليت دے. چي له ديني ارزښتونو څخه د خالي نوي تهذيب او په ذهني او روحاني توگه د رنځور نوي انسان غميزه لې په ډېره زوره توگه په خپله شاعري کې انځور کړې ده. په دې اړه د ده تر ټولو مشهوره نظم "شاره مخکه" دے. په دغه نظم کې دننه پخپله د نوي تهذيب په رنگه يوه داسې پېچلې او سره اړه را اړه غوندي نړۍ ودانه ده چي که ورننه وزو نو بيا زر او په اسانه بېرته نه شو ترې را وتلای. خکه نو دده چي کوم ورکونج عبارت (Epigraph) د نظم تر پېل کېدو له مخه ورکړے دے. که موږ نش هغه و گورو او خان ورباندي پوه کړو. نو داسي به وي لکه په پوره نظم چي تر يو حده پوهېدلي يو. دغه عبارت په لاطيني ژبه دے. زه لې دلته له يوې انگريزي ژباړي څخه پښتو ته را اړوم. په دې عبارت کې يو څوک واني چي ما پخپله يو ځل سپېل په خپلو سترگو وليدله چي په يوه قفس کې خړېده. کله چي هلکانو ورڅخه و پوښتل چي سپېل ته څه غواړې نو دې ويل زه غواړم چي مړه شم (۱۶) دغه عبارت چي سرے ولولي نو په لومړي سر کې داسي ور ته و برېښي لکه ژوند چي پخپله په يوه قفس کې ترلے وي او د خان خاتمه غواړي خو د شاعر مطلب هغه وخت نور هم سړي ته زيات څرگند شي چي په دې خبر شي چي د يوناني اساطيرو له روبه سپېل خپله لپه په رېگ ډکه کړې وه او اېالو ته ئې خواست کړے و چي ما نه دومره کلونه ژوند راکړه لکه دا زما په لاس کې د رېگ درې. او هغه ئې دا خواست منلے و. خو تاوان دا شوے و چي د سپېل دې ته نه وو پام شوي چي له دغه اوږده ژونده

سره سمه خواني هم و غواړي. خکه نو د هغې ژوند خو اوږد شو. مکر خواني نې پر خېل وخت پای ته و رسېده. او هغه بيا وروسته د زرتيا داسي حال ته و رسېده چي نه مړه او نه ژوندي وه (۱۷) تي ايس. ايليټ نو تهذيب دغسي په ژوند کي د مرگ په حال مبتلا يو تهذيب بولي او د دغه په ژوند کي مړه تهذيب يو ډېر زړه خوږوونکې انځور په خپله شاعري کي وړاندي کوي.

(۵)

لکه څنگه چي مور وينو، نوي انسان ډېر څه لاس ته راوړي دي. خو ډېر څه نې له لاسه وتلي هم دي او دا کوم څه چي نې له لاسه وتلي دي. په هغو کي د انسان تر ټولو لوی هغه مورچل او تر ټولو غټه هغه پناه گاه هم راځي چي مور وړ ته کور او کورنۍ وايو. کور او کورنۍ د ټولني لومړۍ خسته وي. او نړۍ ته د راتلونکي هر ماشوم بېوسي هغه شے ده چي د کور او کورنۍ بنسټ گرځي د دغه بېوسه ماشوم روزنه او ژغورنه د پوره انساني نسل د روزني او ژغورني معنا لري. او فطرت دغه روزنه او ژغورنه د هغې مور په لاس کوي چي دغه ماشوم نې له ويني او له غوښي څخه جوړ دے. د ول ډېورانټ وېنا ده چي د نسل د روزني کار د بنځي پر غاړه وي. او د بنځي او د ماشوم چوپړ وهل بيا د نر دنده ده (۱۸) د دغه نر، بنځي او ماشومه څخه کور او کورنۍ جوړېږي. خو د نوي زمانې نر د خپلي دندي د پوره کولو پر ځای بنځه دې ته و هڅوله چي هغه هم د نر په شان خپله روزي و کتي. او چي بنځه په روزي کتليو پسې و وته نو څرگنده خبره ده چي په سمه توگه د خپل ماشوم خيال ساتل بيا د هغې د وس خپره نه وه. دا ډول چي کومه دنده

فطرت د مور په لاس پوره کوله. هغه حکومت ته پاته شوه. او نوډ
انسان چي د کومو حکومتونو په سایه کي ژوند کوي هغه د ډېر څه
کولو وس لري. د ماشوم د روزني دپاره ئې "ورکتون" جوړ کړ. ماشوم
چي په ورکتون کي لوی شو نو بيا ئې له مور او پلاره سره هغه تړون
نه وو پاته. کوم چي د زارډ دور اولاد له مور او پلاره سره درلود.
ځکه ئې نو د هغو د مړيني تر ورځي پوري له هغو سره په یوه کور
کي اوسېدو ته غاړه کښې نه ښووه. دغسي چي دغه د منځ ستون له
منځه و ووت نو کور بيا هغسي ټينگ ولاړ پاته نه شو چي مور او پلار
د ژوند وروستی ورځي او شپې په بېغمي سره پکي تېري کړي
د دوی خيال ساتل هم د حکومت غاړي ته ور و لوېد. او حکومت
د دغه کار د تر سره کولو دپاره "د زړو خلکو د اوسېدو خايونه" جوړ
کړل که څه هم په دغو ورکتونونو او د زړو خلکو د اوسېدو په خايونو
کي د ژوند ټولي اسانتياوي شته. خو د یوه شي پکي کم دے او هغه
دا چي یوه ماشوم ته چي یوه مور د خپل تن له غوښو جوړي کومي
شودې ورکوي. په هغو کي چي کومه لېونی مورنی مینه گډه وي.
دغه مینه د ورکتون په پوډري شودو کي نشته. همدغه راز د زړو
دپاره چي کوم سرکاري خايونه جوړ دي. په دغو خايونو کي چي
کوم خلک د دغو زړو چوپړ وهلو ته ولاړ وي. هغه له دوی سره
د ويني او ميني هغه تړون نه لري. کوم چي په کور کي اولاد له مور
او له پلاره سره لري. دا ډول چي دوی دلته د یواختوب، ناهیلی،
بېچارگی او دغت د کوم ذهني حالت سره مخامخ کېږي. هغه د یوه
امريکن ډاکټر پال ارنسټ اډولف په دې وېنا کي مور کتلاي شو چي
واني چي ما په روغتون کي د پوي داسي بوډی دارو درمل کول

چي د تن يوه برخه ئې ټپي شوې او هډنې مات و. زما له دارو درملو سره هغه مخ په بڼه کېدو شوه. چي پر خپلو پښو باندي د ګرځېدلو وړ شوه نو زموږ د روغتون مشر ما ته و ويل چي دا سپين سري اوس دلته نوره پاته کېدو ته اړتيا نه لري. په شواروز کي دننه ئې پکار ده چي فارغه کړې. ما هغې ته مبارکي ورکړه او چي لور ئې راغله نو پر هغې باندي مي هم زېرې وکړ. لور ئې د مور خوا ته ور تېره شوه. او هغې ته ئې و ويل چي ما او زما مېړه وخت نه لرو چي په کور کي ستا خيال وساتو. موږ پرېکړه کړې ده چي تابه د زړو خلکو خای ته بيايو. د دې خبري په اورېدو بوډی دومره خواشيني شوه چي ټپ او مات هډنې بېرته په خرابېدو شول او په شواروز کي دننه مړه شوه. نوموړې ډاکټر وائي چي د دغي بوډی مرگ که څه هم په څرګنده د مات هډنې له کبله و خو که رښتيا پوښتي نو د مرگ اصل سبب ئې مات زړه و، نه چي مات هډنې (۱۹).

له موره سره د نوي انسان د ميني دغه سوږوالي ته که موږ اړ نور هم خير شو نو پوه به شو چي دغه دايره نوره هم فراخه ده. دا خبره بېخايه نه ده که څوک وائي چي له لويه سره مخکه د ټول انسانيت مور ده. انسان له دې زېږي، د دې په غوښو پائي او چي مړ شي نو هم دا په خپله سينه کي بېرته هغه خايېوي. خو نوي انسان د خپلي دغي مور وجود له داسي وسلو ډک کړې دې چي هره شېبه هغه د تباه کېدو خطر ته مخامخ ده. خو داسي ښکاري چي د دغي مور د آزارو له کبله نوې انسان هم پر بڼه باندي نه دې پېښ شوه. دا خپله وسله ده ته هم بلا ده. ولي چي وسله د بدمرغي داسي يوه مرغي ده چي وي به ستا به کور کي خواکي به ستا د دښمن کره

اچوي. او د دغي مرغی اگی. ده وېره. که ستا کره وسله راشي نو ستا د دښمن په کور کې به اړو مرو دا وېره پېدا کېږي چې دا وسله به د دوی خلاف کارول کېږي. ځکه نو دغه وېره ستا د دښمن په کور کې ستا خلاف وسله پېدا کوي. ستا د وسلې د مخ نیوی دپاره هغه هم وسله اخلي یا نې جوړوي. چا چې اتم به جوړ کړ نو دښمن نې هم اتم به جوړ کړ. او د دغه اتم به له وېري بیا بل چا هم دغه کار وکړ. او د هغه له وېري بیا بل چا وکړ. دا ډول د اتم به نسل مخ په زیاتېدو دے. نو انسان په دې لگیا دے چې د انسانانو زوکړه په قابو کې وساتي او په خپلو هېوادونو کې نې ساتلې هم ده. خو د اتم به د زوکړې مخه داسې ښکاري چې هغه نه شي نیولای. دعي بلا اوس د یوډ داسې لیوني سپي بڼه اخستې ده چې نوي انسان ترلکې نیولې دے که نې ټسکوي نو ټسکولای نې نه شي او که نې پرېږدي نو دے پخپله داري. ښاني چې له همدشي وېري هغه لگیا دے چې له مخکي خان و باسي. او په آسمانونو کې خان له کور جوړ کړي. په دغه لټون نې د سپورمې، مریخ او زحل دښتي وکتې. نور به هم مخته شي. خو که چرته دے په خپله دغه هڅه کې بریالې هم شي. او د آسمان کومه سیاره په خپله غېږ کې خای ور کړي. نو هلته به هم خدای ﷻ خبر چې خان له جنت جوړوي. ولي چې د پندورا کوم سندوخ چې له آسمانه مخکي ته پسې راغله و هغه له مخکي ور پسې آسمان ته هم رسېدلای شي. هلته به بیا دے وي او دغه آفتونه، ستونزي او خواری به وي.

هو، په دې دنیا کې دا خبره شونې نه ښکاري چې انسان دي خان لره چرته داسې یو جنت ودان کړای شي چې دے به د خپل

ژوند ورځي او شپې په بېغمي سره پکي تېروي. داسي برېښي لکه د مخکي د مخ دغه ژوټ چې له اصلي جنه هم په دې را ايستل شوی وي چې د بېغمي په حال کي دے وده او په بره تگ نه شي کولای د دغه کار دپاره همدا دنيا مناسب ځای ښکاري، ولي چې دلته انسان هر وخت، هر ځای چې شوی دے، بلا ته مخامخ پاته شوی دے، خو بلا هر څومره چې لويه او زوروره وي. ده نه يواځي دا چې له هغې څخه د ځان ژغورلو هڅه کړې ده. بلکه په پرله پسې توگه نې دا کوشش کړے دے چې خپل زور دومره زيات کړي چې د بلا سر و وهلاي شي. خو د بلا سر چې نې وهله دے. د هغې پر وجود باندي دوه نور سرونه را پېدا شوي دي. او دغو دوو سرونو که هرڅو ده ته خطر يو په دوه کړے دے. بلا بيا هم توانېدلې نه ده چې دے له منځه يو سي. بلکه ورو ورو ده خپل وس دومره ورته زيات کړے دے چې د بلا دغه دوه سرونه نې هم وهلي دي. او چې وهلي نې دي نو د بلا سرونه بيا څلور شوي دي. دا ډول د انسان ستونزي او خواری چې څومره زياتېږي. هغه د ده د زور د زياتېدو سبب گرځي او چې د ده زور څومره زياتېږي. هغه په هغه اندازه د ده ستونزي او خواری زياتوي. داسي د ده زور او د ده خواری يو د بل په مقابل کي تل په زياتېدو پاته شوي دي. او دا وخت چې انسان په خپل دې مخ په بره مزل کي څومره پورته ختلے دے. د خپل زخم زخم وجود پر زينه باندي په داسي حال کي ختلے دے. چې له يوه زخمه پنه اخلي. پورته نې په بل زخم کي ږدي. او له بله نې اخلي بيا نې په بل کي ږدي. په دغه په وينو لړلې لار کي چې پر دغه اتل باندي څه تېر شوي دي. په دې کتاب کي همدغه غميزه په داستان

پسې د داستان په شکل نظم شوه ده. دغه داستانونه که څه هم هر یو پر خپل ځای باندي یو پشپړ داستان دے. مگر له لویه سره دا ټول داستانونه د هغې لویې غمیزې بېلا بېلې نندارې دي. چې وړاندي ئې یادونه وشوه. او زه ئې دلته تاسي ته وړاندي کول غواړم. بله دا چې دې هر یوه داستان ته ما د داسې یوې منظومې شکل ورکړے دے چې سل مصرعې لري. او زه غواړم چې د دې منظومو شمېر هم تر سلو پوري ورسوم. داسې به دا ټوله غمیزه ۱۰۰×۱۰۰ یا لس زره مصرعې شي. خو دا وخت په دې لومړي کتاب کي تش دېرش منظومې راغلي دي. که خدای ﷻ ژوند او وس راکړل، نو د دغه کار پاته برخه به په نورو دوو کتابونو کي وړاندي کوم. دا وخت خو دا یو کتاب تیار دے. دا تاسي ته در سپارم او زه په خپل کار پسې مخته ځم. د خدای په امان

دروېش درانے

پوسټ بکس نمبر ۵۳۱

جې پي او

کونه

حوالې

په دې حوالو کې ځينې حوالې داسې دي چې ما له خپلو ماخذونو څخه تکره په تکرې نه دي را ژباړلي. بلکه را اخستې خبره مې په خپلو تکرې کې داسې بيان کړې ده چې ترجماني ئې هم سمه وشي او عبارت زما په دې ليکنه کې هم سم خای شي. بله دا چې د حواله ورکولو په وخت ما د کتاب او د هغه د ليکونکي د نومونو تر څنګ يواځې د باب شمېره ورکړې ده. مطلب دا چې حواله مې په هغه ډول نه ده ورکړې څنګه چې نن سبا دود دے ولي چې ما ته د خپلي دې ليکنې دپاره دغه لنډه غوندي حواله زياته پر خای بنکاري.

د حوالې شمېره	د کتاب نوم	د ليکونکي نوم	باب
۱	Favorite Greek Myths	L.S Hyde	دويم باب
۲	What is Art	Leo Tolstoy	شپاړسم باب
۳	Cyrus the Great	Harold Lamb	څلورم باب
۴	The Golden Bough	J.G. Frazer	اته پنځوسم باب
۷-۶-۵	همدغه کتاب	//	(۵)نهم (۶) نولسم (۷) څلرويشتم باب

پنجم باب (دویم جلد)	د مولوی محمد حسین اردو زبانه	د ابن بطوطہ سفرنامہ	۸
لومرے فصل	محمد احمد پناہی	چنگیز خان چہرہ خون ریز تاریخ (فارسی)	۱۰-۹
یو اوپایہ بیان	Aldo Ricci	The Travels of Marco Polo	۱۱
مقالہ اول Book the first	ابوطالب حسینی Major Davy	تروکات تہموری (فارسی انگریزی)	۱۲
۲۲ م عنوان	ابن عرب شا محمد علی نجاتی	عجائب المقدور فی اخبار التیمور (فارسی زبانه) زندگی شگفت آور تیمور	۱۳
خلرویشتم باب (شپہمہ برخہ)	T.Z. Lavine	From Socrates to Sartre	۱۴
لومری درامہ	Jean - Paul Sartre Tran: Stuart Gilbert	No Exit and Other three Plays	۱۵
اوولسم باب	Wallace Gray	Homer To Joyce	۱۶
دو دہرشم باب	Thomas Bulfinch	The Golden Age Of Myth and Legend	۱۷
اتم باب	Willduarant	The Pleasure of Philosophy	۱۸
وروستہ باب	مولانا وحید الدین	مذہب اور جدید چیلنج	۱۹

منظومي

ووړ سر

قاضي کوږ دستار ترلے او روان و
 پر لار باندي، په جگ سر په لکه غاړه
 ابونصر ئې د لاري خنگ ته ناست و
 ده نه پام او نه سلام هغه ته وکړ
 لکه خوګ چي د يو کاني سره تېر شي
 دغه رنگه بې پروا ور ځني تېر شو
 دا په دا چي هغه نيم غوندي سرے و
 سر ئې ووړ، ونه ئې ټيټه، تن خوارخواکه
 د پوره سړي په سترګه ور ته خلکو
 کله هم کتلي نه و په دا بناړ کي
 او هغه له چا ګله هم کړې نه وه
 مګر نن ئې په قاضي پسې غږ و کړ
 چي ته ما کړې په دې چي سر مي ووړ دے
 خو سرونه د آدم د اولاد واره
 - په يو رنگ د درناوي او عزت وړ دي

په صورت به ځيني لوی ځيني به کم وي

خو په بيه همه واره سره سم وي

* * *

د قاضي سر که تر سر د ابونصر

په بغداد کي و اوچت په هره لاره

خو د ده تر سر بيا بل يو اوچت سر و

را روان د دغه ښار پر طرف باندي

دغه سر د بي زړسويه تېمور سر و

چي جهان نې ټول په مخه و اخست

په لامبو لامبو په وینو کي روان و

د بغداد خلک نې ډېر و مخته ټینگ شول

خو سېلاب په دېوالونو نه را گرځي

هنه ننوت په قهر دغه ښار ته

لښکريانو چي نې کړې وه مېرانه

ده هر يو نازول غوښت په سمه توگه

ور ته و نې کړ دا امر چي خواره شي

د بغداد په دغه ښار کي هر طرف ته

ټول سپايان دي د دی ځای د اوسېدونکو

یو یو سر له خپله خانه سره راوړي
 دا سرونه به باچا له تاسي اخلي
 سمدلاسه په خلوېښت خلوېښت دیناره
 ده نن ورځ د اختر ورځ ستاسي دپاره

* * *

د تېمور د لښکریانو دا اختر نن
 بغدادیانو لره کم تر قیامت نه و
 په ټول ښار کې سر وهنه شوه روانه
 هر سپاني و په دې هڅه چې سر پرې کړي
 دا ئې نه کتل چې سر دي څنگه سر وي
 نن د سر او سر تر منح فرق پاته نه و
 هر رنگ سر چې به په لاس ورغی چا ته
 د هغه خلوېښت دیناره به کره شول
 حکه هر سپاني بس لاس رساوه سر ته
 چا د ښځې سر اخستې و په غېږ کې
 چا د نر سر پرې کاوه په زور او جبر
 چا تېره تبغ و د ځوان پر غاړه ایښې
 چا اخستې په زاړه پښې وده توره

د عذاب او د آزار په دغه وخت کي
 بغداد لاندي و تر غرونه غرونه وپره
 غلبلي پورته کېدي له هره حايه
 بغداديان واره په چينغو په غوغا وو
 او بل لور ته و غرومې د تېموريانو
 د هيچا دپاره خاي د امان نه و
 تش يو خو تنه پوهان او عالمان وو
 گوره څنگه تر تېموره رسېدلي
 قاضي هم په دغو خلکو کي شامل و
 گوډ تېمور که و هر څومره ډبرزړې
 و نې دوی و ته امان بيا هم ورکړې

* * *

هم قاضي، هم نې ملکري هلته ناست و
 د بغداد د خزاني خله چي شوه خلاصه
 را ايستل د تېمور خلکو دينارونه
 او سپايانو د خرڅلاؤ دپاره دوی ته
 يو په بل پسې راوړل دلته سروونه
 خوشحالي د هر سپاني به د کتو وه

چي ور خرڅ به په څلوېښت ديناره سر شو
 د قاضي تر زړه به و ووت يو بل غش
 چي بل سر به بل سپاني د دوی په مخکي
 د سرونو و غونډۍ ته ور غوزار کړ
 او په زړه کي به نې بيا بيا ويل داسي
 چي وېنا د ابونصر نن رښتيا شوه
 ککړۍ گوره وړې دي او که غتي
 همه واره په يوه بيه خرڅېږي
 په دا حال کي نې يو وور غونډي سر وليد
 د دا سر په زړه چوونکې ننداره نې
 سترگي و ترهېدې دواړي او شوې پتي
 له کتلو نې عاجز د ده نظر و
 دغه سر د ابونصر غريب سر و

* * *

قاضي پتي سترگي ناست و تر څه وخته
 بيا نې غلي غونډي زېږمي کړلې پورته
 ورو نې کسي هغه سر ته مخامخ کړل
 سر نې وليد خو له دغه ليدو پرته

هغه وخت ده ته دا رنگه بنڪار پدله
 لکه غور چي نپ هم غر د هغه اوري
 او هغه ده ته وينا کوي لکيا وي
 چي نن زه هم د بل هر يوه سر غوندي
 په بازار کي په خلوبنت ديناره خرڅ شوم
 په صورت که تر دا نورو سرو وور يم
 خو په بيه له همه وو سره سم يم
 گوره ته خپل سر له ما سره کني نه ږدي
 ستا سر نه راځي په شمېر کي د سرونو
 لکه نن چي د سرونو بازار تود ده
 بل هيڅ وخت به هم دا رنگ تود شوه نه وي
 خو په دي تاوده بازار کي هم خرڅ نه شو
 دغه ستا مغروره سر په دوه ديناره
 بس وپړيا دي د تېمور په پښو کي کښېښوو
 په تش لاس اوس د هغه دوکان ته ناست نې
 گوره څه وخت دي ايمان ور باندي خرڅ کړې
 او هغه به هم ارزان ور باندي خرڅ کړې

د دښمنۍ تراخه

کونډي مور چي د خپل زړه په وينو لوی کړ
 هغه حوان اوس د پنځو د مخ سره و
 خو د ده دا سرلوري د ډېرو خلکو
 خوبه نه وه او همېش به ئې دا غوښتل
 چي ئې چرته څه بلا ته مخامخ کړي
 پای ئې دے په دښمنۍ باندي اخته کړ
 د بل مړه پسې واوښت او ژوندون ئې
 له دې وروسته مخامخ و لوی خطر ته
 خو دے پوه و چي له پېښي تېسته نشته
 او چي نشته نو که خله بيا د زمري وي
 په هغې کي هم همت کول پکار دے
 مگر مور ئې سختي ويري وه اخستې
 زوی ئې نه پرېښوو و دې ته چي په شپه کي
 پر يوه حای باندي پرېوزي تر سهار
 - وه د زړه ناچارۍ ئې دوديزه زياته

چي کيردي نې وه له خپله خايه کښلې
 درولې نې په منح کي وه د بڼي
 ترې چاپېره به وه سپينه رمه پنډه
 په رمه کي به دې يو له بله لري
 دلته هلته کرل هوار ډېر بسترونه
 په دې نيت چي د دې زوی د خوب دپاره
 تر سهاره خو خو واره خای بدل کړي
 پر کوم خای چي به خطر تر ټولو زيات و
 په هغه کي به دا پرېوته پخپله
 په دې هيله چي تر زوی نې خان قربان شي
 خو د دومره خه کولو پس به بيا هم
 د دې کونډي زرگه نه و پر قراره
 کله کله چي به دا په خوب ويده وه
 د رمې سږ به نې هسي په غپا شو
 دې غپا به دا په دا رنگه يو حال کي
 کره را وينه چي ټول تن به نې په کپ شو
 شوه له خايه به په بله بڼه پورته
 لېونو غونډي به سر شوله په منډو

او وِیلَ به نې په چيغو په بغارو:
 اے د کلي خلکو تاسي لا ویده یاست
 دښمنان هغه دي راغلل زما کور ته
 حلمے زوی زما په تورو باندي وژني
 د خدای پار دے خه کومک را سره وکړی
 په دې چيغو به نې زوی له خوبه وینس شو
 ور ولار به نې شو مخي ته په منډه
 پد غوځي کي به نې و نیوله ټينگه
 او وِیلَ به نې هيڅوک راغلي نه دي
 زه روغ جوړ دا يم ولار یمه ستا مخته
 ساعت وروسته چي به دا په حال کي راغله
 کره ورو ورو به نې خوله د تندي وچه
 له داپس به نې کره ټنډه د زوی مچه

* * *

دغه کونډه، دا چي تل به ور سره وه
 د دې خپل يواځيني زوی د سر وپره
 يوه شپه دې بيا د نورو شپو په رنگ وو
 په رڼه کي بسترونه هوار کړي

په خپل لاس نې پر یوه باندي زوی پرې یوست
 او پخپله د رمې پر یوه څنډه
 یوه بل بستر ته ورغله او هلته
 یو گرم پته خله ناسته وه او ییایې
 خپل سر و لگاوه پاس پر بالبت باندي
 بڼه تر ډېره وه پرته په ځای کې وینه
 بیا یو وخت ور باندي راغله د خوب اېنمه
 سره ورغلې نې سترگې او ویده شوه
 خو په خوب کې د پخوا په شان نن شپه هم
 دې لیدل چې په ریه غوندي خوبونه
 وپروونکي نندارې نې راتلې مخته
 پای په دغو وپروونکو نندارو کې
 راغله دا ننداره هم د دې په وړاندي
 چې د زوی د ککړۍ څو دښمنان نې
 د رمې تر بېتي پوري و راغلي
 او د دې د زوی بستر نې و موندلې
 دغه ځوان نې په ډېر زور و قابو کړې
 لاس و بښې او خله نې ټول و ور تړلي

مخ ني و د قبلې لور ته گرځولې
 په دې نيت ني وه چاره باندي را کښلې
 چي په شان ني د اختر د پسه حلال کړي
 دغه خوب و لړزوله دا په خوب کي
 شوه په بله بڼه پورته له بستره
 له جهانه او له خانه يې خبره
 د برېښنا غوندي په بیره شوه روانه
 چي په مخ کي ني پرته وه کومه تيره
 په دوه لاسه ني له محکي کړه اوچته
 د دښمن پر طرف باندي شوه ور سمه
 دغه وخت تر زمري نه وه دا په کمه
 چي ور و رسېده، تيره ني کړه پورته
 دومره پورته چي تر سر ني بڼه بالا شوه
 بيا ني زور د ټول وجود سره راغونډ کړ
 دغه زور ني له دې تيري سره مل کړ
 او دا تيره ني کړه خپل دښمن ته سمه
 پر دښمن باندي ني بڼه دروند گزار وکړ
 دې گزار چي په پوره توگه کار وکړ

دغه وخت نو کونده هم په حال کي راغله
 چي نې وکتل دښمن چرته هم نه و
 سر د خپل ښکلي، غښتلي، حلمي زوی نې
 تر دې توره تېره لاندي و کوتلې
 په دا هسي لړزوونکې ننداره نې
 تر خله وختله داسي یوه چيغه
 چي نې و لړزول لاندي او هم باندي
 عرش و فرش او اووه واره آسمانونه
 ویده کله ټول راوښي په دې ناورين شو
 زړه د هر یوه وگړي په غم شين شو
 شوه په هر زرگي کي ماته د تبغ خو که
 هر طرف ته شوه غوغا او کانه کوکه
 شو په حال نې خبر کور د دښمنانو
 ژړېده ورباندي مور د دښمنانو

د وني دډ

د ياغي علي مراد د خنجر څوکه
 نن د خپل کور نازولو ته وه سمه
 وو ملگري ئې په څار ولاړ دباندي
 ده د خپل کور بنځي کړې په غار دننه
 او په غار کي ئې تر نور هرڅه له مخه
 په خنجر د خپلي مور غاړي ور پرې کړې
 د هغې د وينو داري شولې پورته
 دے شو تېر د خپلي بنځي و طرف ته
 او ډېر ژر ئې د هغې پر بناړگ باندي
 تېره څوکه د خنجر کړله ور تېره
 بيا ئې لوني د ناورين په دغه وخت کي
 کړلې دا رنگه حاللي لکه دے چي
 پرې کوي د خپل زړه غوښي نېغ په نېغه
 او ژور زخمونه خوري له خپله تېغه

د ياغي علي مراد د کور دې بنځو
 غاړه اېښې وه په خوبنه دې ناورين ته
 دا په دا چي دوی وو ټول دښمن گېر کړي
 له دې غره نې د وتلو لاره نه وه
 وېره دا وه چي دا بنځي که دښمن ته
 روغي پوغي او ژوندی په گوتو ور شي
 نو کېدای شي چي ناموس نې تاواني شي
 پت نې لار شي د غليم په لاس پايمال شي
 او دا کار دوی په هيڅ رنگ زغملای نه شو
 نو په دا نې بنځي ټولي شوې را وړاندي
 چي خان پت کاندي د مرگ تر خادر لاندي

* * *

بنځي و وتې په دا توگه له ميانه
 خو ياغي علي مراد پخپله گېر و
 له دا غره نې د وتلو لاره نه وه
 د دښمن لښکر له څو ورځو راهسې
 ور ته لاندي وه لمن د غره نيولې
 او دښمن نې څه وړکون دښمن نه و

دا د قهر او غضب هغه طوفان و
 چي جهان باله نادر او ده هغه ته
 په دې نيت و سر اخستې چي په توره
 پر دا هسي زورور کاندي مور بوره
 * * *

چي نې مور پر نادر باندي بوروله
 نن هغه علي مراد له بده مرغه
 د نادر په لاس ژوندې و ورغله
 او نادر کاوه پر دې باندي اوس غور
 چي دا هسي خطرناک غوندي ياغي ته
 داسي کومه لږزونکې سزا ور کړي
 چي عبرت ور ځني واخلي نور وگړي
 په دې حال کي يو څه خلک ور ته راغلل
 دغو خلکو په فرياد و ويل ده ته
 چي زموږ ډېر نازولي او خپلوان دي
 دې ظالم علي مراد نيمه خوا کړي
 نن که دې مور ته په کوتورا له را کړې
 چي ځانونه نې په سره وينه اوبه کړو

نو دا بنهٔ به دي تمام عمر هېر نهٔ كړو

* * *

نادر و مانهٔ دا خواست د دغو خلكو

خپل دښمن علي مراد ئې په لاس وركړ

كوم بودا چي و د دغو خلكو مشر

هغه اوسپني تودې كړلې په اور كي

وو ملكري ئې ولاړ اوس په قطار كي

دهٔ به يو يو را بالهٔ د دې دپاره

چي په خپل خپل وار غچ واخلي له غليمه

او تر ټولو ئې له مخه يوهٔ حوان ته

ور كړ وار چي د تېرهٔ خنجر په خوكه

كړي ور پرې د دې ترلي دښمن ژبه

له دا پس ئې اجازه بل كس ته وركړه

او هغه ئې په بني لاس باندي لگيا شو

په ډېر جبر ئې ترې و ايستل نوكونه

بند پر بند ئې ور قلم كړې ټولي گوتي

بل يوهٔ بيا په وږه كي لاس ور پرې كړ

په دې ډول په يو بل پسې دي خلكو

غوڅول د دې دښمن له تنه غړي
 او په اور سره کړې اوسپنه به وروسته
 پر هر زخم باندي دوی اینووه داسي
 چي پخه به نې ورباندي کړله غوښه
 په دې توگه به نې وينه شوله بنده
 ورت ته مست به شول دوی ټول له ډېره خونده

* * *

و نادر په ننداره د دې مستانو
 چي نې مخته يوه ښکلې پېغله راغله
 هغې و ويل چي دې علي مراد دي
 زما پلار او چنگول دواړه را وژلي
 زما زړه هم له سره اوره ورت ته ډک دے
 په سزا کي د ده زه هم ونډه غواړم
 دغه وخت که څه هم ډېر څه پاته نه وو
 د دښمن غړي ټول نورو وو غوڅ کړي
 خو دوي سترگي نې لا پاته وې په سر کي
 دغه سترگي شوې د دغي پېغلي ونډه
 د نادر هسي هم سترگي ايستل خوښ وو

خو دا کار چي یوې پېغلي کر تر سره
 نو دا پېغله بس د ده د زرکي سر شوه
 پر ناترسه خوانی باندي ئې مین شو
 په عزت ئې ورکړ حای په خپل حرم کي
 دا رنگ دے په خوشحالی لار له دا حایه
 او تر شا علي مراد شو داسي پاته
 چي په سرکي ئې نه سترگه وه نه ژبه
 نه ئې پښه وه، نه ئې اړخ شو بدلولای
 نه ئې لاس و په تن پوري چي حان سم کړي
 پروت و داسي لکه دد د یوې وني
 چي بناخونه ئې وي واړه چا رېبلي
 خو دننه ئې روان وو په وجود کي
 د دردونو او د خوږو دريابونه
 پوره دوي ورخي دوي شپې دغسي پروت و
 تردې غرونه غرونه غرونه عذاب لاندي
 پای مرگه په شان د مور ورلره راغی
 ترې چاپېره ئې په مینه کرل لاسونه
 دے ئې خلاص کړ له دا هسي زړه چاودونه

د مار سر

نۀ خراغ و، نۀ دپوه وه هلته بله
 خلوت دک و په تيارو او توره شپه وه
 شېخ وي خپلي دواړي سترگي پتي کړي
 سر نې و پر خنکونو باندي ايښه
 نۀ نې ژبه خوځېده او نۀ نې شونډي
 پام نې تول و د خپل هغه زرگي خوا ته
 چي نعره د الله هو به نې له منځه
 دم په دم را رسېده د ده تر غوږه
 د دا هسي پتو سترگو په دوران کي
 ور ته و ايسېده داسي لکه وي چي
 په خلوت کي خۀ رڼا را پېدا شوې
 چي نې سر له خنکونو کړ را پورته
 يوه حوان و يو مثال ور ته بل کړه
 او ولاړ و په ادب د ده په وړاندي
 ککړي نې وه سر توره او پښي لوخي

خو په غاره ئې بېحده بښکله هار و
هر غمې ئې لکه ستورې د سهار و

* * *

دغه خوان، دغه چي هار ئې و په غاره
د د شېخ په حېرانتيا دغه وخت پوه شو
پر سينه باندي ئې کښېښوول لاسونه
او لومړې ئې په درنو او بښکلو ټکو
د شېخ بڼه ستاينه و کرله او بيا ئې
د خپل خان په اړه و ويل هغه ته
چي د کوم سړي چي ستاسي په وطن کي
دغه وخت فرمان چليږي او باچا د د
زه د دغه باچا زوی يم او دلته
راغلم حکه چي زياتره باچهان هم
باچهي د ملنکانو په دعا کړي
ملنکان دي هغه خوک چي په نظر ئې
ورانې چاره د سړي شي سمېدلای
او د دا رنگ ملنکانو ته باچا ئې
نو په دا لړمه زه هم له تا هيله

چي په غشي به د خپلي دُعا ولې
 هغه مار چي پروت زما پر خزانه دے
 که زما خزانه راغله زما لاس ته
 نو هغه دم به دا هار له غاري خلاص کړم
 په خپل لاس به نې کړم تا ته در په غاره
 شکرانه زما به ويني خلک واره

* * *

دغه هار، دا چي په غاره د دې حُوان وُ
 د دې نهُ وُ هيڅ ارزښت د شېخ دپاره
 خو دا حُوان، دا چي پخپله يو غم وُ
 دے د هغه مهربانه باچا زوی وُ
 چي اولس ور ته کتل د پلار په سترگه
 او پر شېخ باندي هم گران لکه ايمان وُ
 نو په دا ور ته دا نهُ بنکارېده سمه
 چي د دغسي باچا د زوی زړه مات کړي
 کړل نې حُکه هغه دم لاسونه پورته
 په اخلاص نې ويل دا چي لويه خدايه
 دا کوم مار چي د دې حُوان دپاره خندا دے

دغه خند کړې ته د ده له مخه لري
 د خونه لري دا وس چي په خپل لاس نې
 سرور و کوتي او حان ور حني خلاص کړي
 ته قادر نې، ته سبب ور ته پيدا کړې
 د دې خوار دغه دشمن ور نيمه خوا کړې

* * *

دا دعا چي پای ته و رسېده بيا نو
 د باچا زوی په داده زړه لار تر کوره
 او په کور کي نې شمېرلې شپې او ورځي
 وه نې دې ته تلوسه چي خه به کېږي
 او چي کېږي نو هغه به کله کېږي
 په دا خيال کي وده ورک چي په وطن کي
 يوه داسي لړزونکې پېښه و شوه
 چي په غم نې د اولس د هر وگړي
 تر زړه و خڅېدې سرې کوتلي ويني
 پېښه دا وه چي د دې خلکو له سره
 سيورته پورته شو د هغه ستر وگړي
 چي باچا و په خرکنده د دې خاوري

خو اولس ور ته کتل د پلار په سترگه
 دغه پلار، دغه باچا د دې وگړو
 خپل ډېر مست ټکني آس د بنکار په ځای کي
 ډېر په بده توگه و غورځاوه لاندې
 ککړی نې برابره شوه پر کاني
 چي نور څوک ور رسېدل نو دے بيا مړ و
 په ماغزو نې نزدې هر کاني ککړ و
 * * *

ککړی چي د باچا کره اجل ماته
 نو اولس په يوه ځله د ده پرځای کړ
 د ده زوی د باچهي دپاره غوره
 چي کوم شېخ وه دې ځلمي ته دعا کړې
 و هغه را غوښته دوی د دې دپاره
 چي د تللي باچا دغه ځوان وارث ته
 پر سر باندي پاته شوه تاج ور کښېږدي
 او اعلان د باچهي نې دلته وکړي
 د باچا زوی چي د شېخ مخي ته راغے
 نو په غاړه نې هماغه ښکلے هار و

کوم چي شېخ په خپل خلوت کي و ليدلے
 شېخ چي تاج د ده پر سر باندي ور کښېښوو
 او په لوړ آواز ئې دغه اعلان وکړ
 چي له ننه پس به دا زموږ باچا وي
 نو دې نوي باچا هار له غاري خلاص کړ
 او په خپل لاس ئې کړ شېخ ته ور په غاړه
 شېخ چي سترگي پر دې هار کړلې کراري
 تن ئې و لړزېد له سره بيا تر نوکه
 د تېر وخت هغه دعا ئې شوه ور ياده
 چي ئې کړې په اخلاص وه دغه حوان ته
 هغه وخت دے په دې نه و پوهېدلے
 چي د حوان په وړاندي اصل خندا خه شے دے
 مگر نن چي د خپل تاج په خوشحالي کي
 باچا دغه شکرانه ورکړه نو پوه شو
 چي دا ده چي د دعا په هغه کاني
 کوټل غوښت نو هغه سر نه و د مار سر
 دې د تاج وړي ته خندا و د خپل پلار سر

ايره

د وگرو وه وړه شان يوه ډله
 دا وړه شان يوه ډله گوره څنگه
 وه تر هر يوه څنگل ور تېره شوې
 او د هر څنگل په ها خوا چي څنگل و
 تر هغه پوري نې ځان و رسوله
 په دا هسي يوه ډېر لري څنگل کي
 چي اباد کوم ډول ډول ځناور وو
 رنگ رنگ ژوي او رنگ رنگ بلا بتر وو
 وو له دوی سره هغه د جنگ په حال کي
 او د جنگ په دغه حال کي داسي حال و
 چي هغو هم ځان ساته د دوی له واره
 دوی به هم کول همېش تر خپله وسه
 له هغو د ځان ژغورني تدبيرونه
 په دا هسي تدبيرونو کي يو دا و
 چي په دوی کي چي به ملر چرته چا مړ کړ

له وژلو پس نې اچاوه په اور کي
 په دې نيت چي په سوځلو نې ايره کړي
 او ايره نې بيا په پښو پوري منبله
 په دې رنگ به نو د دوی په عقیده بيا
 د مار خله پر دغه چا باندي وه بنده
 که په کور که په ځنگل کي به روان و
 يو خو شپې به له مارانو وو بېغمه
 مگر دا بېغمي هم بېغمي نه وه
 د مار وېره که به لږ غوندي شوه کمه
 نور به وو ډېر ژوندي سري داسي پاته
 چي د دوی و ژوندانه ته به بلا وو
 په دا هسي ژوندي سرو کي تر ټولو
 تاواني د دوی دپاره انسانان وو
 انسانان که خه هم دلته نژدې نه وو
 خو ناخاپه به نې خدای خبر له کومه
 کله کله په دې خوا پېښه را وکړه
 مخامخ چي به شول دوی ته نو به جنگ و
 هم به دوی هم به هغوی په وينو رنگ و

له انسانه چي دا خلک داسي تنگ شول
 نو ټول خپل هغه سپين ږيري لره راغلل
 چي نيکه به باله دلته نر او بنځي
 په دې هيله چي هغه به دا وخت دوی ته
 د انسان د مخنيوي څه چل ور زده کړي
 نيکه و ويل چي دا خو کرانه نه ده
 چي کوم کار تاسي د مار له ايرې اخلي
 د انسان له ايرې هم هغه کار واخلي
 وژل شوه انسان و سوځي په اور کي
 بيا ايره د هغه کړي سره را غونډه
 په خپل تن پوري نې و مړي نو دا به
 د انسان لاسونه و تړي درباندي
 بيا به نه وي څه خطر ستاسي په وړاندي

* * *

د انسان د مخنيوي چل چي نې زده کړ
 نو دوی غوښت چي اوس ايره کاندي تر لاسه
 يوه ورځ بيا د همدې خلکو له ميانه
 درې وگړي وو په ښکار پسې وتلي

دوی یوکس ولید چي سپور وُ پر آس باندي
 له ملگرو گوره خنگه وُ بېل شوم
 وه نې مخه چپه شوې او روان وُ
 نهُ گودر ور ته معلوم وُ او نهُ لاره
 چي د دوی ورباندي و لگېدې سترگي
 ور ته سم نې کرل خپل غشي او هغه نې
 رنگ په وینو داسي واچاوه له آسه
 چي د ژوند مرغی نې والوته له لاسه

* * *

چي بنکاريانو ته په لاس ورغے مرے
 ژر نې وسواخه په اور کي او ايره نې
 یو خه پته کره د بل مهال دپاره
 او دا نوره نې همدغه ساعت دلته
 په خانونو پوري و مُبله توله
 دوی لا دلته په ابرو لږلي ناست وو
 چي د دغه وژل شوي کس په لته
 تر دې حایه پوري نور وگري راغلل
 هغو ولیدل چي سر نې د ملگري

یوہ اړخ ته دے پروت او تن ئې نشته
 آس ئې دے په یوہ بناخ پوري ترلے
 په لېدو د دې ناورین اور باندي بل شو
 کوم درې تنه چي وو ناست دلته ایرو ته
 شول هغو ته لېوني له ډېره قهره
 پرې ور سمې ئې کړې ژر خروړي توري
 دوه ئې کړل په هغه ځای کي نوکي نوکي
 خو دریم په تېښته کړه ککری خلاصه
 هغه یوور دا خبر تر خپلو خلکو
 خلک واړه د خبر په اورېدلو
 په تازيله د نيکه مخته را غونډ شول
 او نيکه ويل چي موږ وو تېروتلې
 د انسان ايره د مار تر ايرې پوه ده
 هغه فرق کوي په خپل او په پردي کي
 دے زموږ وگړو سر ځکه خوړلے
 چي مېلې ئې په ځان پوري وه هلته
 د دښمن د تن ايره او له هغې نو
 هيله نه وه چي د دوی ژغورنه وکړي

د ژغورني کار ايره د خپلو غواري

خپل د خپل ننګه کوي هم باندي ژاري

* * *

که د خپلو په ايره کېده ژغورنه

نو د دوی اوس د چا خپل ايره په کار وه

دا په دا چي شا حَلمي نې تلو روان وو

په لتون د خپلو هغو دښمنانو

چي دوه تنه نې په دوی کي وو وژلي

پرېکړه وشوه چي د دغه کار دپاره

د نيکه له ايرې کار اخستل غواري

چي نې هسي هم خپل عمر دے خورلے

بس بيا ژر و نيکه خوار قرباني شوه

د سوځلي تن ايره نې هر حَلمي وه

په بڼه توګه په وجود پوري مښلې

په دې زغره کي په لوی زړه اوس روان و

سر راوړل د خپل دښمن نې لوی ارمان و

* * *

زړه سوه

چنگيز اورېده په خوند، په مينه مينه
 چي د ده د لښکريانو يوه مشر
 په سرو وينو سره قصه ور ته کوله
 او ويل ئې چي زما تر کمان لاندي
 چي سرتېري وو هغه واړه لگيا وو
 ککړي ئې د وگړو ور کوتلې
 په وژلو هر يو پرانگ و يا زمره و
 خو په ټولو کي دا رنگه يو هم نه و
 چي ئې لاس زما د لاس په شاني دروند وي
 په دا وخت چي وو لگيا خومره لاسونه
 زما لاس تر هر يوه زيات وړانغ وکړ
 د نېزې په گام روان ومه په وړاندي
 دا مي نه کتل چي دا مهال مي مخته
 د چا سر د، که سينه ده، که لږمون د
 بس ايسته مي تر هر شخه د نېزې خوکه

د مستی او د سرور په دغه حال کي
 تلمه تلمه مخ په وړاندي تلم روان وم
 تر دې حده چي بڼه غټ غوندي يو کور ته
 ور دننه شومه سره نېزه په لاس کي
 دغه کور چي وړاندي هم په وېره ډک و
 اوس له ما سره يوځای شوه ور دننه
 نوره غرونه غرونه غرونه غرونه وېره
 د کور لوی او واړه ټول په یوه ګوت کي
 يو له بله سره دا رنگه وو غلي
 لکه سا چي وي د هر یوه ختلې
 پلار نې و خو ماشومان نې بې اسرې و
 مور نې وه مگر وزرې نې وې ماتي
 وس نې نه درلود چي خپل دغه بچوري
 له شهبازه کړي خوندي تر سينې لاندي
 ما نې پېل له ماشومانو څخه وکړ
 څومره خوند، څومره مزه وه په دا کار کي
 شوه نېزه به د ماشوم په تن کي ډوبه
 ژور زخم به د مور په زړه کي جوړ شو

د بچي ورکوته سر به نې سورے شو
 خڅېده به نې د پلار تر مغزو وينه
 په دې رنگ چي مي اولاد واره ور مړ کړ
 نو مي مخ کړ بيا د مور او پلار طرف ته
 دوی مي هم د خپل خپل تن په وينوسره کړل
 په ناوړه طريقه مي دواړه مړه کړل

* * *

چنگيز اورېده په خوند، په مينه مينه
 چي د ده د لښکريانو يوه مشر
 په سرو وينو سره قصه ور ته کوله
 او ويل نې چي مي کار کله تمام شو
 نو ما ژبه کره پر هغه وينه تېره
 چي پرته وه د نېزې پر څوکه باندي
 او روان په اراده شوم د وتلو
 چي وتمه نو يو بل لور ته مي پام شو
 پروت يو وور غوندي ماشوم مي هلته وليد
 دې ماشوم کتل زما پر طرف باندي
 او خوره نې وه مسکا پر ورو شونډو

زما زړه ئې شو وژلو ته لېواله
 د دا نوي بڼکار په لور باندي ور غبرگ شوم
 ور ته و مي کتل بڼه د دې دپاره
 چي په کوم حای ئې نېزه کړمه ور بڼخه
 چي د زیات نه زیات خوند واخلمه ورباندي
 په بدن کي ئې تر ټولو بڼکلې برخه
 وړه خله دغه مهال ما ته بڼکاره شوه
 او نېزه مي دغي خلې ته کړله سمه
 په ورو ورو مي ئې تېره او نری خوکه
 د ماشوم تر ورو شونډو پوري ور وړه
 ماشوم و کڼله دا چي د مور ته د
 د نېزې خوکه ئې وینوه په خله کي
 سمدلاسه ئې لگیا شو په رودلو
 په دې او سپنه کي وې شوي له کومه
 مگر د ئې په حېښلو باندي بوخت و
 دغه هسي نندارې مې زړه نرې کړ
 دا لومړې حل و زما په ژوندانه کي
 چي مې زړه پر یو بېوسه باندي وسو

خيال مي راغ جي ڙوندے ني دلې پرپر دم
مگر دا زرسوے تر ڊڀره پاته نه شو
په دا بله شبيهه بڀرته په غضب وم
پر نيزه باندي مي راوڙ زور د متو
شوه ني خوكه د ماشوم په خله دننه
او تر خٽ ني پوري و وته بي خنده
بس قصه د ڙوندانه مي ڪره ور لنڊه

* * *

چنگيز اوربده په خوند قصه تر ڊڀره
مگر اوس د لښڪريانو د دې مشر
په خبره باندي وسو په دا رنگه
لکه چا چي وي سور اور پوري نيولے
په دې نه چي دا ماشوم ني ولي مڙڪر
چنگيز دې خبري و لڙاوه دومره
چي د ده د لښڪريانو د يو مشر
زره د چا پر بپوسي خه لره خوږ شو
چي د چا پر بپوسي ني زره خوږ پوري
په لښڪر کي هغه خوک لکه ناسور وي

د زر سوي د دغه جرم سزا داسي
 چنگيز ور کړله دا وخت دغه سړي ته
 چي نېزه ئې د هغه له لاسه وکښه
 تېره شوکه د هغې ئې د ده خُلي ته
 کړله سمه او ورو ورو ئې ور نژدې کړه
 کړه دننه ئې د ده د شونډو منح ته
 ور ته و ئې ويل دا چي اوس نو ته هم
 داسي و ګڼه چي دا دي د مور ته د
 سمدلاسه ئې لکيا شه په رودلو
 او هغه چي په رودلو باندي بوخت شو
 نو چنگيز بيا خپل قوت سره را غونډ کړ
 پر نېزه باندي ئې ور وړ زور د مټو
 نېزه شوه د دا سړي په خُله دننه
 او تر خټ ئې پوري و وته بې ځنډه
 شوه قصه د ژوندانه ئې داسي لنډه

دریم زوی

کومي پښلي چي و زړه ور څخه وره
 ده و دې ته ره واهه چي په څه چل به
 هغه بنکلي نازولي کاندې خپله
 په دې حال کي يو ملنگ ور باندي راغی
 هغه تم شو او د ده تندي ته حیر شو
 بيا ئې و ويل چي ځوانه ډاډه اوسه
 چي دا کوم کار ته ئې ته اندېښنو وره
 دغه کار به دي ژر و رسېږي سر ته
 ځوان په دې خبره باندي شو خوشحاله
 ورو ئې و ويل له ځانه سره داسي
 چي د دې خلکو نظر تر آسمان وزي
 هغه څه په سترگو ويني کوم چي پورته
 د تقدير پر تخته باندي دي ليکلي
 دا چي څه ئې اوس ويل زما په باب کي
 همداغه رنگه به کږي که خدای کاندې

او د خدای و کرو ته گوره چي ده غوښته
 هغه پېغله ئې رښتیا د کور مېرمن شوه
 خه وخت وروسته ئې په کور کي زوی هم وزوو
 دغه زوی چي ئې روان شو په خارپوڅو
 نو د ژوند پر لویه لار باندي بیا ده ته
 چرته هغه ملنگ ورغی په مخه
 هغه بیا یو حل د ده تندي ته حیر شو
 او ویل ئې چي اے خوانه ته پوهېږې
 چي د هر سړي د مرگ یو خه سبب وي
 ستا د مرگ سبب به ستا خپل زوی جوړېږي
 ته به مړې کله د خپل بچي له لاسه
 دې خبري سرے و غورځاوه اور ته
 د جنت په رنگه کور ئې جهنم شو
 خپلي بنځي که به هر څومره ډاډ ورکړ
 د ده زړه دا رنگه نه و چي ډاډه شي
 تل به ناست و پرېشانه پرېشانه
 او په دا پرېشانی کي باندي راغله
 هغه شپه چي د ده زوی وه گوره څنگه

سا ور کړې او مړ پروت و په خانگو کي
 په لیدو نې و خوږ مور پر زرگي غښه
 خود پلار غم نې تر مور لا هم سیوا و
 چي له ژونده نې دے څومره و په وېره
 په مرگي نې تر هغه هم زیات خوږمن شو
 دغه خوږ نې ایله هغه مهال کم شول
 چي یو بل زوی غني خدای ور لره ور کړ
 دغه زوی نې تاریک کور لره خراغ شو
 مگر دغه خراغ هم د دوی په کور کي
 بل تر ډېري مودې پوري پاته نه شو
 دا هلک هم د خپل مشر ورور په رنگه
 یوه شپه وه په خانگو کي سا ور کړې
 او د ده بنځه چي بیا شوله زوی مړې
 نو به دې ته وه همپش اندېښنو وړې
 چي دا کوم یوه آفت دغسي سمه
 ده د دې د خانگو لاره پېژندلې
 او بیا کله چي دریم زوی هم خدای ور کړ
 اندېښني نې نورې هم ټیټه زیاتېدو شوې

یوه شپه بیا شپه وه ډېره تېره شوې
 شو خاوند د دې را وینس له خپله خوبه
 چي نې اړخ بدلاوه په دغه وخت کي
 اندېښنه شوه ور پیدا چي نن تر اوسه
 په ځانکو کي د ده زوی ژرلي نه دي
 هسي نه د خپلو دوو ورونو په رنگه
 د مرگي په خوب دے هم وي ویده شوه
 په دې نیت نې و ځانکو ته ور ولاړ شو
 چي دا و کوري چي مړ او که ژوند دے
 چي ور چوغ شو نو په لږ وخت کي دننه
 دروند گزار د شا له خوا ورباندي و شو
 یو خنجر نې د وړو په منح کي ډوب شو
 د خنجر دغه گزار دا هسي دروند و
 چي را ولوېد دے پر محکه باندي لاندي
 کړ نې بنځي خراغ بل په دا تیاره کي
 او پخپله شوه را وړاندي د ده مخته
 په سرو وینو سور خنجر نې و په لاس کي
 ده نیمزالي غوندي سترگي کړې ور پورته

او هغې ور ته وټل چې په دې کور کې
 تا زما دوه ماشومان و را وژلي
 او اوس بيا په دې تياره کې و ځانگو ته
 لکه غل وې ور روان د دې دپاره
 چې دريم زوی ته مې هم کړې سا ور بنده
 مگر دا حل نو زه وم در ته بېداره
 ستا خپل سر دغه دے لار په دغه لار کې
 خودا سر دي د خپل زوی له لاسه نه ځي
 د ملنگ خبره و گوره درواغ شوه
 ته زما له لاسه درومې بل جهان ته
 په جواب کې نې مېړه په ماته ژبه
 دا وټل ور ته چې تا ته خو غريبې
 دا وړه خبره هم معلومه نه ده
 چې ستا يو زوی لا هم ما وژل نه دے
 ته به څه د ملنگانو په حال پوه شې
 ملنگان خو د خدای هغه بندگان دي
 چې نظر ئې تر اووه آسمانه وزي
 هغه څه په سترگو ويني کوم چې پور ته

د تقدیر پر تخته باندي دي ليکلي
 چي زما په باب ئي هر څه وو ويلي
 هغه ټول دا دي رښتيا شول ته ئي ويني
 زه که مرم نو ستا له لاسه دا وخت نه مرم
 ستا خو زه د سترگو تور د زرگي سر وم
 څوک خنجر وهي د خپل زرگي په سر کي؟
 زما خپل زوی که دا وخت په منح کي نه وای
 نو زما وينه تا چرته بهوله!
 که هر څو هغه خنجر د ستا په لاس کي
 چي زما د تن په وينو د لرلې
 مگر زه په دې پوهېږم چي دا ويني
 په سبب زما د خپل زوی دي رواني
 ته په دې کي گرمه نه ئي زما گراني
 * * *

بلا پر بلا واوښته

نادر حُکمه نافراره وُ چي نن نې
 د خنجر او غوښي لوبه کړې نه وه
 نه جلاد د يو ژوندي انسان له تنه
 د هغه پوست وُ ايستلې د ده مخته
 نه پخپله ده د خپل خنجر په خوکه
 د چا دوې سترگي را کښلي وې له سره
 نه نې دغه رنگ په سرو وينو لړلې
 کومه بله چاره وه تر سره کړې
 په دا هسي پيکه ورځ، بې خونده وخت کي
 په ژړا يو فريادي ده لره راغې
 چي حاکم د کرمان ډېر وُ خورولې
 مال او محکمه نې په زور وو ترې اخستي
 دا نې هم ور ته ويلي وو په ډاگه
 چي که چرته پاس پر خپلو وږو باندي
 تادرشاه افشار هم سپور-راولي-دلته

تہ بہ بیا ہم له ما شے نہ کړې تر لاسه
که د حآن په بڼه پوهېږې نو حآن باسه

* * *

د نادر چي شوه تر غوږ دغه خبره
نو پر تن باندي ئې اور د قهر بل شو
ژر ئې واروله پښه پر خپل آس باندي
او له دغه فريادي سره روان شو
يې له حنده د کرمان پر طرف باندي
چي کرمان ته ور نژدې شو نو له آسه
شو را کوز او د يو عام سړي په رنگه
ور دننه شو په ښار او ساعت وروسته
سپور د هغه فريادي پر وږو باندي
د کرمان د حاکم مخي لره راغی
د حاکم چي باندي و لگېدې سترگي
پنډ بدن او لنډ مغز ئې په خولو کي
شول لاندۀ خيشتۀ او ډېر زيات وارخطا شو
زړۀ ئې کانۀ و خو دا وخت په درزا شو

چي نادر د فريادي له وږو خوږ شو
 نو تر شا ئې سړي هم ور پسې راغلل
 سړي راغلل خو چا سپون وهلاى نه شو
 ټول غوږ غوږ و د نادر د خُلي وېنا ته
 چي ويل ئې جلادانو ته په زوره
 چي حاکم د کرمان خان د بڼه چاغ کړه
 چي اخسته ئې له خلکو دې په زوره
 هغه مال ورباندي بڼه دې لگېدلې
 ډېره شوې ئې هم وازگه ده هم غوښه
 ور ته و گورئ وجود ئې خومره پند دې
 په خه چل ئې دغه وازگه کړئ ور ويلي
 په خه رنگ ئې دغه غوښه کړئ ور کمه
 دغه پنده بدنه ئې تراشل غواړي
 دا ور و تراشئ او دې يو خه نرې کړئ
 اوس خو سمدم غوږ بڼکاري، دا سرې کړئ

* * *

د نادر وېنا چي و رسېده پای ته
 جلادان په پته خله په کار لگيا شول

خو نادر ته چي کوم کس و فریاد ورے
 هغه و غوښت اجازت د خه وبلو
 او دا هسي اجازت چي ور ته و شو
 نو ئي و ويل په ډېر ادب باچا ته
 چي که دا حاکم رښتيا سرے کول وي
 نو دا سر ئي هم وږو ته ډېر نزدې دے
 د بدن او سر تر منح ئي مغزے ورک دے
 که ئي سر او بدن کړې لږ سره لري
 نو ښکلا به ئي بالا او يو په دوه شي
 ته به و گورې ډېر زيات به ښايسته شي

نادر واورېده د دې سړي خبره
 خو پر خای د دې چي ده ته جواب ورکړي
 دے د هغو جلادانو کار ته خیر شو
 چي سورے ئي په دېوال کي و جوړ کړے
 د سوري له جوړولو پس ئي هلته
 دوه ښه مست غوندي غوايي وو راوستلي
 دا غوايي وو د دېوال يوه طرف ته

بل طرف ته ئې حاکم د کرمان ناست و
 او لوېدلي ئې وو سر ته تناوونه
 تناوونه تر سوري وو ایستل شوي
 په غویو پسي حاکم و ترل شوه
 په دې نیت چي د غویو په زور به دے اوس
 تر دې تنگ سوري د دې دپاره باسي
 چي زیاتي غوښي ئې ژی د سوري یوسي
 دغه حال چي حاکم ولید په فریاد شو
 خو غوایي په فریادونو خه پوهیږي
 شول روان او دے ئې هم ورپسې کش کړ
 په تناو ترلے سر ئې برابر شو
 د دېوال هغه سوري ته او ترې و ووت
 خو وې ئې تر سوري وې زیاتي پلني
 هغه نه شوې په سوري ننوتلای
 غوایي ډېر زیات زورور وو او روان وو
 د ده سر ئې کشاوه او د ده غاړه
 اوږدېدله، اوږدېدله، اوږدېدله
 تر خو پوري چي ئې پلې، پوست او دگونه

اوږدېدې شول تر هغو پوري اوږده شول
 چي ئې پای د اوږدېدلو حد تمام شو
 نو په ډېره لږزوونکې غوندي توگه
 دغه سر له خپله تنه را جلا شو
 بدنه ئې د دېوال شا ته شوه پاته
 سر ئې ولوېد د نادر د سترگو مخته
 نادر وینو او پرې شوو پوست او پلو ته
 په خوند خوند يو ساعت و کتل او بيا ئې
 سترگي پورته کړې د هغه کس طرف ته
 چي فرياد ئې و تر ده پوري ور ورې
 او هغه ته ئې ويل چي زما کار خو
 لکه ما چي غوښت هغه رنگه و نه شو
 پند بدن يې شو هغه رنگه پند پاته
 مگر ستا د زړه ارمان دا دې پوره شو
 سر ئې دا دې له بدنه شو را لري
 تا چي غوښت په هغه رنگه بنايسته شو
 ور ته و گوره بنايست ئې يو په دوه شو

خوب

د غرو منخ دے، نرے باد او سره شپه ده
 مور رتلي ټول تر اور چاپېره ناست يو
 په رڼا کي د دې اور بڼه سره وینو
 مخامخ یوه بودی ده ما ته ناسته
 مخ ئې واړه لاندي شوه دے تر گونجو
 ټول وېښتان د سر ئې سپين لکه وړی دي
 اندامونه ئې په تن دي داسي پوري
 لکه وي درانه لرگي پوري تړلي
 د مجلس د نورو غړو په شان دا هم
 مخامخ ده مدام غم ته پاته شوې
 زه د دې و مخته گورمه او وایم
 چي خدای واک د جهان څله زورور ته
 په هر حال کي ورکوي چي دا هم ویني
 چي هغوی په زړه تر کاني لا هم سخت دي
 سختي ویني د خوارانو د زخمونو

که د دوی پر حای د دغه جهان واکي
 داسي خلکو ته په لاس ور لره ور کړي
 چي د دغي بودی رنگه وي خوارخُواکه
 نو دا محککه به شي ډکه له زړسويه
 هم به زور هم به زیات له منځه ورک شي
 د خپلو انسانانو بار به سپک شي

* * *

مور رتلي ټول تر اور چاپېره ناست يو
 زما شا ته چي پرته ده کومه تېره
 ما هنې ته لکولې ده اوس ډډه
 د بودی دې گونجي گونجي مخ ته گورم
 او ورو ورو مي را درنېږي دواړي سترگي
 پای مي خوب رسوي داسي یوه حای ته
 چي په ژبه ئې بيان کېدلای نه شي
 انسانان د جهان ټول په يو مېدان کي
 دي ولاړ لاس پر نامه د خدای په مخکي
 دوی ئې اوري ډېر په شوق چي پاک رب وايي
 بدلېدونکي دي خايونه د وگړو

زورورو ده ڊپر وخت باچهي ڪري
 اوس به حاي د دوي بيوسه خلڪ نيسي
 د جهان تخت چي دا وخت ورڪول ڪيري
 هغه چا ليدلي ڊپري ٽڪ سري دي
 گزارونه ئي خورلي ڪري دي

چي پيغام د خستن واورپدل شو بيا نو
 زه او خلڪ يو ولاڙ انتظار باسو
 چي وچا ته به اوس واک ور سپارل ڪيري
 دغه وخت را خرگندپري پر تخت باندي
 هماغه بودي چي اوس اوس د اور خنگ ته
 مخامخ وه ما ته ناسته په مجلس کي
 دي خوارخواکه شان وجود ته خلڪ واره
 خوشحالپري تر حد زيات او هر يو واني
 چي رڻتون انقلاب دغه دے راغے
 هم به زور هم به زيات له منجه ورڪ ڪري
 د ڇپلو انسانانو بار به سپڪ ڪري

دې خوارخُواکِه شان بوډی ته اوس خدای وایي
 چي ما واک له زوروره دا دے واخست
 د جهان واکي مي تا ته په لاس درکړې
 وي دا خلک به اوس ستا تر فرمان لاندي
 ستا د نوري اسانتيا دپاره دا هم
 زه کولای شم چي دوی که په دا شکل
 په قابو کي چرته نه شي را وستلای
 نو بيا ته چي ئې په هره بڼه غواړې
 زه به دوی کرمه هنگسي همه واره
 باچهي باندي کوه په هسکه غاړه

بوډی اوري د لوی خدای وېنا په غور
 او بيا وائي: تر تا جار شم پا که ربه
 زه چي غواړمه دا خلک په کوم شکل
 هنگه دا دے چي په خپل قدرت دوی واره
 کره بدل په رنگا رنگ بڼکلو کوټرو
 قادر خدای کړي ور پوره بې له شه خنده
 د بوډی دغه ارمان او سمدلاسه

په کوترو انسانان واره بدل شي
 په الوت الوت ټول گرځي په هوا کي
 زه هم رب کوتره کړم يم خو ناست يم
 تر پښو لاندي مي يې ساريه مناره ده
 آسمان وينم، محکه هم را ته ښکاره ده

* * *

چي وگړي په کوترو ټول بدل شي
 له دا پس بودی ته بيا قادر خدای وايي
 چي اوس ته خوبوې کومه بڼه ځان ته
 بودی وايي چي بس ما داسي پيشو کړه
 چي هر نوک او هر يو غاښ نې د زمري وي
 او لري داسي درنې کلکی وزري
 چي الوت ته نې بازان وي چېرې پاته
 خدای د دې دغه خواست ومني او دا شي
 سمدستي وزير لرونکې پيشو جوړه
 زه چېرې شم چي په څه خوارځواکه تن کي
 وه څه ډول يوه ستره بلا پته
 تر زمري نې لاهم مزې ښکاري څته

دا بودی چي شي دا هسي پيشو جوړه
 نو ژر ټک وهي خپل دواړه ووزرونه
 په الوت الوت شي پورته په هوا کي
 د کوټرو په سېلونو شي ور گډه
 ور غوته شي اوس پر دې کوټره باندي
 اوس په هغي پسې و غورځي په قهر
 دا تر سر، هغه را و نيسي تر غاړه
 د دا بلي په سينه نوکونه بنځ کړي
 په دې توگه ټول سېلونه تټ پرک شي
 غم اخستې وي د ځان هره کوټره
 ويني شاخي او بنکي لاندي لوېږي
 په دې حال کي پيشو مخ کړي زما لور ته
 خله کړي وازه او نوکونه را ته سم کړي
 او له ما د الوتلو چل هم هېر شي
 کرمه چينغه او تر اور چاپېره خلک
 ژر را و غورځي او ټول تر ما چاپېر شي
 زه شم وين، بدن مي ټول په خولو لوند وي
 هر اندام مي لکه غر دا هسي دروند وي

د ږندو کُزار

دا همه واړه کارونه د نصیب دي
 چي ته ناست ئې د سرو زرو پر تخت باندي
 خو زما پښې او لاسونه دي ترلي
 او پر غاړه باندي پروت يم د دې کندي
 لږ ساعت پس به ژوند د دلته کي بنځ شم
 له جهانه به مي پتي شي دوې سترگي
 ته به پاته ئې د دغه تخت د پاسه
 چي څه وخت وړاندي په دې و خالي شوه
 چي څښتن ئې و ټول عمر يې اولاده
 کومه وړخ چي له فاني دنيا روان شو
 نو تر شا ئې څه ولي او وارث نه و
 تخت ئې پاته شو خالي او وارث نه و

* * *

يې وارثه چي باچا تر دنيا تېر شو
 او اولس ته دا خبره شوه وړ پاته

چي پخپله ځان له و ټاكي خپل مشر
 نو نې خلك په دې نيت سره را غونډ شول
 چي پر دغه چاره باندي غور وكړي
 خو دا چاره څه اسانه چاره نه وه
 تر ډېر غور وروسته هم د دې وگړو
 جوړه را نغله پر دغسي سر باندي
 چي په وياړ سره دوى تاج واى باندي ايښى
 په دا هسي يوه حال كي نو بيا خلكو
 د خپل دود او د رواج له مخه وركړه
 خپلو ټولو نجوميانو ته بلنه
 چي هغوي دي د خپل علم په رڼا كي
 بيان وكړي چي تمام اولس ئې واوري
 ده په څه كي نېكمرغي د دغې خاوري

* * *

چي خبره نجوميانو ته شوه وړاندي
 هغو و لگول خپل خپل حسابونه
 تر حساب وروسته ئې و ويل اولس ته
 چي د شيې په وروستۍ برخه كي به نيسي

نن د بنار دروازي لاندې تر څارني
 سهارگاه چي کوم سرے تر ټولو وړاندي
 د دې بنار په دروازه شي را دننه
 هغه راولي او تاج پر سر ور کښېږدي
 په درنه توگه نې و خپړوي تخت ته
 واک ور و سپاري د خپلي پاكي خاوري
 باچهي نې په اخلاص کړي ټول قبوله
 په امان به شي له غمه او له نوله

* * *

چي وېنا د نجوميانو نې تر غوږ شوه
 نو بيا خلک هغه شپه سترگي په لار وو
 دروازي د بنار وې لاندې تر څارني
 د سهار سپېدې چي کله په چاودو شوې
 ته په حېث د لاروي لومړنۍ کس وې
 چي د بنار په دروازه شوې را دننه
 پر وږو باندي دي بار د ستوماني و
 تر پښو لاندې دي راوړي وې تناکي
 د- تناکي اے ستومانه لارويه

کړې قسمت په ملغرو در بدلي
 د سهار د پلوشو سره نن یو خای
 ستا په ژوند کې هم رڼا شوه را څرگنده
 د خواری تاریکه شپه دي شوه تمامه
 بې لښکره، بې یرغله درته اېل شو
 یو سر تېرے شان اولس او په اخلاص نې
 تاج و تخت د وطن و سپارل و تا ته
 که نې سره وو که نې سپین، که نې لښکري
 د همه وارو اختیار نې تا ته درکړ
 د خپل ټول کاروان مهار نې تا ته درکړ

* * *

چې مهار د خپل کاروان نې په لاس درکړ
 ته په دې نه پوهېدې تر ډېره وخته
 چې دا هر څه دي یو خوب او که رښتیا دي
 په ورو ورو چې دي یقین ور باندي راغے
 نو بیا تا هم شاهانه لاره کړه غوره
 تر هر څه وړاندي دي و کړ دغه امر
 چې یو داسې محل جوړ شي ستا دپاره

چي ئې سارمے چرتھ نھ وي په جهان کي
ستا د دې باچهي امر په رنا کي
ستا اولس د دې درنې چاري په اړه
يو ځل بيا له نجوميانو تپوس وکړ
نجوميانو هم په کار کړې گوتي پوري
تولو و لکول خپل خپل حسابونه
د حساب د لکولو تر کار وروسته
هغو و ويل چي دا محل که تاسي
دروول غواړئ پر تينکو بنيادونو
نو سبا د سهارگاه په وخت چي بنا ته
کوم سرے شي وار له واره را دننه
هغه راولئ دې ځای ته لاس ترلے
په بنياد کي د دې ستري ودانۍ ئې
ژوندے بنخ کړئ په مثال د يوې خبتي
بدمرغي به بيا له دغه ځايه تبتي

* * *

سهارگاه چي کوم سرے تر تولو وړاندي
را دننه شو دې بنا ته هغه زه وم

هغه زهٔ وم چي مي ناست په انتظار وو
 ستا عسکر او په ليدو مي شول خوشحاله
 سمدلاسه ئې را و ترل لاسونه
 را ته و ئې کره خبره سر تر پايه
 بيا ئې راوستم دې حای لره په زوره
 په دې حای کي بنيادونه د محل ستا
 کيندل شوي دي زما تر راتگ وړاندي
 په دې کندو کي به زهٔ ژوندې بنخېږم
 او دېوال د دغي ستري ودانۍ به
 پاس زما پر وجود باندي پورته کېږي
 چي دا ستره ودانۍ شي کله جوړه
 نو راځي چي سېلانيان له هره لوره
 په دې نيت چي ننداره د دې حای وکړي
 د هغو پر ژبه باندي به ستا نوم وي
 ټول به دغه ودانۍ ستا محل بولي
 دا وېنا به څوک په هېره هم و نه کړي
 چي يو کس د دې دلته بنخ دا ئې مزار دے
 دهٔ خورلې د رندو د لاس مزار دے

خواست

آس ولاړ و د ژور خندق پر غاړه
 گود تېمور ئې پر زین باندي پورته ناست و
 په حیر حیر ئې دې خندق ته کتل لاندي
 په خندق کي وو څلور زره وگړي
 دا څلور زره وگړي دا وخت واړه
 وو په چينغو، په فرياد او په بغارو
 په يوه خله ټولو خواست کاوه و ده ته
 چي د خدای دپاره اے لويه اتله
 خپل لښکر ته اجازه ور لره ور کړه
 چي زموږ سرونه و وهي په تورو
 يا خپل غشي په سرو وينو زموږ سره کړي
 او په غوښو مو کارگان دلته ماره کړي

* * *

دا څلور زره وگړي، دا چي بند وو
 په دې لوی او په دې ډېر ژور خندق کي

دا وگري وارہ هغه جنگيالي وو
 چي ئي مخه د تيمور د لښکريانو
 وه په زور د خپلو متو گرځولې
 او تر ډېرو ورځو پوري ئي په نره
 وه ساتنه او ژغورنه د ښار کرې
 د دوی غشو وې په شاني د بازانو
 ډېري غوښي د دښمن د بدن وړي
 خو دښمن ئي داسي هسي دښمن نه و
 دا تيمور و او تيمور خو بس طوفان و
 د طوفان مخه په غشو چرته گرځي
 دوی که څه هم دا طوفان تر ډېره تم کر
 خو ورو ورو ئي وس او زغم په لږېدو شول
 پای ئي کښېښووه وسله پر محکه باندي
 او خپل ښار ئي هغه وخت تيمور ته پرېښوو
 چي هغه په خپله ځله ور سره وکره
 د لوی خدای په نامه دغه کلکه لوړه
 چي يو څاڅک به هم ستاسي د سرې وښي
 څوک پر محکه باندي نه څڅوي دلته

نَهْ به زَهْ په خپل تېره تېغ تاسي وژنم
 نَهْ به دغه کار زما لښکریان کاندې
 حق به نَهْ لري زما هيڅ يوه توره
 چي په تاسي کي د چا مور کاندې بوره

* * *

چي تېمور ته وسله کښېښو وه دې خلکو
 او دا ښار او د دې ښار شا و خوا سيمه
 شوه د ده تر رېږدونکي بېرغ لاندې
 نو بيا ده دا امر وکړ خپل لښکر ته
 چي تر ښار د باندې ډېر لوی خندق جوړ کړي
 او د ده لښکر دا رنگه يو لښکر و
 چي که غواړي ئې حساب نو دا به وایم
 چي بس وو لکه ملخ را رمېدلي
 لښکریان چي د ملخو رنگه ډېر شي
 بيا نو يو خندق کيندل خه گران کار نه دے
 حکه امر د تېمور دستي پر حای شو
 چي ده غوښت تيار هغه رنگه خندق شو
 دا وکړي، دا خلور زره سرتېري

چي اوس اوس نې وه و دۀ ته وسله ايښې
 دا نې يو په بل پسې بې له خۀ خنډه
 د خندق ژوري کندي ته ور کوز کړل
 او دا نور خلک ترې لارل بېرته ښار ته
 دوی نې پرېښوول دلې د تل دپاره
 له دې خايه د وتو نه وه هيڅ لاره

* * *

چي دا نور خلک ترې بېرته ښار ته لارل
 او دوی شول په دې ژور خندق کي پاته
 هله پوه شول چي دي خۀ ور سره شوي
 و خندق دومره ژور او دومره لاندي
 چي د بېرته ختو هيڅ هيله هم نه وه
 تش يو څو لوښتي آسمان پورته ښکاره و
 نور نو ټول جهان د دوی له سترگو پټ و
 په دا هسي رنگ وړه غوندي دنيا کي
 نه اوبۀ وې چي به دوی پرې اوبدلو
 نه خواره و چي دوی ځان واي پرې مور کړے
 تنها وخت داسي يو شر و په دا وخت کي

چي د هر حای په شان دلته هم روان و
او د وخت له تېرېدو سره نو ورو ورو
د دوی لوربه تنده هم په زیاتېدو شوه
چي خبره رسېدله ورځو شپو ته
لوربي، تندي دغه خلک کرل بېواکه
دغه وخت ئې تېمور راغی نندارې ته
آس ئې تم کړ د خندق پر غاړه باندي
د دې خلکو چي نظر ور باندي پرېووت
نو په چينغو، په فرياد او په ژړا شول
په یوه خله ټولو خواست کاوه هغه ته
چي د خدای دپاره اے لویه اتله
خپل لښکر ته اجازه ور لره ور کره
چي زموږ سرونه و وهي په تورو
یا خپل غشي په سرو وینو زموږ سره کړي
او په غوښو مو کارگان دلته ماره کړي

* * *

د تېمور چي د دې خلکو خواست تر غوږ شو
نو ویل ئې چي زما لاس دی ټرلي

ما له تاسي سره ڪرے دا قسم و
 چي يو شاخڪه به هم ستاسي د سري وني
 خوک پر محڪه باندي نه خثوي دلته
 نه به زه پخپله توره تاسي وژنم
 نه به دغه ڪار زما لڻڪريان ڪاندي
 اوس ڪه دغه قسم بپرته ماتومه
 نو په مخڪي د خپل خداي مخ تورے ڪپرڻم
 حڪه تاسي ٽول پرپرڊمه هغه رب ته
 چي وختي يي لا په دغه لوي خندق کي
 په وژلو ستاسي لاس دے پوري ڪرے
 لڪه پخه توره، لوره نې لکيا ده
 په ورو ورو تاسي هر يو پر خپل حاي وژني
 تنده نه ده دا نې هغه پخ خنجر دے
 چي په تاسي کي د هر يوه پر غاره
 له دنني خوا چليڙي را چليڙي
 په ورو ورو به مو د ژوند ڊپوه در مره ڪري
 زه نو حَم دے به دا ستاسي خواست پوره ڪري

عذاب

ڊپر پخوا د يوه کلي پر وگرو
 دا لازمه وه چي يو ځل به په کال کي
 يوه پېغله دوی عذاب ته ور سپارله
 په دې توگه ډپر کلونه باندي تېر شول
 په دې رنگ ئې ډېري پېغلي نيمه خوا شوې
 او چي پاته وې تر اوسه په هغو کي
 يوه پېغله وه رڼا به دوی بلله
 په دې کال کي د هغې نوم و ځنل
 او و دې ته چي سزا چا ور کوله
 هغه څوک په کاري واري وجود راغ
 مخ تک شين، د تن څرمن ئې تکه شنه وه
 تنگي سترگي ئې په مخ وې ننوتې
 په خپرو ئې وې پندي گوتي پوري
 غټو پښو، بې توله سر ئې خوروله
 پر څلور طرفه باندي سخته وېره

سمدلاسه نې په خپله پنده ژبه
 د رڼا په بابت و کړه دا خبره
 چي د دې عذاب زه لږ څه ځنډومه
 ځم چي داسي يو خنجر يا توره راوړم
 چي گزار نې رسي نېغ د زرگي ميان ته
 زور به و بنيم هم دې او هم جهان ته

* * *

د بې توله پښو او سر دغه څښتن چي
 لار په توره او خنجر پسې نو بيا به
 د رڼا سره د کلي هر وگړي
 د هغه د بيا راتگ لاره کتله
 مگر کله چي هغه بېرته را ستون شو
 نو حېران پاته شو هر وگړي دې ته
 وه د توري او خنجر خبره پاته
 ور سره ډول ډمامې وې، لويه ورا وه
 چي رڼا د خپل آنکښ ډېوه کړي جوړه
 په همدې نيت نې دا ناوې کور ته يو وره
 په دا هسي واده باندي وو خوشحاله

د رڼا خواخوږي ټول خو دښمنان ئي
 وو خواشيني او ويل به يې په ډاگه
 چي دا څرنګه عذاب، څنګه سزا ده
 نه ئي و لوېده سيني ته د تبغ څوکه
 نه ئي خوړين، نه ئي گزک شو د زړه زخم
 نه ئي سم په زوو ډک شو د زړه زخم
 * * *

د بې ټوله پښو او سر دغه څښتن چي
 رڼا خپل آنګن ته يو وړه نو هغې هم
 په اخلاص د ده شل وجود قبول کړ
 د ده شين او پتير مخ به ئي و مخته
 کله هم دې له هغه کرکه و نه کره
 نه ئي و کړل د ده درانه ورنونه
 نه ئي چرته پر هغو نيوکه و کره
 د ده شين و که پتير و، که شل و
 دې ګڼلې د خپل سر دپاره تاج و
 په دې رنگ ئي خوشحالي شوه د کور زياته
 بيا د وخت په تېرېدو سره خدای دوی ته

ترکل بنکلي ماشومان هم ور له ور کرل
 لور ئې کت مټ په وېنا لکه مېنا شوه
 د زوی ژبه ئې توتي رنگه خوږه وه
 خو د دغو دوو ورو وړې خبري
 يوه ورځ شولې تر هغه وېنا لاندي
 چي ئې پلار په خپله پنډه ژبه وکره
 هغه و ويل د دوی دواړو ادې ته
 چي بس وخت د انتظار دے را لنډ شوم
 چي به تا ته پرې عذاب زه درکومه
 ده زما هغه وسله زياتي تياره
 توره هم شته او خنجر هم را سره دے
 خو جوړښت دے د دې دواړو په بېل ډول
 نه له اوسپني دي جوړ، نه له فولادو
 دواړه ستا د زړه له غوښو دي جوړ شوي
 راشه راشه، بڼه ئې و پېژنه ته هم
 ستا وړه ملاله لور ده زما توره
 ستا کوشنې کلاله زوی زما خنجر دے
 و دې دواړو ته ستا زړه نن برابر دے

د بي توله پښو او سر دغه خښتن چي
 په دا خپله پنده، پلنه، درنه ژبه
 په کرخت او کرغېرن آواز رڼا ته
 دا د زخم او عذاب خبره و کړه
 نو دا هسي يوه تشه ټوکه نه وه
 ده ژر خپلي دې ناوړه ارادې ته
 د عمل جامه ور واغوستله داسي
 چي تردې وخته چي دلته وو دوی دواړه
 د واده په کوم تړون سره تړلي
 نو هغه ئې د طلاق په بياتي غوڅ کړ
 دا ئې و شړله تش لاس، تشه غېږه
 د کلونو په شان ښکلي ماشومان ئې
 ترې را و گرځول دواړه په دا ډول
 لکه دے چي د هغې له سينې بېرته
 خپل تېره او زهرجن خنجر را باسي
 لکه دے چي د هغې تر زړه وتلې
 سپينه توره کړي را کش په دواړه لاسه
 په دې ټوکه د رڼا د زړگي غوښي

شوې د دغه ډبرزري کره پاته
 دې په وینو سور کوگل ور سره یوور
 گرځېده به دلته هلته لالهانده
 له دې حاله به ئې تل تنکیو پېغلو
 پناه غوښته او وویل به ئې چې دلته
 هر عذاب له کولو دے وتلے
 خو رڼا چې مبتلا په کوم عذاب شوه
 داسي سخت عذاب به بل چرته هم نه وي
 د جهان ظلمونه ډېر دي مور لیدلي
 تر بل هر ظلم ئې دغه ظلم سخت دے
 چې په زور له ماشومانو کړي مور بېله
 دا بېلتون په لږو شپو کي پر زړه باندي
 جوړ کړي دا رنگه داغونه او زخمونه
 چې هر یو په لږو ورځو کي نا سور شي
 په سرو وینو ئې کوگل ور سره سور شي

* * *

سورسترگه

هغه حُوان د خپلي مور يکي يو زوی و
 لوی خښتن ور کړې ډېره بڼه حُواني وه
 غتي غتي غوندي سترگي نې وې دواړي
 په دا هسي سوربخونه رڼا ډکي
 چي سورسترگه به باله د کلي خلکو
 دغه شپې نو د نادر د ظلم شپې وې
 دا خبري به کېدې په هر مجلس کي
 چي نادر هره ورځ باسي يو من سترگي
 کومه ورځ چي دا د ده ايستلي سترگي
 تر من کمي شي نو هغه شپه بيا ده ته
 سم خوب نه ورځي او وين وي تر سهاره
 د سورسترگي پر مور باندي دې خبرو
 و دا هسي تاثير کړې چي په خوب نې
 يوه دا سي بلا هره شپه ليدله
 چي د دي د زوی په سترگو به پسې وه

دا نې هڅه وه چې دغه سترگي يو سي
 او آخر به نې له سترگو سره سر هم
 د سورسترگي له وېو کړ په زور پورته
 او بدن به نې و مور ته شو ور پاته
 شوه به اړه هغه چيغو او ژړا ته

* * *

چي نادر په وينو سره توره کړه پورته
 په دې نيت چې اولسونه په زور اېل کړي
 نو لښکر نې ورځ په ورځ په زياتېدو شو
 چې نې خونې و شرنکهار د سپينو تورو
 هغه هر سر په ده باندي پسې شو
 د زړه زور و، د خواني مسته نشه وه
 چې سورسترگي نې هم کد په دا لښکر کړ
 خو سورسترگي داسي هسي يو څوک نه و
 هغه سم د جنک په کار کي يو طوفان و
 چې به چرته هم د ده توره شوه پورته
 بيا نه اړه وه په سپر او نه په زغره
 پرې کول نې له فولاده سره يو ځای

پوست او غوبنه او په غوبنه پټ هډونه
 په هر وار به ئې د توري يو سر پرېووت
 د نادر هم پرده باندي نظر پرېووت

* * *

تر نادر له مخه هم په دا جهان کي
 بې زړسويه باجهان و دېر تېر شوي
 د نادر د هغو دغه يو دود خوښ و
 چي په شوق به ئې په هر يوه مېدان کي
 جوړول د ککړيو منارونه
 دغه دود پخپله ده هم و خپل کره
 ده هم دېر حله تر جنگ گټلو وروسته
 د سرونو منارونه وو جوړ کړي
 چي شو سيمي د کرمان ته ور دننه
 لکه باد چي د خزان رږوي پاني
 دغه رنگ ئې ککړی و رږولې
 او سورسترگي ته ئې ور کر دغه امر
 چي له دغو ککړيو منار جوړ کړه
 هغه لار او چي نادر ته بېرته راغی

نو ويل نې چي منار خو نور تيار شو
 بس يوه ككړۍ شوه را سره كمه
 كه يوه ككړۍ بله وای نو بيا به
 دا منار وای په سم ډول بشپړ شوه
 د نادر دغه د كم تكه خوښ نه و
 هغه غوښتله پوره هره خبره
 ژر نې و كمارل نور سړي و دې ته
 چي پخپله د سورسترگي سر قلم كړي
 په دا سر باندي منار پوره او سم كړي

* * *

د نادر امر پر خای شو بي له خنده
 د سورسترگي سر هغه ساعت قلم شو
 په وېښتانو كي نې ټينكي كړې چا گوتي
 كړ نې پورته او په رپ كي نې د سترگو
 د سرونو تر مناره پوري يوور
 دا منار و په هنر هنر جوړ شوه
 وو سرونه يو پر بل باندي ودلي
 خت د هر يوه سر پته وه دننه

مخ نې و د بهر خوا ته را وتلے
 خله او سترگي نې کتونکو ته بنکاره وي
 دې بې شمېره خلو او سترگو خوروله
 داسي وېره چي بيان نې کېدای نه شي
 دا د وېري خله نور بېخي پوره و
 د يوه سر خای نې و په سرکي پاته
 هغه خای دوی د سورسترگي په سر دک کر
 او ويل نې چي دا سر دې خای وړ دے
 درواغ نه وايو، په خدای د دې خای وړ دے

* * *

نادر و ووت له کرمانه مخ په وړاندي
 منار پاته شو خو امر د ده دا و
 چي هيچا ته هم د دې اجازه نشته
 چي نزدې ور شي او لاس وړ لره وړ وړي
 په ژړا خلکو کتل وړ ته له لري
 د سورسترگي بوره مور هم يو وخت راغله
 کنگرې د عرش نې چينغو لړزولې
 تا و خوا پر منار گرځېده په مندرو

د خپل زوی مخته ئې نه رسېدې شوندي
 وه بېوسه، د بېوسو کار بېرا وي
 په ډېر درد به دې هم دا بېرا کوله
 چي دا خلې چي دے کوم انسان جوړ کړے
 له هغه سره دي هم خدای داسي و کړي
 چي ئې سر وي له بدنه جلا شوے
 د سرونو د منار په سر کي پروت وي
 بُوره مور ئې شا و خوا وړ باندي گړخې
 په فرياد او په ژړا وړ باندي گړخې

* * *

د دې بُوري دا بېرا اورېده خلکو
 خو هيچا وړ ته ويلای داسي نه شو
 چي دا ستا د خلې بېرا خو تر وخت وړاندي
 د لوی خدای په در کي ده قبوله شوې
 دا منار هغه سورسترگي دے جوړ کړے
 چي ئې سر اوس همدالته پکي پروت دے
 ته ئې مور ئې شا و خوا وړ باندي گړخې
 په فرياد او په ژړا وړ باندي گړخې

شاگرد

زه يواحي د کبتي په انتظار کي
 د اوبو پر کناره باندي ولاړ وم
 چي له ورايه رابنکاره شو يو وگرے
 دا وگرے داسي روڼ، داسي تازه و
 لکه وي چي لمبېدلے په کوثر کي
 او اوس اوس وي له جنته را وتلے
 چي ورو ورو شو را نزدې نو دواړه لاس نې
 د روغبر دپاره ما ته را اوږده کړل
 زما خوی دے چي لاس ور کړم کله چا ته
 د هغه پر بته گوته باندي را وړم
 لږڅه زور، چي دا معلومه کړمه ځان ته
 چي هډ شته په دغه گوته کي که نشته
 خو رښتيا خبره دا ده چي تر ننه
 ما يې هډه گوته نه وه پېدا کړې
 دا لومړے ځل وچي داسي څوک مې و موند

چي په لاس ئې وه بې هده گوته پوري
 زه چي پوه شومه چي خضر دے نوزره مي
 را ته و ويل چي اوس به خدای رنا کړي
 د جابر خلاف به دے مور ته لاس را کړي

* * *

زه او خضر په کبتي کي سره ناست و
 په اوبو کي مو وهله خپله لاره
 ما د خپل وطن قصه ور ته کوله
 او ويل مي چي باچا کله ظالم شي
 د هغه هر يو چارواکے بيا لېوه وي
 چي په مخه خه ورخي هغه د ده وي
 دې لېوانو دي له مورېه ډېر خه وړي
 تر دې حده چي کوتوال زموږ د سيمي
 چي سوارلي کوي پر کومه اسپه باندي
 ده هغه ئې هم په زور له ما بيولې
 په رنا وه دې مختور له ما بيولې

* * *

زه او خضر په کبتي کي سره ناست و

د واکمنو خلاف دے دې ته تيار شو
 چي دا خپل هنر پوره ما ته را زده کړي
 په دې نيت ئې د لومړي سبق په توگه
 يو تېره غوندي اوزار په گوتو را کړ
 را ته و ئې ويل ته له هري سترگي
 دا وخت پت ئې و هيچا ته نه بنکارېږي
 دا کبتي په دې تېره اوزار سوري کړه
 د استاذ په خله ما دغه کار خو وکړ
 مگر خوند ئې را له را نه کړ په زړه کي
 خضر هم زما په دې ناخوبي پوه شو
 را ته و ئې ويل ته بنائي پوه نه ئې
 چي خبستن د دې کبتي يو وور یتيم دے
 دا کبتي که وای دغسي روغه پاته
 نو له هغه چا به دې ته خطر پېښ وای
 چي له تا ئې په زور اسپه ده بيولي
 چي سوري شوه نو اوس دغه خطر ورک شو
 د یتيم مال شو خوندي له دا اورسترگو
 تا که هم وای خپله اسپه داغي کړې

بيا د دغو ظالمانو په کار نه وه
 د دوی خوښ وي داسي شے چې وي يې داغه
 وړي د سر مېوه له هره يوه باغه

* * *

د اوبو سفر و پای ته رسېدلې
 زه او خضر مېلمانۀ وو په يو کور کي
 په دا کور کي مو شپه حکه بڼه شوه تېره
 چې کوربه د ويدېدو دپاره مور ته
 د چندنو پالنکونه و را کړي
 چې سهار سپېدې را و چاودې نو مور هم
 شوو را وېښ خو کوربانۀ مو لا ویده وو
 د هغو تر وينېدو وړاندي مور دواړه
 وو چمتو د دې دپاره چې بس لاړ شو
 خو تر تگ وړاندي استاذ و ويل ما ته
 چې د دې سيمي کوتوال بڼۀ سره نه ده
 دا وخت ما ته دا خبره ده څرگنده
 چې دې کور ته به راځي هغه او وړي به
 د چندنو دغه دواړه پالنکونه

نو تر داسي کېدو وړاندي په خپل لاس کره
 ته د هر یوه پالنگ یوه پښه ماته
 د هغه له بڼې به ووزي خو څښتن ئې
 په خپل کور کې بیا هم کار ترې اخته شي
 د استاد دغه وېنا چې ما پر ځای کره
 نو بیا ژر و واتو دواړه له دا کوره
 دے و وړاندي او زه وروسته ور پسې وم
 په تگ تگ کې به راتلې زما و خیال ته
 د استاد په اړه دا رنگه خبرې
 چې که چرته د یو چا بڼه وي بڼکلې
 او کوتوال د هغه ځای بڼه سره نه وي
 نو استاد بڼاي چاره په گوتو را کړي
 چې د دغې بڼکلي بڼخي پزه پرې کره
 په دا شان به ئې کلبڼ د بنایست وړان شي
 له نظره د کوتوال به په امان شي

* * *

زه او خضر یو دېوال ته سره ناست وو
 ما وبل ور ته چې زه خو دومره وایم

د پالنگ د پښې پر حای باندي پکار وه
 چي د هغه کوتوال لاس وای قلم شوے
 چي د دغه پالنگ وړل نې وُ په نیت کي
 دې خبري مي استاذ ته خوند ور نه کړ
 او وبل نې په دا کار کي خو سر تلای شي
 سر بسندل که وای زما د وس خبره
 نو دا تل تر تله ژوند مي غوښت بيا خله
 په خوندي سر که چوپړ وهې د خلکو
 نو په ما پسې په پته خله را درومه
 خو که نې و سر بسندني ته لېواله
 نو ما پرېوده او شاگرد د موسی جوړ شه
 چي جابر ته تل په جار کوي خبره
 بس بيا زه هم په موسی پسې روان شوم
 يا به شم د ذکر يا نبي په رنگه
 بند پر بند باندي اړه په دغه لار کي
 يا به نر په نره خپل اولس آزاد کړم
 د فرعون سر او لښکر به ور برباد کړم

اووم سر

چي کوم چا به د خپل مټ په طاقت نه و
 په روا يا ناروا يو څوک وژل
 له هغه سره به هيڅ يوه نجلی هم
 راضي نه ود چي واده ور سره و کړي
 هلته هغه ځوان د مستو پېغلو خوښ و
 چي په بنکار به د سرونو گړندۍ و
 دغه هسي ځوان په دا غوښت هري پېغلي
 چي له ده نه گوندي داسي زامن و شي
 چي په بنکار کي د سرونو مړني وي
 په خوی بوی وي شنه زمري، په رنگ سړي وي

* * *

چي د هري پېغلي داسي ځوان په کار و
 د سردار لور خو نو وه د پېغلو ميره
 د هغې ولور بيا نور هم دلته زيات و
 چي ني وخت د ورکولو کله راغې

خبرتیا نې شاوخوا سیمو ته ور کړه
 چي د قام هر ننگیالے دي حساب راوړي
 چي خو تنه نې په خپل لاس دي وژلي
 که جرگې ته کوم حلمے کړي دا ثابته
 چي تر هر سړي ده کړي دي زیات مړي
 نو هغه به د اولس د سردار زوم وي
 خود دې خبري خیال به هم ساتل وي
 چي د مرو شمېر به کم تر پنځه نه وي
 تر پنځه که نې بالا کړي لا به ښه وي

د سردار د لور غوښتلو ته چي راغلل
 دې حوانانو هر یوه د جرگې مخته
 د پنځو کسو وژونکے خان ثابت کړ
 خو په دوی کي یو حوان داسي هم پیدا شو
 چي تر اوسه نې شپړ سره وو وهلي
 دغه حوان، دا چي وژونکے و د شپړو
 دے هم ښکلے و په رنگ تر دغه نورو
 هم په ونه تر هغو ټولو بالا و

د سرو سترگو په يوه کاره کاته نې
 د سردار د لور په زړه کي خپل خای جوړ کړ
 د سردار د لور زړه اوس په درزا و
 ور پیدا شوه اندېښنه چي هسي نه وي
 چي بل دا رنگه يو څوک له کومه راشي
 چي تر شپږ نې لا هم زيات مړي وي کړي
 او دا ځوان د دې له لاسه بېرته ووزي
 دا لا ډوبه وه په دغو اندېښنو کي
 چي د پلار يو تور مړی نې را څرگند شو
 دا مړی کوره له کومه را روان و
 را اخستې نې و دروند غوندي يو پټی
 دغه پټی نې د خلکو مخته کښېښوو
 او ویل نې چي ما کړې پوره وس دے
 دا ولور وگورئ کم دے او که بس دے
 * * *

پټی پروت و دا مهال د جرگې مخته
 او مړی هم مخامخ ور ته ولاړ و
 په سرو وینو نې وو شا او مخ لړلي

او په څنگ نې څرېده د سردار توره
 دغه توره ده د خپل بادار له کوره
 وه له خپله مخه وړې او په دې نې
 د سردار بده غوښتونکي يو وگرې
 له اولاده سره يو ځای و وژلې
 او سرونه د هغو نې تر دې ځايه
 د دې پېټې په صورت کي په شا را وړل
 دغه پېټې چي دې خلکو کله پرانست
 نو په دې کي هم پراته وو شپږ سرونه
 دا سرونه چي نې و شمېرل نو بيا نې
 دې مړي ته هغه بل ځوان هم ور و بنوو
 چي قاتل و لکه د دې د شپږو کسو
 او په دې خبره باندي نې هم پوه کړ
 چي د شپږو سر وهونکي دا وخت دوه دي
 ځکه پېټه ده اړتيا اوس اووم سر ته
 کوم اتل چي اووه سره ور پوره کړي
 نو سردار به لور هغه ته ور سپره کړي

چي خبره د اووم سر ئې تر غورږ شوه
 د سردار لور خپلي سترگي برابرې
 کړې د هغه شا ځلمي پر سترگو باندي
 چي ئې اوس اوس و په زړه کي ځای ور کړه
 هغه هم په سترگو سترگو کي ډاډ ور کړ
 چي غم مه کوه ډېر ژر به دا هم و کړم
 خو مري خپل دې رقيب ته وخت ور نه کړ
 کومه توره د سردار چي ئې تر څنگ وه
 په هغې ئې باندي پېل کړل گزارونه
 چي د خلکو پام کېدل ور ته نو ده بيا
 و هغه په خپلو وينو لمبوله
 او په چينغو ئې ويل چي هر يو واورئ
 زه اوس غرم د سردار د کورنۍ شوم
 څوک حق نه لري چي ما ته شي را مخته
 څه پوښتنه يا حساب را سره و کړي
 او په دغه شور ماشور کي ئې په توره
 د دې خپل رقيب سر بېل کړه له بدنه

کړ هغې ته نې په دواړه لاسه وړاندي
 د هغې لېمۍ په اوبښکو باندي ډک وو
 تت نظر نې د ده مخ ته کړ ور پورته
 او کتل نې پته خله ور ته تر ډېره
 بيا د خيال په وزرونو له دا حايه
 داسي والوته راتلونکي زمانې ته
 لکه دا چي په رښتيا په هغه وخت کي
 خپل زوی ويني چي ايستلې نې ده توره
 د خپل پلار په شاني کاندي گزارونه
 او دښمن نې سور په وینو مخته رغري
 ساعت وروسته چي د خيال له دا جهانه
 راستنه شوه نو نې بيا هغه سر وليد
 چي و هغه چا په لاس ور ته نيولې
 چي ډېر ژر د دې څښتن و جورېدونکې
 دغه سر چي دې په دواړه لاسه واخست
 په نڅا نې وو واده ته بيا وکړي
 اووه سره نوي زوم وو پوره کړي

يو رسم

هلته خلک وو له حده زيات سپين زړي
سينې ډکي وې د خدای په پاڪه مينه
هر چا غوښت چي تر رسول نې سر قربان شي
تر خپل پلار او خپلي مور هم پر دوی باندي
اولاده د محمد ﷺ وه زياته گرانه
چي پاک نوم به د سيد ور باندي پروت و
هنه هر سرے د دوی د سترگو تور و
دا وخت ټول اولس په دې و پرېشانه
چي په سيمه کي نې يو سيد هم نه و
له سیده خالي خپله دغه سيمه
بنکارېدله دوی ته خاص لکه يتيمه

* * *

بنکارېدله چي دې خلکو ته يتيمه
يو سهار بيا دغي سيمي ته را پېښ شو
يو ستومانه لاروے له بلي خاوري

دا سرے روان وُ لري يوهُ حای ته
 وُ موسم په دغو شپو کي دومره گرم
 چي د ورځي نې مزل کولای نه شو
 ورځ به ده کړه په سایه کي چرته تېره
 او د شپې په بيا روان شو مخ په وړاندي
 چي دې سيمي ته را و رسېد او دلته
 دا خبره شوه وگړو ته څرگنده
 چي دا کس دے د رسول پاک له اولاده
 د ده خټه هسي عامه خټه نه ده
 دے سيد دے هم په خټه هم په وينه
 نو نې لاس بيا بنکلول هر چا په مينه

* * *

دا چي لاس نې بنکلول هر چا په مينه
 وې په خوب باندي درنې د هغه سترگي
 زړه نې غوښت چي چرته و لگوي سر خپل
 شي ويده او ورځ په خوب باندي کړي تېره
 خو د سيمي خلکو پرې نه بنوو دې کار ته
 هغو ويوست دے يو وېر غوندي ميدان ته

لاس و پڻي ٺي ٽينگ ور و ٽرل په پري
 او دالته ٺي ٽرل پريښوو لمر ته
 وخت روان و د غرمي پر طرف باندي
 پلوشي د لمر تيري شوي لکه غشي
 تر بدن د ده وٽلي پوري ووري
 رسبي ٺي زره ته، سري ته، ايني ته
 دواړي شوندي ٺي کري تندي تكي توري
 له گرمي ٺي ژبه وچه، ستون سپين شو
 پر بدن ٺي د تناکو فصل شين شو

* * *

چي دا هسي ايشدونکي لمر ته پروت و
 دا سيد په دغه ٻکنده غرمه کي
 په رگونو کي ٺي وينه ايشدله
 تر خرمن لاندي ٺي غوبنه پخبدله
 نو پوه نه و چي دا ولي داسي کيږي
 ده دي خلکو ته پښ کرم کوم تاوان دے
 چي سزا ٺي دغه هومره سخت عذاب دے
 خو نزدي ور ته دا رنگه هيڄوڪ نه و

چي د ده د خُلي دا سوے فریاد واورى
 او د ده د دي پوښنني جواب ور کړي
 ده ته داسي ښکارېده لکه هر چا چي
 دے هېر کړے وي د تل دپاره دلته
 چي ژوندے وي تر هغو به دلې پروت وي
 په دا لمر به نې هم سا هم بدن سوځي
 خو چي لمر د آسمان منح ته کله راغے
 گرمي و رسېده خپل آخري حد ته
 دغه وخت ده لره راغے يو سپين ډېرے
 او ده ډېر په غرېبو او درد ويل هغه ته
 چي زما په دي رگونو کي چي سوځي
 دغه وينه ده د پاک رسول له وينې
 او رسول دے د خداى هغه نازولے
 چي که لمر دے که آسمان دے که دا محکه
 پېدا کړي نې دي ټول د ده له رويه
 نو چي چرته د دا هسي نازولي
 پر اولاد باندي دا رنگه تېرے و شي
 پر دا خلکو به د خداى قهر و نه شي؟

د سيد د دې وېنا په اورېدلو
 د سپين ږيري ږيره شوه لنده په اوبنکو
 شو لکيا په ژرغوني آواز ده ته
 چي په تا چي ئې بېحده خوا بديږي
 هغه خدای زموږ له سيمي مرور دے
 درېچې د خپل آسمان ئې دي ترلي
 نه وړېخ راځي، نه سپيني اوبه اوري
 وچ تېرېږي په يو بل پسې کلونه
 بارانونو ته مو سترگي دي ختلي
 خاشکې نه را لوېږي مخکي ته له پاسه
 د سپرلي ورځي او شپې درومي را درومي
 مگر چا ليدلې نه دے زرغون بوټي
 چينې ورکي شوې، ويالې وچي ولاړي
 ورشوگاني په غبار باندي دي ډکي
 نه رڼه بنکاري، نه چرته گورم څري
 لاس و پښې وهو موږ ټول چي په څه توگه
 له دې حاله د وتلو لار پيدا کړو
 په دې لړکي دا وخت ټول اولس لکيا دے

په يو بل مېدان کي ژاړي و خپل خداى ته
 ته ئې دلته په دې هيله ئې ترلے
 چي ستا وينه پر لوى خداى باندي ده گرانه
 په دا هسي ايشوونکي سرې گرمي کي
 چي دا وينه بڼه په زور په ايشېدو شي
 ستا، د تندي د زغملو وس شي ختم
 په اينې، سرې او زړه کي چي دي بل دے
 دغه اور تر وروستي حده پوري تېز شي
 دا عذاب او دا زاوال ستا د وجود به
 د لوى خداى مينه هم راولي په جوش کي
 ستا دپاره به آسمان وريخ وريخ کړي
 هري خوا ته به خنک غوندي باران شي
 ستا له تندي و چي شوندي به لندي کړي
 ستا په لمر سوځلي غوښي به سرې کړي
 دا وطن به هم له تا سره اوبه شي
 ستا له رويه به پر مور هم باران وشي

د سرونو دوه خلي

هغه پير او د هغه مريد چي دواړه
 په خه کار پسې ور و رسېدل هلته
 نو که گوري هغه بناړ واړه ويجار دے
 او د دغه ويجار بناړ په لمخاته کي
 د وگړو د سرونو خله جوړ دے
 په دې خلي کي په ډېر هنر ودلي
 دي پوره پنځه خلوبست زره سرونه
 او دا کار دے د تېمور په امر شوم
 تېمور پير او مريد دواړو ته معلوم و
 چي په سرکي د خواني و ډېر ناداره
 يو غيران به ئې لا هم په جيب کي نه و
 يوه ورځ ئې د خوارۍ په دغه حال کي
 وې د تن جامې په بيه خرڅي کړي
 او په دا پېسو ئې وه بزه اخستې
 د بزه چي په کوم پري وه تړلې

د هغه دا بل سر دۀ په خپلو ګوتو
 هغه دم په خپله غاړه کي کر غوته
 داسي دۀ او دا بزه غاړه په غاړه
 له يو بل سره ترلي له دا حايه
 شول روان د هغه پير و آستاني ته
 چي دا اوس له خپل مريده سره يوځای
 د سرونو دغه څلي ته ولاړ و
 ځان ئې و غورځاوه هلته د پير پښو ته
 او ويل ئې دا بزه په شکرانه کي
 له ما ومنه او ما ته دُعا و کره
 چي لوی خدای مي باچهي کاندي په برخه
 پير چي و کتل د دۀ دې سپېڅلتيا ته
 نو له زړۀ ئې ور ته و ويل چي ځوانه
 تا ته ګرانه ده خو خدای ته ګرانه نۀ ده
 مور دُعا کوو چي ستا دغه ارمان دي
 لوی څښتن په لږو شپو کي در پوره کړي
 مريدانو امين و وايۀ ورباندي
 د تېمور هيله له دې سره شوه زياته

بزه پرېښووله ده په آستانه کي
 او پخپله په خپل کار پسې روان شو
 له دې وروسته د بري شوه ور ته مخه
 ورځ په ورځ ئې واک او وس په زياتېدو شول
 لويه سيمه ئې تر توره لاندي راغله
 تر بېرغ لاندي ئې تلې درنې لښکري
 دې لښکرو به نيول ياغي ملکونه
 که هر خود خدای په کار څوک خبر نه دي
 دا هر څه چي دي روان په دې جهان کي
 د هغه په اړه څوک ويلای نه شي
 چي په دې کي د قادر خدای څه حکمت ده
 خو سره له دې د پير د مریدانو
 سل په سل کي و باور په دې خبره
 چي د دوی پير په يوه بزه تېمور ته
 دومره لويه باچهي ور لره ور کړه
 باچهي چا و تېمور ته وه ور کړې؟
 اړتيا نشته چي په دې سره سر خوږ کړي
 په زړه پوري دلته ده دغه خبره

چي تيمور باچهي غوڻته او باچا شو
 لور په لور ئي د لښکرو غرومبهار و
 ښکارېدې ئي په هوا کي هر طرف ته
 ځلېدونکي، چلېدونکي توري داسي
 لکه پاس چي په ورېځو کي برېښنا وي
 اورول ئي د سرو وينو بارانونه
 هېوادونه په سرو وينو وو لړلي
 بدلېدل په کنډوالو باندي ښارونه
 جوړېدل د ککړيو غټ غټ څلي
 تر دې حده چي ور ننوت سبزوار ته
 هلته وشو جنگ تر ډېره وخته پوري
 ويني تويي شوي، بې شمېره خلک مړه شول
 چي ښار ورغ تيمور لره په گوتو
 نو کوم خلک چي ژوندي وو پکي پاته
 و هغو ته امر وشو چي لگيا شي
 د خپل ښار د مړو ټول سرونه پرې کړي
 دغو خلکو لره بله لاره نه وه
 ټول سرونه ئي د خپلو مړو غوڅ کړل

دا سرونه چي کوم وخت وارہ حساب شول
 شمېر ئې و رسېد پوره تر نيوي زره
 دا بيا و وېشل دوی وارہ په دوو برخو
 په دې نيت چي جوړوي به ترې دوه څلي
 نيم ئې واخستل د بنار لمرپرېواته ته
 له دې نيمو ئې د بنار په لمرخاته کي
 دغه لوی او وېروونکې څلې جوړ کړ
 چي دا پير او دا مريد ئې دا وخت دوارہ
 دغه هسي زړه چوونکي نندارې ته
 د بتانو په شان پته څله ولاړ وو
 او د دوارو دا چپيا ډېره اوږده شوه
 پای مريد دغه درنه چپيا کره ماته
 دا پوښتنه ئې له خپله پيره و کره
 چي که دا سوداگري زموږ دغسي
 له بڼه مرغه مخ په وده شي روانه
 د تخت نور هوا لرونکي هم پېدا شي
 او له موږه د دنيا په دې بازار کي
 په يوه يوه بزه سرونه اخلي

نو تېمور ته چي مو و وړ لکول
 د هغه نرخ له حسابه که را خرڅ شي
 د نړۍ د انسانانو ټول سرونه
 ستاڅه خيال دے چي په دې توگه به مور ته
 په حساب څومره بزې په گوتو را شي؟
 د پير زړه په دې پوښتنه باندي خوږ شو
 مخ ئې کوږ کړ د مرید پر طرف باندي
 کړه ئې ژبه د هغه جواب ته سمه
 او ويل ئې چي په دا رنگه سودا کي
 چي راځي کومي بزې زمور په گوتو
 دا که ډېري وي نو هم دومره به نه وي
 چي پوره کنډک ترې جوړ شي، ته ئې پيايې
 لکه شپون هسي ئې غره راغه ته بيا يې

* * *

ګوډه پېغله

خر سهار د بښکار په نیت له خپله کوره
 شوم پر آس باندي روان زه د بښکار خای ته
 هلته ګرځېدم را ګرځېدم تر ډېره
 هیڅ یو شے چرته هم رانغ په مخه
 خو ما پښین می چرته لري شوه تر سترګو
 یوه ګوډه شان هوسی په دامانه کي
 که خه هم دا را ته نه بښکارېده سمه
 چي په روغ وجود دا ګوډه هوسی بښکار کړم
 خو په تش لاس بېرته تګ می هم خوښ نه و
 بس په دا می هغه وخت بی له خه ځنډه
 په هوسی پسې را و ګرځاوه آس خپل
 دا وه وړاندي او زه وروسته ور پسې شوم
 خیال می دا وچي په حال کي نې د منډي
 کړم را پورته د نېزې په څوکه آس ته
 مګر دغه کار دا هومره اسان نه و

دا هوسی که خه هم کوچه وه خو خان نی
 د بنکاری له هره واره او گزاره
 په چل ول شو په اسانه خلاصولای
 که به ما ور ته هر خو په هنر سمه
 کره د خپلي خلبدونکي نېزې شوکه
 خو چي وار به مي کاوه ورباندي، دا به
 هغه وخت بيا پر هغه خای باندي نه وه
 يا به خو قدمه وړاندي وه وتلې
 يا به پاته وه يو خو کامه په وروسته
 دغه لوبه مو تر ډېره وه روانه
 کله دې خوا به زما پسې غوتې وې
 کله ها خوا به زما ور باندي وار و
 خو هيڅ وار پرې برابر نه شو تر پايه
 آخر ما د وجود خواک سره را غونډ کړ
 په دې نيت چي بس وروسته وار باندي وکړم
 که دا وار هم خطا لار نو بيا به بېرته
 شاته گرځم او تش لاس به کور ته حمه
 خود دغه کار به وخت پېنه دا و شوه

چي زما د آس پر مخ باندي زور و خوت
 وئي نه کرای شول چي خان بېرته راتنگ کړي
 د شا دوې پښې ئې ور واوښتې له زوره
 پر سر باندي او ډېر بد لاندي را پرېووت
 په دا حال کي چي په خان زه پوهېدمه
 نو بيا لري وم له آسه غورځېدله
 دغه وخت که خه هم ډېر ومه خوږ شوه
 خو هيڅ هډه مي د بدن مات شوه نه و
 پر خوږمنو وږو پاس مي مغز روغ و
 بڼه لا داوه چي د آس مي مغز روغ و
 * * *

چي په خاورو خړ را پورته شوم له مخکي
 ژر مي و کتل و شا ته او بيا مخته
 په لاسونو مي خان و خانده له خاورو
 آس مي ونيو او ورباندي مي زين سم کړ
 پښه مي واړوله بيا پر نيلي باندي
 خيال مي دا و چي کړم کوډه هوسې هېره
 او په دوه لاسه روان شمه خپل کور ته

خو چي و مي کتل مخته نو حبران شوم
 چي د خاورو پر سپرۀ غوندي يو خلي
 ده هغه هوسى ولاړه هسکه غاړه
 ما ته گوري په خُير خُير، په غتو غتو
 چي د ټول جهان بنايست پکي راغونډ دے
 هغه دوې سترگي ئې دا رنگه بنکارېږي
 لکه ما ته چي پېغور را کوي وائي
 چي دا تۀ خټکه بنکاري و ځان ته وايې
 چي له بنکاره په تش لاس بېرته روان شوې
 دې پېغور زما پر تن باندي اور بل کړ
 په هوسى پسې را و گرځېدم بېرته
 تر تيارۀ ما بنامه پوري مي ور باندي
 وې هغه رنگه غوتې، هغه وارونه
 خو هيڅ وار هم برابر ور باندي نۀ شو
 تر هغو چي شين ځنکله مخي ته راغے
 ونو ونيول زما مخته لاسونه
 او په غېږه کي ځنکله هوسى کړه پته
 ما کتل ور ته چي دۀ هوسى کړه پته

چي هوسی خنگله په غېره کي کره پته
 زما مخته تکه توره شپه شوه پاته
 ومه سترے او دا هومره توان مي نه و
 چي د دې توري بلا سره په جنگ شم
 حکه شومه د پناه د خای په لته
 چرته لري مي رنا شوله تر سترگو
 دې رنا ته چي مي و رساوه خان خپل
 خه کورونه وو چي بل ئې وو اورونه
 بس همدغلته ما خپله شپه کره تېره
 سهار ژر شومه لکيا چي پر آس باندي
 زين کرم سم او د خپل کور په خوا روان شم
 خو چي زه روانېدم، دغه مهال مي
 د دې خپلو کورينو د کور له مخه
 يوه گوډه غوندي پېغله شوه تر سترگو
 دغي پېغلي ته ما دومره پام و نه کر
 پښه مي واروله بيا پر نيلي باندي
 او روان شومه د خپل بورجل پر لوري
 چي يو خو قنده لاره په وړاندي

هلته شوم دې نندارې ته هک پک پاته
 چي د خاورو پر سپره غوندي يو خلي
 ده هغه پېغله ولاړه هسکه غاړه
 ما ته گوري په خيړ خيړ په غټو غټو
 چي د ټول جهان بنايست پکي را غوند دے
 په وېنا د هغو سترگو ئې زه پوه شوم
 چي بلنه را کوي د بلي منډي
 مگر ما ته خپل زړه و ويل په کلکه
 چي د بشکلو غټو سترگو په بلنه
 که پښه گوډه هم وي مه ور سره خغله
 ضروري نه ده چي ستا آس به بل وار هم
 تيندک خوري او پر سر باندي به درېږي
 ستا مغز به بيا هم ستا پر وږو روغ وي
 او خبر دا ستا د مړيني به دروغ وي

* * *

خط

نیمه شپه وه او رنا چرته هم نه وه
 په تیاره باندي وې ټولي خېمې ډکي
 دے ورو ورو پکي روان و پت په پته
 یو حای داسي خېمه هم ور ته بنکاره شوه
 چي ترې لاندي خه رنا معلومېدله
 نادر ژر دغي خېمې ته ور نزدې شو
 یو سورے نې کر پیدا او له هغه نې
 ور ته و کتل او و نې لید په سترگو
 یو حلم، چي یوه تت خراغ ته ناست و
 په قلم نې خه لیکل پر کاغذ باندي
 له لیکلو چي اوزگار شو نو قلم نې
 لاندي کښېښوو او کاغذ نې کر ور پورته
 چي کوم خه نې په خپل لاس وپری لیکلي
 شو لکيا چي هغه و لولي په زوره
 خبر نه و چي د باندي نې خوځک اوري

په دې توگه شوه نادر ته دا خرگنده
 چي ليكلې نې دے خط و خپلي مور ته
 دي په خط كي نې هغې ته دا ليكلي
 چي نادر ته هيڅ دشمن ټسگ شوه نه دے
 چي د دة په زړه د دة تر بيرغ لاندي
 دا حل هم مور ميدان و گټو نو بيا به
 د خوښي او اوزگارتيا په دغه وخت كي
 ما ته هم اجازه و شي چي بيا در شم
 ستا د پښو د ښكلولو په نيت كور ته
 ته زما واده ته دېره نې لېواله
 لور زما د تره دي ما لره ده غوښتي
 د خپل تره دا لور زما هم د زړه سر ده
 زه چي كله را واده كړمه دا حوره
 وي زما په شان به دا هم ستا مزدوره

* * *

د نادر چي شوې تر غوړ دغه خبري
 پر بدن باندي نې سرې لمبې شوې بلي
 په غرومبا لکه زمري شو وړ دننه

د حَلْمي وجود په رپ باندي اخته شو
 چي باچا په قهر دا و وېل ده ته
 چي وه خپله ورسته مور خودي په زړه کي
 پېغلتوب د تره د لور دي هم په ياد و
 د نادر فرمان دي و مگر هېر کړه
 د دې هېري چي به کومه سزا مومي
 په دې خط کي هغه هم و ليکه مور ته
 حَلْمي هم بله و نه کړه او لکيا شو
 په وېنا د خپل باچا ئې ژر تر ژره
 د مور خط ته دا خبره کړه ور زياته
 چي زموږ لښکر ته و دا وېل شوي
 چي هيچا ته هم د دې اجازه نشته
 چي نن شپه دلته يا اور يا خراغ بل کړي
 دغه امر ته هر چا وه غاړه ايښې
 تنها زه وم چي پروا مي ئې و نه کړه
 چي مي تا ته دا يو خو کرښي ليکلې
 نو-خراغ مي و خپل حان ته لکولې
 دې خبري ته مي و نه کړ هيڅ فکر

چي زما د دې خراغ په رڼا باندي
 زموږ حای معلومېدلای شي دښمن ته
 او هغه د خوب په حال کي پر موږ باندي
 شي کولای سخت يرغل او په دې توگه
 سرې کولای شي زموږ په وینو توري
 خو زموږ باچا ډېر ویني او سترگور دے
 هيڅ خطر له هغه پټ پاتېدای نه شي
 زما تت غوندي خراغ ئې هم معلوم کړ
 په دې نيمه شپه خېمې ته دا دے راغے
 دے ولاړ ايستلې توره زما مخته
 دا وروستی کړښي و تا ته په دې خط کي
 د هغه په فرمان زه دا يم ليکمه
 چي دا و ليکم نو دے به سمدلاسه
 د خپل تبغ په قهرېدلې تېره څوکه
 زما تن توتېه توتېه کړي سر تر نوکه

* * *

چي حلمي دغه خبري پکي حای کړې
 هغه خط په خپل يوه لاس نادر واخيست

په دا بل لاس نې د ده پر وجود باندي
 په خروړې توره پېل کړل گزارونه
 او توتې توتې نې پرېښوو په خېمه کي
 خو په دې نې لا خوا سمه سره نه شوه
 نيت نې و کړ چي د ده د مور تر زړه هم
 سمدم و باسي په زهرو ککر غځه
 او د زوی په لاس ليکلې هغه خط نې
 د استازي په لاس وا ستاوه هغې ته
 هغه شوه په خط تر حد زياته خوشحاله
 هغه زوی چي د دې زړه د دې نظر و
 د هغه د راتگ دې خوږو خبرو
 د هغه د واده دې پستو خبرو
 د دې سترگي کړې په نوې رڼا ډکي
 خو ناخاپه د خط ژبه شوه بدله
 وروستی برخه نې وه دومره لړزوونکې
 چي کوم چا چي دغه خط اوراوه دې ته
 دې ته داسي شوه ښکاره لکه هغه چي
 وي لکيا د دې زړه ژوبې په غاښونو

هر يو تکه چي د دې خط د لوستونکي
 تر خُله ووت هغه تر دې رسېده دا سي
 لکه سره ټوټه د دې د زوی د غوښي
 چي ور غورځوي يو څوک او دا پرې ولي
 دې ناورين ور څخه هوښ او عقل يووړل
 وه به ناسته بيا پر لويه لاره باندي
 او ويل به ئې نادر دے جنگ ته تللے
 چي برے پر دشمن باندي خاوند ور کړي
 هغه وخت به زما زوی کور ته را پرېږدي
 زما زوی به ښکلې ناوې کور ته را وړي
 په دې ناوې به دا کور لکه جنت شي
 دا جنت او ټول وطن به په امان وي
 د نادر تر رېږدونکي بهرغ لاندي
 د ده تبغ به د اولس وي ساتندويه
 څوک به، نه شي بېلولاى مور له زويه

آخره خاتمه

د هغه کره بل نر حُناور نه و
 دغه یو بڼکله کبله ئې و ساتله
 د وسی دغه بچ د ده دپر خوښ و
 نن چي ووت د جنگ په نیت له خپله کوره
 نو همدې کبلي ته و لږ پرېشانه
 دا په دا چي د دوی دا سي عقیده وه
 چي سره چي کله جنگ لره وي تلله
 نو تر خو چي بېرته خپل کور ته را نه شي
 تر هغو به چا ته دا اجازه نه وي
 چي د ده د کور یو نر حُناور مړ کړي
 که ئې مړ کړي نو به دغه جنگیاله هم
 بیا په تیغ د دښمنانو وژل کېږي
 او د دې صفا صفا دغه مطلب و
 چي که دا کبله د ده تر راتگ مخکي
 شوک د ښو او یا د بدو په نیت مړ کړي

نو به دے هم مري په لاس د دشمنانو
خوري به تبغ پر سينه پاس د دشمنانو

* * *

دے چي جنگ لره روان شو اوس له كوره
نو د دوی د عقيدې او دين له رويه
د همدې كبلې په سا كي د ده سا وه
ده دا سا د خپلي بنځي په لاس وړ كړه
بنځي غوښته دغه وړخ له لويه خدايه

دې خپل زړه وختي و بل چا ته وړ كړه
تش بدن ئې و بندي د ده په لاس كي
اوس و وخت چي زړه او تن سره يوځای كړي
بس د شپې ئې د كبلې پر غاړه باندي
وه تېره چاره په پته تېره كړې
او پر غوښو ئې اشنا و مېلمه كړه
ناروا يار ئې په غلا و مېلمه كړه

* * *

كبله ورك شو، بيا د چا په سترگه نه شو
وه مېرمن به ئې د وړځي كور يواځي

خود شپې په حال نې خلک خبر نه و
 چا و چا به وي شک هم ور باندي کړه
 خود دې په داسي خلکو پروا نه وه
 دا اوس وه سترگي په لار و هغه چا ته
 چي خبر نې د مېړه د مړيني راوړي
 او دا خلاصه شي د بل واده دپاره
 مگر دا خلاصون نې خدای په برخه نه کړ
 جنگ چي مات شو او سرتېري را ستانه شول
 نو چي دا نې وه د مرگ په هيله ناسته
 هغه څوک هم روغ رست راغ خپل کور ته
 دغه وخت هر طرف زور و او غوغا وه
 چا ماتم کاوه د کور سره نې مړ و
 څوک و خوښ چي جنکباله نې ژوند راغ
 خود د دوی کور په کورونو کي و داسي
 چي نه زور شو پکي پورته او نه شور و
 عجيبه وارخطاني پکي خوره شوه
 وه - مېرمن نې وېرېدلې وېرېدلې
 د مېړه نې په خبره سر خلاص نه و

کبلے هم ور ته په کور کي بنکاره نه شو
 سم جواب د هيڅ پوښتني ئې و نه موند
 پای ئې توره پرې را و ايسته له تېکي
 وارخطا بنځي ته نه وه بله لاره
 حال ئې ټول و ده ته و وايه له ډاره

* * *

حال چي ټول د کور څښتن ته ور معلوم شو
 دې خبري ته حېران شو چي کبلے ئې
 وژل شوه دے او دے بيا هم ژوندے دے
 د دا هسي حېرانتيا په دې شېبه کي
 ور ته هره عقیده درواغ بنکاره شوه
 دين، مذهب او ديني مشر په دا وخت کي
 درواغجن وو په نظر کي د ده واره
 او تر ټولو د ناوړين خبره دا وه
 چي د ده پت او غېرت و داغي شوي
 دغه تاو ئې وينه داسي ايشوله
 لکه اور چي ئې په رگ رگ کي بهيرې
 د دا هسي جوش په حال کي ئې په توره

سر د خپلي بنځي بېل کړ له بدنه
 د هغې د وینو پورته شوې خلکي
 او دے و ووت چي په خپله تېره توره
 د بېځايه عقيدو رینه هم پرې کړي
 او د دې ځای د ديني مشر په وینه
 کړي خبره د همېش دپاره سپينه

په لټون چي ئې دے توره په لاس و ووت
 ديني مشر و لا مخکي غوږېدلے
 او ایستلے ئې و ځان د دة له مخه
 چي ئې دغه سرے کښې نه ووت په گوټو
 نو په خپل هغه دښمن پسې روان شو
 چي په ژوند کي ئې د دة پت او غېرت ته
 و په بد او په خیرن نظر کتلي
 خو هغه بیا د بدی په چل ښه پوه و
 داسي توره ئې په کور کي تل ساتله
 چي په زهرو کي به وه ښه ایشېدلې
 نن ئې هم په دغه رنگه ټوټه توره

جنگ له ده سره تر ډېره پوري و کړ
او آخر ئې په داغه توره زخمي کړ
ور نزدې ئې وازي خلې ته د مرگي کړ

* * *

اوس چي دے د مرگي ژامو ته روان و
ديني مشر و خپل خان را رسول
دا وخت سر ته د ده ناست و او ويل ئې
چي زموږ پر عقیده او پر دين باندي
تا بېخايه هسي شک و څرگند کړے
ستا کبلے چي ستا تر شا و وژل شوه
نو زموږ له عقيدو سره سم ته هم
دا ئې مړې آخر د خپل دښمن له لاسه
ده هم و منله دغه تېروتنه
توبه گاره شو د ټولو خلکو مخته
و په دې توبه له حده زيات خوشحاله
او ويل ئې دا دنيا مي شوه خرابه
خو هغه دنيا مي دا ده په امان شوه
چي آخره خاتمه مي پر ايمان شوه

شاعر

پر مېدان باندي د برخو وېش روان و
 يو به بل پسې را تلل وړ ته وگړي
 پر خپل وار باندي به هريو وړ پر مخ شو
 وړ بنکاره به ئې وېشونکي ته کره توره
 او هغه به خپله برخه په لاس وړ کره
 ده به واخسته او و به ووت له مخه
 ژر تر ژره به ئې حای بل ته وړ پرېښوو
 په دا حال کي د وېشونکي مخته راغی
 يو سره او خپله برخه ئې طلب کره
 ده ويل وړ ته چي توره دي ده چرته
 هغه ژبه وړ بنکاره کرله چي دا ده
 ماته کرې ما په دې د دښمن ملا ده

* * *

د وېشونکي چي تر غور شوه دا خبره
 پام ئې ټول د دا سړي خوا ته وړ واوښت

ور ته و ئې ڪتل پورته او هم ڪنٿه
 ٻڻي لستونئ ئې خالي ور ته ٻنڪاره شو
 ڇيرت يوور چي دا لاس ئې ولي نشته
 خو بيا پوه شو چي همدا هغه سرے دے
 چي د جنگ په وخت په مخ مخ کي روان وُ
 چلوله ئې تيره روښانه توره
 مور د ډيرو دښمنانو ئې کره بُوره
 پای پر ده هم برابر د چا گزار شو
 دې گزار ئې ٻڻي لاس داسي ور قلم کر
 چي له توري سره يو حای لاندي و لوږد
 دے کرياب شو نور ئې جنگ کولای نه شو
 په دې لته شو چي حان و باسي شا ته
 چي را و ووت نو د خپل لښکر په پای کي
 خپلو هغو جنگيالو ته مخامخ شو
 چي وه دلته يوه چار ور سپارل شوې
 هغه دا چي کوم وگرے چي له جنگه
 پر شا را شي، لتوي د تښتي لاره
 دوی دي سر د هغه و وهي په توره

اوس چي دے په نظر ورغے نو وارہ
 لکه وږي زمري هسي پرې ور مات شول
 دا ئي غوښت چي ککړی د ده قلم کړي
 ده يې لاسه وږه کړه ور ته را مخته
 او وبل ئي چي ما لاس دے قربان کړے
 نور که جنگ کوم په خه به ئي کومه
 دوی وبل ور ته چي کين لاس خودي روغ دے
 په دا کين لاس پر دښمن کوه وارونه
 چي کوم وخت دغه هم بېل شي له بدنه
 نو بيا خله لري له خلې خخه کار واخله
 ور توکه د دښمنانو پر مخ لاري
 چي دي خلاصي شي د خدای په مخکي غاري
 * * *

د سرتېرو د وېنا په اورېدلو
 دې سړي ته خپله خله شوله ور ياده
 ژر ئي و وبل له خانه سره داسي
 چي په خله کي خو يواځي لاري نه وي
 چي سره به ئي توکي پر دښمنانو

له دې لارو سره ژبه هم پرته ده
 دغه ژبه په رښتيا هم د کار شے ده
 بيا په تېره چي سرے يو ښه شاعر وي
 او خداى دروند او خوږ آواز هم وي ور کرے
 بس بيا ژر دغه شاعر هغه بل اور ته
 شو ور سم چي د مېدان په يوه گوټ کي
 پکي اوسپني خه خلکو تودولې
 ده د خپلي وږې زخم کر ور مخته
 هغو کښېنووه سره اوسپنه ورباندي
 لوگه پورته شو او غوښه ئې د زخم
 شوه پخه داسي چي وينه ئې شوه بنده
 که هر خو په دې د ده خوږ او دردونه
 بېخي زيات شول او دے ډېر زيات په عذاب شو
 خو بيا هم بېرته په جنگ باندي ور گډ شو
 او دا حل ئې کار له توري سره نه و
 گزارونه ئې کول په خپله ژبه
 چي کتل به دي نو دلته به ولاړ و
 تا به سترگي لا هم نه وي رپولي

ده به هلته بيا خپل خان و رسول
 اوس به و د خپل لښکر پر يوه څنډه
 اوس دستي به ئې و بلي ته راغله
 په دې شان به له يوه ځايه بل ځای ته
 د برېښنا په گام هغه رساوه خان خپل
 او په مست غوندي آواز به ئې ويله
 د مېراني او د ننگ داسي سندرہ
 چي د خپل لښکر سرتېري ئې ټول مست کړل
 نوے توان ئې په لاسونو کي پېدا شو
 خپلو ټورو ته ئې دا رنگه زور ورکړ
 چي درې او خريهار ئې په خپل کور کي
 د دښمن خونډو او مندو اورېدای شو
 دغه هسي گزارونو ته ټينگ نه شول
 دښمنانو و کره تېښته او يا مړه شول
 * * *

د دښمن تر دغه هسي تېښته وروسته
 طبيبان د دوی تر ډېرو شپو لگيا وو
 د ټپيانو په دارو او په درملو

له دا وروسته را طلب شول ټول سرتېري
 هغه ځای ته چي و وېش پکي د برخو
 دغه وېش د هغه مال و چي په جنگ کي
 د ولجې په رنگ و دوی تر لاسه کړي
 او د ټورو پر سر باندي په دې ځای کي
 دا وخت ټول په جنکباليو کي وېشل و
 بيا چي کله دغه کار د وېش روان شو
 يو په بل پسې را تلل وور ته سرتېري
 پر خپل وار باندي به هر يو وور پر مخ شو
 وور بنکاره به نې وېشونکي ته کړه ټوره
 او هغه به خپله برخه په لاس وور کړه
 پای شاعر ته هم وار ورغی او دے هم
 شو وور وړاندي خو پر ځای باندي د ټوري
 وېش کوونکي ته وور وړاندي کړه ده ژبه
 او ويل نې چي همدا ده زما ټوره
 ما په دې د روغ لښکر مور کړه وور بوره

لعلونه او سکروتي

چي نې هسک سرونه خان ته وو تپت کړي
 چي نې ډېر تاجونه وو په زور راوړي
 چي نې شنه زمري تړل په وامه پري
 پای هغه باچا هم و تړله کډه
 له جهانې نې کړې پتي خپلي سترگي
 يوه لويه باچهي نې په ميراث کي
 تر شا پرېښووه د هغه زوی دپاره
 چي راغلي و پر نوې خواني باندي
 په دې سم نه و خبر چي باچا خه وي
 په سينه کي نې وي کانې او که زړه وي

چي دا خوان باچا په دې خبره پوه کړي
 چي پر مخ باندي به خه کول په کار وي
 نو وزير نې ور ته دا قصه کوله
 چي يو وخت د شنې ويالې روڼو اوبو کړ

د فرعون باچا محل ته ور دننه
 يو سندوخ چي پکي پروت نکلے ماشوم و
 باچا پوه نه شو چي دا له کومه راغے
 خود سخي ني دېر خوښ شو او هني بيا
 باچا هم په دې راضي کړ چي دا لوی کړي
 زوی ني نه دے خو په شان به ني د زوی کړي

* * *

وزير زياته کره چي دا هلک اوبو ته
 خپلي مور و له دې وېری غورخولے
 چي فرعون باچا ته خپلو نجوميانو
 وو ويلي چي دېر ژر به ستا په ښار کي
 يو هلک په اسرائيلو کي پېدا شي
 دا هلک به آخر ستا تر سر تېرېږي
 دې خبري فرعون و وېراوه دومره
 چي ني و کمارل خپل سري و دې ته
 چي هر ځای چي د يعقوب په اولاده کي
 هلک زېږي هغه وژني بي له ځنده
 داسي دېر هلکان و تبغ ته مخامخ شول

دا هلك به هم حساب دا وخت په مره واي
غورخولي كه نې مور اوبو ته نه واي

* * *

هنه خوان باچا و غور و ورت ته نيول
وزير بوتله قصه نوره مخ په وړاندي
او ويل نې چي فرعون په ناز او مينه
يوه ورخ دغه هلك په غېږ كې واخست
او هلك په دغه وخت كې خپل لاسونه
په غوته كړل و اوږده د ده و مخ ته
او راتينگ نې كړ د پيري تر وېستانو
دې خبرې باچا و وپراوه دومره
چي ويل نې دا هلك هنه هلك د
چي و ما ته نجوميانو و بنوول
دا كه پاته شو ژوند نو ما به وژني
زه نې سر كوتې او خان ترې خلاصومه
خو راني ورت ته ويل دا يو ماشوم د
ماشومان خو بس همدغه رنگه كاندي
هنوي غورخوي را غورخوي لاسونه

چي هر ڇٺه ٻه لاس ور ڇي هغه را نيسي

سمه نه ده چي سره ٺي ٻه دا نيسي

* * *

هغه ځوان باچا و غور ور ته نيولے

د وزير قصه ٺي اوربده ٻه غور

چي وتل ٺي د راني ٻه دي خبرو

د فرعون ٻه درزا شوه زرگه نه شو

د پخوا ٻه شاني بېرته پر ڪراره

هغه غوڻت چي ازميڻت پخپله و ڪري

د ماشوم مخته ٺي ڪنڀنڀوول دوه تاله

ٻه يوه تال ڪي پراته ٿڪ سره غمي وو

او دا بل ڊڪ و د اور له سرو سڪروٽو

ماشوم ٿڪ سره غمي پرڀنڀوول او لاس ٺي

د سڪروٽو تال ته وا چاوه ٻه بيره

ٻه موٽه ڪي ٺي سڪروٽه ڪره را پورته

ٻه يوه آن ڪي ٺي خلي ته ڪره دننه

چي ٺي و داغله داسي خپله ڙبه

نري ڪوتي ٺي د لاس ڪرلي تناکي

نو فرعون باچا هم شو ور ته خوشحاله
 دا خبره ئې شوه سمه رږه ته تېره
 چي د هر ماشوم په رنگه دا هلک هم
 هسي غورخوي را غورخوي لاسونه
 چي هر څه په لاس ور ځي هغه را نيسي
 سمه نه ده چي سر ته ئې په دا نيسي

* * *

ځوان باچا ئې و وينا ته غور نيولې
 او وزير ور ته گویا و په دې توگه
 چي فرعون باچا چي کوم آزيښت ر کړ
 هغه و نه نيو هيڅ ځای د ده دپاره
 کوم هلک چي ده ژوند په کور کي پرېښوو
 هغه لوی شو او هم ده ته موسی جوړ شو
 د ده ځله ئې پای په ختو کره ور ډکه
 او لاهو ئې په څپو د شنه درياب کړ
 مگر نورو باجهانو له دې پېښي
 دا چل زده کړ چي موسی څنگه معلوم کړي
 نو چي ته هم اوس له خبره خدای باچا کړې

تہ بہ ہم و وینی ژر داسی وگری
 چي ستا ڀيري ته در اچوي لاسونه
 داسي خلک له تا هم آزمویل غواري
 په لعلونو او د اور په سرو سکروټو
 څوک چي و نه کړي لعلونو ته کتنه
 لاس سکروټو ته ور واچوي په خوبه
 او عذاب کاندي قبول نو په دې پوه شه
 چي بل نه دے بس همدغه ستا موسی دے
 تر دې وړاندي چي د دد وار شي له مخه
 او تا ستا د ويني سين ته ور غوڅار کړي
 ته ئې ووهه سر، ځان ور ځني خلاص کړه
 مگر چرته که په دې خبره پوه شوې
 چي لعلونه قبلوي او سره زر اخلي
 بيا نو دې ته اړتيا نشته چي آواز ئې
 د تېرې ټورې په زور باندي ور بند کړې
 وازه ځله ور دکوه په سرو لعلونو
 دواړي شوندي ور کنډه په تار د زرو
 ټورده نه غواري دا کار دے کار د زرو

پر محڪه پروت زڙڪي

سپيني توري وي په سرو وينو لڙي
 او پسې وي د وگرو په سرونو
 د دي ٽولو تورو شا ته يو يو لاس و
 دغه ٽول لاسونه وو د هغو خلكو
 چي نادر ترې خپل لټو و تيار ڪرے
 او په زور د دغه هسي لوي لټو ٺي
 د ډيلي بناڙ په اسانه و نيولے
 د ډيلي بناڙ هسي عام غوندي بناڙ نه و
 دا د ٽول هندوستان زڙه و او دا زڙه نن
 تڙه تبغ ته مخامخ و په دي توگه
 چي نادر خپل دي خروږي شان لټو ته
 امر ڪرے و چي خور شي په دا بناڙ كي
 په وڙنه او لوٽنه ڪري لاس پوري
 له زڙسويه په هيڅ حال كي ڪاروا نه خلي
 د بناڙيانو په سرونو و ڪري لوبي

حُكّه خلك تُول په مندو باندي سر وُ
 پر وږو نې خپل سرونه وو اخستي
 حُغلول نې كله دلته كله هلته
 لښكريان توره په لاس ور پسې حُغاستل
 يو به ورغ له دې اړخه ورباندي
 بل به راغ پرې له هاغي خوا په منډه
 د ښار خلك وو د تورو په كرداب كي
 پر چا باندي به له وړاندي مزار و شو
 د چا سر به لاړ د ختي له طرفه
 په سرو وينو شوې كوڅې او لاري ډكي
 لور په لور پراته وو مري مري مري
 دېوالونه په سرو وينو وو لړلي
 د سپلاب په رنگه وېره بهېدله
 وو اخستي نې له خانه سره خلك
 هر وگرې وُ د خان بدي اخسته
 ياد نې نه وُ هيڅ شه هم له خانه پرته
 خود دغي خان خانې په وخت هم دلته
 يوه مور دا رنگه وه چي خان نې هېر وُ

وه د خپل ماشوم زوی غم په مخه کړې
 دا ماشوم نې و په خوا پوري نیولې
 تله په منډه کله وروسته کله وړاندي
 تېرو تورو خُلي په خلکو لکولې
 خو تر اوسه پوري دې یا د دې زوی ته
 د هیڅ توري شوکه نه وه رسېدلې
 په دې حال کې غوغا زياته شوه، زور ډېر شو
 دغه مور چې وه پر مخ پکې روانه
 هغه خلک ټول پر شا داسې راغبرگ شول
 لکه مخته چې نې لویه پوله ور شي
 او اوبه بېرته پر شا باندي را ډب کړي
 دغه پوله، دا چې خلک نې را تم کړل
 دا پنخپله و نادر چې په دا وخت کې
 لکه قهر د خدای هلته را څرگند شو
 په سرو وینو سره نېزه نې وه په لاس کې
 د گرداب رنگه نې خله وه په خگ ډکه
 بې زړسویه لښکریان ور سره مله وو
 لړزوونکي غوندي چيني نې وهلې

را ایسته به نی نِزه له یوه تنه
په وجود به نی د بل کس بنخوله
هر طرف چینی د وینو خوبکېدلې
د دې مور چي باندي و لگېدې سترگي
په لیدو نی دومره زیاته وارخطا شوه
چي ماشوم نی له لاسونو داسي ولوېد
لکه زړه چي نی دا وخت د نادر مخته
له کوکله وي پر مخکه را لوېدلې
دا پر مخکه پروت زړگه چي نادر ولید
د نېزې خوکه نی کرله پکي بنخه
کر ور پورته نی د مور غېږي ته داسي
لکه دے چي دا لوېدلې زړگه بېرته
په کوکل کي د هغې اینوول غواري
دا نی و کرل او په قهر مخته تېر شو
دا ماشوم، دغه زړگه د دې بېوزلي
دا د دې په غېږ کي دا رنگه شو پاته
لکه چرته چي ویشتلې مرغۀ رېي
دې د درد په دغه حال کي وبل خدای ته

چي که ته رشتيا خوب نه لري او وينې نې
 نادر وينې نو بيا ولي داسي چپ نې؟
 خو جواب د دې پوښتني نې وا نه ورېد
 او په دې خبره هيڅ خبره نه شوه
 چي وينې خداي ده په راتلونکې زمانه کي
 د عبرت يوه دا رنگه وړخ هم اېنې
 چي د دې زوی چي نې و په تبغ پيلې
 شي هغه نادر پر خپل زوی بد کمانه
 او په جبر د هغه له حوانه مخه
 سترگي و باسي د تبغ په تېره خوکه
 چي پرې اوبنکي لا هم نه وې خڅېدلي
 پر هغه گرېوان نې وينې شي رواني
 جابر پلار چي د زوی دې وينو ته خیر شي
 زړه نې و کړي سوي خړيکي او دے پوه شي
 چي خنجر نې په خپل زړه کي دے وهله
 چي ايستې به نې د نورو خلکو سترگي
 نو رڼا د ده د کسو زياتېدله
 خود زوی په وار نې ديد د دواړو سترگو

داسي تت شي چي په خپل او په پردي کي
زياتي فرق کول د ده دپاره گران شي
شي پر خپلو خلکو باندي بد گمانه
چي وهلي نې د ده دپاره توري
دغه هسي ډېر لاسونه چي قلم کړي
نو خپل خلک بيا له ده واره په ډار وي
او دے هم له هغو ويري وي اخته
مخ د هغو تورو واوري د ده خوا ته
چي په زور نې ده نيول ياغي ملکونه
يوه شپه له دغو تورو يوه توره
د ده خلک کړي د ده په تن کي بنځه
خپل وراره نې ور ته ناخي، ور ته خاندي
چي د ده پرېکړے سر شي ور ته وړاندي

اوومه گنبدہ

د باچا مخته دا وخت وې شپږ گنبدې
 په دې شپږو کې پنځه وې یو مخ بندې
 لار له هیڅ یوه طرفه ور ته نه وه
 خو شپږمې ته سره ننوتل شو
 دې لره یوه لار او له دې لارې
 اوس باچا کرار کرار شو ور دننه
 دا چې دے شو ور دننه، دا گنبدہ
 وه د دده د باچھی پوره همزولې
 و تاداو نې هغه ورځ ایښوول شوه
 چې د خپل پلار پرځای دے و باچا شوه
 زور و تللے او خلمے و باچا شوه
 * * *

چې د پلار پرځای خلمے و باچا شوه
 نو هغه لره د تول اولس له پېغلو
 وې-په چان پنځه دانے را ایستل شوي

او د ده په وېر او لوی غونډی محل کي
 د دې هري رانی خان لره خپل خای و
 همدانغه رنگه د هري رانی وار و
 پر خپل وار به نې خلمه باچا مېلمه و
 په پنځه شپې کي به هري یوې یو خل
 تېروله شپه د خپل څښتن په غېږ کي
 تر پنځو کلو به دا تړون روان و
 له دا پس به چان شوې نوري پنځه پېغلي
 ځلېدونکي لکه ستوري پنځه پېغلي

* * *

چي د پلار پر خای خلمه و باچا شوه
 او هغه لره د ټول اولس له پېغلو
 وې په چان پنځه رانی را ایستل شوي
 دغه وخت نو هر چا دا رنگه کبله
 لکه گړخ چي د زرتیا وي لري شوه
 پر هر شي باندي وي بیا ځواني راغلي
 تر پخوا هر ژوند سره زیات ژوند وي
 دا په دا چي د دي خلکو عقیده وه

چي په دې جهان کي ژوند په خپل هر رنگ کي
 د باچا له زوره زور او قوت اخلي
 چي باچا په بدن روغ، په وجود حوان وي
 زور ئې ډېر وي هم په مټو هم په ملا کي
 د پنځو پنځو اړتيا پوره کون شي
 او لکيا وي هميشه پوره کوي ئې
 بيا نو محکه زياتي وچه نه پاتيري
 برالبه کيري په بيا بيا او حني زيري
 تاندي وني، زرغونه وانه او بوتې
 که مرغان وي په هوا کي، که خاروي وي
 يا د مخکي پر مخ نور نور خاور وي
 د باچا د ملا د زور له برکته
 شمېر د ټولو ورځ په ورځ وي مخ په وده
 د انسان مټ او مروند له زوره ډک وي
 هر ماشوم چي راځي دلته دې نړۍ ته
 هم خواکمن وي په بدن هم جوړ او روغ وي
 مگر کوم وخت چي باچا د دغي خاوري
 شي ناروغه يا ئې مخه شي زرتيا ته

د وجود توان نې ورو ورو په کمېدو شي
 نه نې غړي د بدن وي هغه رنگه
 نه نې وي هغسي زور په ملا کي پاته
 وړ سره نو په وطن کي هم ډېر زغرده
 د زوال نخني څرگندي شي هر لور ته
 لاندي درومي، هيڅ شے نه ځي مخ په پورته

چي د پلار پر ځای خلم و باچا شوه
 او له زوره نې تر ډېره وخته پوري
 په وطن کي هر شي زور او قوت اخست
 خو آخر دغه باچا هم يو انسان و
 او انسان پر يوه حال پاتېدای نه شي
 د ځوانی ډېوه د ده هم شوه پای تته
 هغه زور نې پاته نه و اوس په ملا کي
 چي اړتيا د پنځو پنځو وړ پوره کړي
 چي په دغه کمزوری نې رانی پوه شوې
 نو له دود او له رواجه سره سم نې
 پټ په پټه سرداران باندې خیر کرل

دغه کار اوس سردارانو ته شو پاته
 چي ژر و ژغوري وطن له دې زواله
 او هغو هم یوه ورځ د خوب په حال کي
 پر باچا باندي یو سپین خادر هوار کړ
 چي را وینښ شو او دا سپین خادر نې ولید
 باچا پوه شو چي بس قام قرباني غواري
 او د دغي قربانی لاره وه تللي
 پر طرف باندي د هغو شنو گنبدو
 چي پنځه نې وې یو مخ بندي ولاري
 لار له هیڅ یوه طرفه ور ته نه وه
 خو شپږمي ته سره ننوتل شو
 یوه لاره ور ته وه او له دې لاري
 باچا شو دغي گنبدي ته دننه
 په گنبده کي وه بنکلي پېغله ناسته
 د هغې پر ځنګانه نې خپل سر کښېښوو
 او د تل دپاره لاره د گنبدي
 سردارانو کړله کلکه پسي بنده
 د خپل پلار او هم د خپلو نیکه گانو

په شان د دے هم ژوندے و سپارل شو مرگ ته
 او اولس نې حَلمي زوی ته پر سر باندي
 تاج ور کښېښوو او پنځه بنکلي رانی نې
 د اولس له پېغلو کرې ور لره غوره
 خوشحالي شوه او هر چا داسي گڼله
 لکه گړخ چي د زرتيا وي لري شوه
 پر هر شي باندي وي بيا حواني راغلي
 تر پخوا هر ژوندے سرے زيات ژوندے وي
 جشن جوړ و، لوی و کم په گدا سر و
 په دا شور، په دا غوغا او په دا زور کي
 شپږ گنبدي يو طرف ته وې ولاړي
 دغه شپږ گنبدي شپږ واړه وې بندي
 لار له هيڅ يوه طرفه ور ته نه وه
 او اوومه نې په خوا کي جوړېدله
 دې اوومي ته نې لاره وه پرې اېښې
 دا نې هم د چا دپاره وه پرې اېښې

د جنت اوبه

شاخلميو چلولې خپلي توري
 له دښمنه سره جنگ د دوی روان و
 پاكو پېغلو وې اوبه پسي اخستي
 اوبول به ئې زخميان تر خپله وسه
 په دا پېغلو كي زه هم وم يوه پېغله
 او له دوی سره په دغه كار وم بوخته
 چي آواز يوه زخمي را پسي وگر
 هغه غوښتلې اوبه، زه شوم ور غبرکه
 په چاگله كي مي وې خه اوبه پاته
 دا اوبه مي دغه تېري لره ور وړې
 او چاگله مي ور پورته كړله خپله ته
 ده لا خپلي وچي شونډي ايښي نه وې
 د چاگلي پر خله باندي چي تر غور ئې
 شو آواز د يوه بل زخمي ملكري
 هغه هم غوښتې اوبه، ستونز ئې وچ و

ده، ژر شونډي له چاگلي کرلې پورته
 او وبل ئې چي ته ما دغسي پرېږده
 دغه بل زخمي تر ما هم ترې بنکاري
 ستا اوبه دي بېخي لږي، ته دا ور وړه
 د دې ترې او خوږمن ورور کار و و کره
 ما هم و منله ژر دغه خبره
 دې مي پرېښوو پر خپل حای باندي دغسي
 او اوبه مي دويم ترې لره ور وړې
 مگر هلته هم داغه رنگه چل و شو
 دا خبره بس همداسي اوږدېدلې
 کوم زخمي ته چي به ما اوبه کرې وړاندي
 هغه وخت به د بل ترې آواز راغی
 دا چي ما به وې اوبه ور ته نيولي
 دې به و وبل ته ما دغسي پرېږده
 دغه بل ورور تر ما زيات ترې بنکاريږي
 دا اوبه ور وړه هغه باندي اوبه کره
 په دې توگه به يوه زخمي له خانه
 زه لېلمه د بل زخمي و خوا ته

په دې رنگه به اوبه په لاس زه تلمه
 له يوه تړيه د بل تړي طرف ته
 تر دې حده چي اووم سړي ته راغلم
 خو د دې سړي تر وچو شونډو پوري
 لا ما شاخک اوبه نه وې رسولي
 چي د شا له خوا يو چا زما له لاسه
 د اوبو چاگله و ايسته په زوره
 ما چي خه رنگه ور واړولې سترگي
 نو په وړاندي مي ولاړ يو بنکله حوان و
 خدای ور کړې وه پياوړې دنکه ونه
 شنه زمري نې ډارولای شول په سترگو
 د مېراني نښانې نې بنکارېدلې
 له تنديه، له کرو وړو، له مړوندونو
 چي نې سارے چرته ما ليدلے نه و
 پر دا هسي يوه آس باندي دے سپور و
 په بني لاس کي نې وه تکه سپينه توره
 په کين لاس نې کړه چاگله پر سر پورته
 په چاگله کي چي هر خومره اوبه وې

په يوه اينده نې تېري کړې تر ستوني
کړه چاگله نې را تسه بېرته ما ته
د اوبو پکي يو غړپ هم نه و پاته

* * *

چي چاگله بېرته راغله زما مخته
ما په خيړ خيړ ور ته و کتل او بيا مي
مخ را واراوه چټک هغه زخمي ته
چي له تنه نې سرې ويني وې رواني
او شهره نې تکه زېره وه آوښتې
پر وجود نې تېرېدې خپې د خوږو
په سينه کي نې سور اور له تندي بل و
په ارمان نې د اوبو ريږدې شونډي
زما زړه دې نندارې په اور کباب کړ
او په قهر مي ور وارولې سترگي
يو خل بيا هغه پياوړي شا حلې ته
چي په زور نې وې اوبه له ما اخستي
او هغه هم خپلي سترگي برابرې
کړې زما پر سترگو باندي او ويل نې

چي و ما ته داسي مه گوره په کرکه
 دا زخمي چي پروت دے ستا د سترگو مخته
 تر ده زه د دي اوبو وم زيات حقداره
 کښولمه د مرگ و خلې ته تندي
 دغه تنده مي وه داسي په سينه کي
 لکه غښ د دښمن چي پکي ښخ وي
 دغه غښ اوس زما له سينې و ووت
 زياتي روغ يم پر وجود مي زخم نشته
 کډېدلای شمه بېرته د جنگ اور ته
 او کېدای شي چي په زور د خپلي توري
 د دا خپلو جنگياليو خوا درنه کړم
 خو دا کوم زخمي چي ستا و مخته پروت دے
 له زخمونو ئې بهيرې تودې ويني
 دے خو هسي هم وتلے دے له کاره
 پر وجود ئې غرونه غرونه خوږ پراته دي
 په دي خوږو که د لږ ساعت دپاره
 شي خواري د دغه تندي هم ور کډه
 دے دي دغه خواري و زغمي په نره

خو شېبې وروسته چي سا شي تر ده تېره
 بل جهان ته د دنيا تر پوله واورې
 د جنت اوبه به حوري ور ته راوړي

* * *

ما چي واورېدې د حوان دغه خبري
 شوم غوړ غوړ ور ته او هر خه را نه هېر شول
 تر هغو چي يو حل بيا ده و خپل آس ته
 پونده ور كړه او ور كد شو د جنگ اور ته
 چي ور كد شو نو زه بېرته شوم را وينه
 د رڼو سترگو له دغه درانه خوبه
 او چاگله مي په ورو ورو كړه را پورته
 دواړي شونډي مي په مينه ور نژدې كړې
 د چاگلي هغه خله مي په ناز بنكل كړه
 چي وې شونډي بنكلي حوان ور باندي ايښي
 خومره خوړ و خدايه دغه خوب د وينې

* * *

دوه مړي

قبر يو تيارېده او مړي دوه وو
 مړي دوه وو او په وينو دواړه سره وو
 دا يوه ته کتل خلکو لږ په کرکه
 د دا بل نهې درناوے کاوه او ټولو
 دا ويل په درناوي دا سرے ارزي
 دے په نره په دښمن پسې و تللے
 ککړۍ به ئې ترې کور ته وای را وړې
 که ټکي ور سره خپلو نه وای کړې

دا سرے، دا چي کېده ئې اوس ستاينه
 ده يو خو ورځي له مخه وه را وړې
 هغه ناوې چي د ده د زړه ټوته وه
 خو د زړه له دې ټوتې سره دے دلته
 دا مهال پاته کېدای نه شو تر ډېره
 و-روان په خپل دښمن پسې له کوره

چي نې سر له خپله ځانه سره راوړي
 خو تر تگ وړاندي يو دود پوره کول و
 دود و دا چي د دې خلکو عقیده وه
 چي سره چي د دښمن پر طرف باندي
 په دې نيت وزي چي جنگ ور سره و کړي
 نو کوم غشي چي نې وي پسې اخستي
 په هغو کي دي يو بڼه غشه کړي غوره
 او په کور کي دي د دغه غشي څوکه
 د يو چا د تن په غوښه کي کړي بڼه
 د دې زخم د نارو درملو کار دي
 د خپل کور نورو وگړو ته ور پرېږدي
 د دې واخلي په دښمن پسې دا غشه
 او دا غشه، دا چي خوند ئې د د کتلې
 د انسان د تن د سرې او خوږې غوښي
 دا چي کله پر دښمن باندي ور خلاص شي
 د هغه غوښي ته سم رسوي ځان خپل
 کېدای نه شي چي خطا کاندي نښان خپل

چي تر تگ وړاندي دا دود پوره کول و
 نو په دا دې سړي غوښت چي ژر تر ژره
 په خپل کور کي د خپل غشي خوکه سره کړي
 د يو چا د تن په سره او خوږه وينه
 خو دې کار ته چا ځان نه شو ټينګولای
 پای د ده بڼايسته ناوې ده ته راغله
 او ويلې نې ستا دښمن غواړم چي ورک شي
 د دا کار دپاره يم دې ته تياره
 چي دا غسه دي زما په زړه کي بنځ کړې
 د زړگي په وينه ژبه ور خوږه کړې
 چي يو ځل نې د دې ويني خوند تر ځله شي
 له دا پس چي نې پر چا باندي ور خلاص کړې
 د به زړه ته د هغه رسوي ځان خپل
 کېدای نه شي چي خطا کاندي نښان خپل

* * *

چي نې واورېده د ناوي دا خبره
 دا سره يې اندازې زيات شو خوشحاله
 په زړگي خو نې و نه لاره هېڅ کار هم

په وړانه ئې د هغې غش وړ بنخ کړ
 د دې غشي چي په وینو خله خوږه شوه
 هله ده له خپله خانه سره واخست
 ژر د خپل دښمن په ښکار پسې روان شو
 د مېراني په لوی کار پسې روان شو
 چي د ده د زړه توتې وه هغه ناوې
 د وړانه له دغه زخمه سره دلته
 تر شا پاته شوه په کور او په کاله کي
 د دې کور، د دې کاله او د دې سيمي
 خلک وو په دې باور چي په امان وي
 جنگياله د جنگ په وخت تر هغو پوري
 چي ئې ښخه وفاداره وي په کور کي
 کوم سره چي په دښمن پسې وي تلله
 خپله ښخه ئې په کور کي وي پرې ايښې
 که دا ښخه دغه وخت خیانت و کړي
 د پردي سړي لاس پرېږدي و خپل خان ته
 نو مېړه به ئې ارومرو په جنگ کي
 وژل کيږي د دښمن په گزارونو

کوټل کېږي به ئې تن په گزارونو

* * *

دا سره چي د دښمن په بنکار روان و

نو تر شا ور پسې پاته وه په کور کي

فرشتې غوندي سپېڅلې پاکه بنځه

او هم دغسي يو غځه ور سره و

چي په څوکه کي ئې مرگ د دښمن پروت و

د دا هسي نېکمرغي په مهال ده ته

په څرگنده توگه هيڅ خطر هم نه و

مگر کله چي دښمن ته مخامخ شو

هنه وخت ئې نه دا خپل غځه په کار شو

نه ئې ورغله په بڼه وفا د بنځي

د دښمن له لاسه ژر په وينو رنگ شو

دغه جنگ د ده د ژوند آخري جنگ شو

* * *

چي دا جنگ د دې سړي آخري جنگ شو

او د ده مرگ ئې سور په وينو راوړ

نو دا چينه شوه له هري خوا را پورته

چي د ده بنايسته ناوې بېوفا ده
 دے چي کله په دښمن پسې و تللے
 هغې خان ته د بل چا لاس دے پرې اېښے
 حکه سر دغه غريب و خوړ په جنگ کي
 د داهسي کار سزا په کابو مرگ ده
 خو تر داسي مرگ نې وړاندي دا حق هم شته
 چي وروستے ارمان نې مور سم ور پوره کرو
 او د دې وروستے ارمان بل خه کېدای شو
 بې له دې چي په کوتلي سر دا کله
 د رندو او د کڼو له دنيا درومي
 نو شي کوزه له خاوند سره ملگرې
 يوه قبر ته او کور د دواړو يو شي
 دا سبب و چي کوم وخت په درنو کابو
 خلکو و وژله دا مظلومه بنخه
 د دې مړے نې هم هغه حای ته راوړ
 چي و پروت پکي د دې د خښتن مړے
 اوس نې دلته لوی و کم په ننداره وو
 قبر يو تيارېدے او مړي دوه وو

لاروے

را روان و لاروے له لري حايه
 را پرې کرې نې وه ډېره لويه لاره
 د دا کوم مزل په گرخ چي نې مخ پت و
 دا د ده لومړے مزل نه و په ژوند کي
 نور هم ډېر و گرځېدلے په جهان کي
 وې تر مخ نې تېري شوي ډېري پېښي
 خو دا رنگ حېرانوونکې بله پېښه
 چرته هم په مخه نه وه ورغلې
 لکه دا وخت چي نې و د سترگو مخته
 پروت د شنو او د سپېرو کانو په منح کي
 يو باچا په خپلو وینو کي بېهوښه
 خادمان نې شا و خوا ور ته ولاړ وو
 کتل ټولو په مړو سترگو و يو بل ته
 يو هم دې ته تيار نه و چي له محکي
 دغه خپل خوږمن باچا کاندې را پورته

د تمام اولس بابا کاندي را پورته
 * * *
 لاروے وُ را روان له لري حایه
 خپل منزل نې واهه ورو ورو مخ په وړاندي
 چي نې دغه ننداره مخي ته راغله
 دلته و کتل ده هر شي ته په غور
 په یوه خبره باندي خو سم پوه شو
 چي باچا پر دې غریخه لاره باندي
 د آسونو گاډۍ وه روانه کړې
 گاډۍ ده گوره چي خه رنگه اوبتې
 دے نې دے پر محکه باندي غورخوله
 خو په دې باندي نې هيڅ هم سر خلاص نه شو
 چي دا دومره خادمان ور ته ولاړ دي
 دې خبري ته دوی ولي تيار نه دي
 چي ور و دانگي د خپل بادار کومک ته
 کړی په غېږ کي نې را پورته ژر تر ژره
 بيا نې و رسوي کور ته ژر تر ژره

* * *

لاروے وُ را روان له لري حايه
 خبر نه وُ چي د دي خلکو په فکر
 باچا داسي مبارک او پاک سرے وي
 چي تر ده پوري دا نور وکړي واره
 ډېر خيرون او ډېر مترن گڼلي کپړي
 چي تر خو پوري د ده خپل امر نه وي
 تر هغو هيڅوک هم دا کولای نه شي
 چي نې پاک او مبارک تن ته لاس ور وړي
 که نې ور وړي نو دا وي داسي يو جرم
 چي سزا نې د قانون له رويه مرگ ده
 هغه څوک به وژل کپړي په هر حال کي
 چي نې گوتي له باچا سره وي نښتي
 که ونه وژل شي ځان په څه چل خلاص کړي
 نو د دي سړي سزا به ټول اولس ته
 ور کوي د آسمانونو باچا داسي
 چي راځي به يو ډېر لوی عذاب ورباندي
 وي به ټول بيا د بلا تر گزار لاندي

لاروے وُ را روان له لري حايه
 په ليدو ئې د دا هسي خادمانو
 دواړي سترگي شوې په اور د قهر ډکي
 خو په خُله ئې هيڅ هم و نه وېل چا ته
 چي توبنه ئې وه په شا پوري تړلې
 له هغې ئې د اوبو پتک را واخست
 نور ئې واړه شيان کښېښوول پر محکه
 او په بيره د باچا خوا ته ور تېر شو
 په ډاډه زړه د هغه و سر ته کښېښوست
 دغه وخت چي ئې د دوو سترگو په وړاندي
 په سرو وينو رنگ دا کومه ننداره وه
 دا د ده د ژوند لومړۍ ننداره نه وه
 ده دا رنگه نور هم ډېر خه وو ليدلي
 حکه اوس د دغه خپل پتک په مرسته
 په لږ وخت کي په خپل کار کي بريالې شو
 په کوبښن د ده باچا په هوښ کي راغی
 د دې لوی اولس بابا په هوښ کي راغی

لاروے له لري حايه وُ راغله
 په کومک ئې اوس باچا په هوبښ کي راغے
 باچا و کتل يوې او بلي خوا ته
 چي ورو ورو ور ته خبره شوه څرگنده
 نو ئې وکړ خادمانو ته دا امر
 چي ما و رسوي ژر خپلي ماني ته
 اجازه چي خادمانو و ته و شوه
 هغه وخت نو لاروے دې ته حبران وُ
 چي دا خلک خو تر اوسه تيار نه وو
 چي باچا له سپېرو خاورو کړي را پورته
 مگر اوس ورباندي دا رنگه کړېږي
 لکه ټول چي پتنگان د دې څراغ وي
 وس کوي چي ژر ئې يوسي خپل محل ته
 بياني بوت لاروے هم ور سره هلته
 * * *

لاروے له لري حايه وُ راغله
 اوس مېلمه وُ د باچا په لوی محل کي
 چي زخمونه د باچا د بدن څو شول

نو پر دې خبره باندي غور و شو
 چي کوم چا چي د باچا بي اجازته
 د هغه وجود ته خپل لاس دے ور ورے
 دا مهال په کار ده خه ور سره و شي؟
 د قانون له رويه وه خبره سپينه
 بله هيڅ چاره نې نه وه يې وژلو
 چي باچا نې و د مرگ له خلې ژغورلې
 د مرگ خلې ته اوس هغه پوري وهل و
 پر تخته باندي د دار پورته ولاړ و
 او زندې نې وه تر غاري رسېدلې
 باچا لاندي و ولاړ، ور ته ويل نې
 چي ستا بڼه به تر قيامته مور هېر نه کرو
 يو په دا چي زه دي خلاص کړمه له مرگه
 بل دا اوس چي دلته ته قرباني کېږي
 ستا د دغي قرباني په برکت به
 دا خطر شي د دې قام له سره لري
 چي راځي به يو ډېر لوی عذاب ور باندي
 وي به واړه د بلا تر گزار لاندي

يو سر په يوه غمي

ماشوم زوی د هغې کونډې چې حلمه شو
 د دې ور شو چې د پلار میراث خوندي کړي
 نو دې مور هغه پېسې په گوتو ور کړې
 چې له پلاره نې په مرگ وې پاته شوي
 پر دې کونډې که هرڅو خواری او لوږې
 وې راغلي د کونډتون په دغو شپو کې
 دې ور ورې دې پېسو لره لاس نه و
 وې له خانه نې لا هم پتې ساتلي
 چې وخت راغی نو یتیم زوی نې خبر کړ
 د مړه پلار دا امانت نې په لاس ور کړ

* * *

امانت چې د مړه پلار دغه حلمي ته
 په لاس ورغی، دا وخت نو هغه وخت و
 چې چنگیز او د هغه درنو لښکرو
 وطنونه و په مخه را اخیستي

اوبول نې په سرو وینو اولسونه
 دا مهال نې د دوی خاوره وه په وړاندي
 د دا هسي لوی لښکر یوه دسته شوه
 یوه ورځ د دوی په سیمه هم ور گډه
 او لکيا شوه په لوتلو، په وژلو
 په لږ وخت کي نې سپرې کړې ډېرې مېني
 چي هر څه په لاس ور تلل هغه د دوی وو
 ډېر مالونه نې را غوند کړل لور له لوره
 خو له چا سره چي نغدي څه پېسې وې
 هغو ټولو د دې کونډي د زوی رنگه
 له دښمنه کړله پته دغه پنگه

* * *

چي له چا څخه دا پنگه دوی کړه پته
 دا د هغه لوی لښکر یوه دسته وه
 چي د دوی هېواد نې ټول و لاندې کړه
 و باچا نې هم له تخته غورځوله
 دلته هلته هغه ځغاست په تېښته تېښته
 دوه زامن د دې باچا په دا ناوړين کي

د دوی سیمی ته را و رسېدل داسی
 چي د پلار د خزاني ډېر زیات غمی نې
 هم له خانه سره را وړل مگر دلته
 دواړه ورغلو په لاس د یرغلګرو
 هغو تېره کړه چاره د دوی پر غاړه
 ترې قبضه نې کړل دا بنکلي غمی واړه
 * * *

دې دښمن لره چي ورغلل په ګوتو
 دغه هومره بڼه غمی، نو هغو وکړ
 دا اعلان چي دوی له دې ځایه روان دي
 خو تر تګ وړاندي یو کار لري په نیت کي
 هغه دا چي دغه بنکلي غمی خرڅ کړي
 دا غمی که وو هر څو د ګراني بیي
 دوی ور و لکول خلکو ته ارزانه
 خلکو و ګڼله دا په خپل خپل فکر
 چي لیدلي دي تاتارو هیڅ هم نه دي
 په ارزښت د دې غمیو څه پوهېږي
 دا په نغده پسه باندي خوشحالېږي

که شوک نغده پسه دوی ته په لاس ور کړي
 نو بیا دا خبره نه بنکارېږي مگرانه
 چي دا ټول غمي ترې واخلي په ارزانه

* * *

په ارزانه چي غمي خرخېدل پېل شول
 نو د ډېرو خلکو زړه ور ته نرې شو
 چي نې وې خپلي پېسې پتي ساتلي
 د غميو سوداگرو ته نې راوړې
 مخ په مخه نې سودا ور سره و کره
 چي نې بيه د يوه غمي درلوده
 هغه واخست يو غمې او ترې روان شو
 چي څلور غمي به کوم چا اخستې شول
 د هغه به وو څلور غمي په لاس کي
 په دې رنگ دلته خبره وه تر وسه
 چا چي څومره وس درلود په هغه شمېر نې
 غمي اخستو او ووت به له مېدانه
 پای د کونډي زوی هم خپلي پېسې راوړې
 کوم غمي چي اخستل د ده په وس وو

هنه دوه يا څلور نه وو، پوره لس وو

* * *

يرغلکرو چي غمي ارزانه ور کړل
 په دې چل نې هغه خلک ټول معلوم کړل
 چي پېسې نې وې له دوی پتي ساتلي
 په دې خيال چي څوک بيا دا رنگه ونه کړي
 يو ځل بيا د دوی له اړخه اعلان و شو
 په اعلان کي نې ويل چي مور تاتار يو
 په خپل ژوند کي موليدلي هيڅ هم نه دي
 په ارزښت باندي د شي سم نه پوهېږو
 د دې خپلي نالیده ورځي له لاسه
 په ارزانه ټول غمي را څخه لارل
 دا غمي په گرانه بيه بېرته اخلو
 د یوه غمي په ځای کي به هر چا ته
 ورکوو پرېکړه سر د انسان دلته
 په دې رنگ نې بيا سودا کړله روانه
 چي د چا کره به هر څومره غمي وو
 په هغه حساب به دوی د تبخ په څوکه

د همدغه کور د خلکو له بدنه
 بېلولې ککړۍ او بيا نې بېرته
 د همدغه کور تر ټولو مشر کس ته
 د غميو په بدل کي ور کولې
 چي د کونډي کره دا سوداگر راغلل
 د هغې د زوی سر يو او غمي لس وو
 سوداگرو ويل دا سر داسي سر دے
 چي قيمت نې تر يوۀ غمي ډېر زيات دے
 په يوۀ غمي نې نه ور کوو چا ته
 خرخوو نې په پوره لسو غميو
 بيا ئې پرې کر دغه سر په تېره توره
 لس غمي نې له دې کونډي کرل تر لاسه
 او د زوی پرېکړے سر نې په لاس ور کر
 د هغې تر خُلې ختلې سوي چينغي
 او ويل ئې زه يم خومره بد نصيبه
 چي پېسې مي وې ټول عمر خوندي کړي
 په هغو مي نن د خپل بچي سر واخست
 پر وږو مي د وير خومره لوی غر واخست

حلمے سردار

چي د مرگ په سفر تللي وو کوم خلک
و هغو ته هم لېږل دوی پېغامونه
او د قام د هر وگړي دا باور و
چي دا هر يو پېغام مرو ته سم رسېږي
د ژونديو په احوال هغوی خبرېږي

* * *

د غو خلکو چي به تل د مرو جهان ته
په خه توگه ور لېږل خپل پېغامونه
هغه دا وه چي د مره نوم او نېان به
د دې قام سردار استازي ته ور وښوو
له دا پس به ئې پېغام په خو خو واره
ور ته واوراوه ورو ورو په خوږه ژبه
چي استازي به ئې هر يو تکم ياد کړ
نو سردار به اشاره وکړه جلاد ته
او جلاد به ئې سر و واهه په توره

په دې توگه به استازې د ژونديو
ور دننه شو د تلو وپر جهان ته
چي خپل مړه ته پېغام و رسوي هلته
مگر كله به بيا پېښي دوي او درې وي
نو سردار او د ده قام به فكر وكړ
چي يو كس دا سمي نه شي رسولاى
داسي وخت به د يوه پر خاى دوه تنه
دوى لېږل د مړو جهان ته له وطنه

* * *

بيا چي كله د سردار عمر آخر شو
نو تر مړينه ئې لږ مخكي خپل زوى پوه كړ
چي زه هم د مړو جهان ته په دوه لاسه
قام، رمې، ورشو، رغونه، غرونه، سمه
هر څه ستا دي او و تا ته پاته كېږي
زما حق كه شته نو دومره دې چي هلته
د دې خاى د هري پېښي خبر مومم
را رسېږي هم استازې هم پېغام ستا
لمانځل كېږم كله كله په سلام ستا

چي حلم سردار د پلار پر گدی کښنوست
 نو د پلار وروستی خبره ئې په یاد وه
 چي هر خای به یوه نوې پېښه و شوه
 د هغې حال به ئې ټول استاوه ده ته
 تر هغو چي یو بل قام له بلي محکمي
 د دوی خاوري ته راننوت په زوره
 چي حلم سردار پر خپله خاوره باندي
 مخامخ شو د دا هسي دښمنانو
 چور، چپاؤ، يرغل، تالان، لوټ او تېري ته
 نو د خوږ او زخمي شوي پرانگ په رنگه
 قهر واخست او د جنگ چيغه ئې وکړه
 جنگيالي د قام ئې ټول شاته را غونډ شول
 له غليم سره ئې داسي جنگ روان شو
 چي په وينو کاني بوتې ټول ککر شول
 پای راغلي يرغلگر تېستي ته اړ شول

* * *

چي راغلي يرغلگر په تېسته لارل
 او په سيمه کي کراهه کړاې شوه

نو حَلمي سردار ته بيا پلار ور په ياد شو
 زړه نې غوښت چې بيا ور و لېږي استازې
 خو دا حَل کار د يوه استازي نه و
 دلته وې دومره خبرې پېښې شوي
 چې يوه استازي نه شوې رسولاى
 دغه کار لره په کار وو ډېر سرونه
 حکه ډېر مريان را غوندې کړل ده خپل مخته
 چې هر يو سم په خبره باندي پوه کړي
 کړي بيان و هر يوه ته يوه پېښه
 دغه پېښه کړي په زده تکه په بکي
 بيا نې يو په بل پسې واستوي پلار ته
 دا سي ولېږي ټول حال زاره سردار ته

چې حَلمي سردار را غوندې مخته مريان کړل
 هغه وخت جلاد هم تبغ په لاس ولاړ و
 د ده څنگ ته او کتل نې دې سرو ته
 چې يو خيال نې په مغزو کي را پېدا شو
 هغه دا چې که دا هر يو سر قلم شي

دا هر کس لار شي د تلو و جهان ته
 زور سردار به په دې خومره په عذاب شي
 چي وي جوړه ور ته داسي گنه گونه
 او له هر يوه د روغه قصه اوري
 بنائي دا خبره داسي شي اسانه
 چي حلمي سردار ته هر څه ور معلوم دي
 هره پېښه نې په ذهن کي خوندي ده
 دا مريان چي به کوم کار کوي په ټولو
 د هغه شي په يواځي سر کولای
 د دي لار شي په يواځي سر خپل پلار ته
 زموږ حال دي يوسي ټول زموږ سردار ته

د حلمي سردار د تگ دغه کوم خيال چي
 را پېدا شو د جلاد په ککړي کي
 دې ساده وگړي داسي و گڼله
 چي بس ده د اساني دغسي لاره
 کره پېدا چي د بل چا ور ته پام نشته
 د زاره سردار د حق ادا کولو

په دې کار کې نې له ځنډه کار وانه خست
 شورا وړاندي او په رپ کې نې د سترگو
 د ځلمي سردار سر و واهه په توره
 د هغه د وینو داري شولې پورته
 کوم مریان چې وو ولاړ په دغه ځای کې
 هغوی پوه نه شول چې خوب دے دا که وینه
 یو کړے داسي درنه چپیا خوره شوه
 لکه وي چې کائیناتو سا نیولې
 او بیا پورته شو یو شور، زور او نارې شوې
 مریان ټول پر دې جلاد باندي را مات شول
 په وهلو په کوتلو نې ور مات کړل
 په پوستکي کې دننه ټول هډونه
 او په ډېره ناروا توگه نې مړ کړ
 هغه څوک چې دوی نې واړه په دې ځای کې
 وو د مرگ له درنو ژامو را ایستلي
 دا مریان، دا چې د ده تر سر اوس تېر شول
 ده دې ټولو ته و نوے ژوند ورکړے
 که دے نه وای اوس به هر یو وای یو مړے

ږومبې باران

د گوليو دا باران وروسته باران دے
 چي نن زه ور سره دلته مخامخ يم
 دا باران را يادوي هغه وختونه
 چي په ژوند کي په ږومبي ځل پر ما باندي
 وپروونکي سرې گولي وې اورېدلي
 زه ماشوم وم په هيڅ شي مي سر خلاص نه و
 له خپل ځان سره مشغول ومه په لوبو
 کړې خپلوانو د توپکو ځلې را خلاصي
 ترې را و وتې لمبې او ډزهار شو
 را رواني شوې گولي زما و خوا ته
 لکېدلې دلته، هلته، مخته، شا ته
 زه د وېري څپو واخستم په مخه
 سوي چيني مي له ستوني شوې را پورته
 خبر نه وم چي د دوی دغه نيت نه دے
 چي زما وجود غلبل کړي په گوليو

دوی دا غواري چي په دغه ماشومتوب مي
 د توپک له دز او دوز سره اشنا کړي
 د گولی وپره مي و باسي د زړه نه
 او دې حال ته تنها زه مخامخ نه وم
 دلته دا له هر ماشومه سره کيږي
 موخه داوي چي دا رنگ به زړور شي
 د زمري جنگ ته به ځي چي کله ستر شي

* * *

د گوليو دا باران وروسته باران دے
 دا باران رايادوي هغه وختونه
 چي خپلوانو را ته سم کړل توپکونه
 او گولی شوې را رواني زما خوا ته
 هغه وخت هم لکه نور وختونه تېر شو
 خو د دغسي وختونو وپره پاته
 د سړي په ککړۍ کي شي دا رنگه
 چي ټول ژوند بيا ترې ځان نه شي خلاصولای
 دا د ذهن د بې شمېره دېوالو نه
 شا ته وي جرته دا رنگه غلې ناسته

چي سري ته ئې پخپله پته نه وي
 او هغه ئې په دا رنگ يې خبرې کي
 همېشه پوري وهي او ور پسې وي
 تل کوي ورباندي دا رنگه کارونه
 چي کوونکې ئې په اصل سبب باندي
 خبر نه وي خو کوي ئې، بس کوي ئې
 لکه مور چي تل لکيا يو سره وژنو
 يو خپلوان خو وهو يو د بل سرونه
 خبر نه يو چي دا ولي سره وژنو
 او وهو ولي دا يو د بل سرونه
 په خپل کاني کوټو څله خپل سرونه

* * *

د گوليو دا باران وروسته باران دے
 دا باران را يادوي هغه وختونه
 چي خپلوانو را ته سم کرل توپکونه
 په دې نيت چي ما په دغه ماشومتوب کي
 د توپک له دز او دوز سره اشنا کړي
 د گولي وېره مي و باسي د زړه نه

چي بيا وروسته زَرور غوندي حلمِ شم
 په خرگنده د دُوی دا هيله پوره شوه
 زه حلمِ شومه او داسي زَرور شوم
 چي په سيمه او اولس کي چي به چرته
 څوک پياوړی او تر ټولو زَرور و
 نو هغه به و اغزې زما د سترگو
 وم لگيا به چي ورمات نې کړم لاسونه
 ژر تر ژره نې را پرېاسم له برمه
 او زياتره به په دې کي بريالې وم
 مگر اوس چي ورته گورم داسي بنکاري
 چي په ما کول دا هر څه هني وپري
 چي زما د دې خپل ذهن په دنيا کي
 گوره چرته د دېوال شا ته وه غلې
 دغه وپره وه د سرو گوليو وپره
 دا گولی هغه گولی وې چي خپلوانو
 اورولي وې پر ما په وړوکوالي
 د خپلوانو د توپک او گولی وپره
 را پسې وه نو په دا به مي به خيال کي

وو همپش د دغه خپل اولس وگړي
 دا وگړي مي همه واره خپلوان و
 دا خپلوان که به تش لاس وو خو نو بڼه وه
 که په کور کي به د چا چرته توپک و
 نو بيا ما لره خوب نه راته په شپه کي
 وس مي دا و چي توپک ور ته پېدا کړم
 وخت ور نه کړم چي دے وار کاندي له مخه
 خله د خپل توپک پر ما کاندي را خلاصه
 ترې را اوزي سرې لمبې او ډزهار شي
 را رواني شي گولی زما و خوا ته
 مخامخ مي يو خل بيا کاندي بلا ته

* * *

د گوليو دا باران وروسته باران دے
 دا باران راولي خيال ته دا خبره
 چي دا سترې تنها ما ته پېښه نه ده
 دا اولس داسي اولس دے چي ډېر خلک
 وي لکيا پکي دا رنگه لکه ما چي
 د خپلوانو خلاف بيا ټن سنگر ونيو

د توپک خُله مي هغو ته کړله سمه
 هغو هم په دغه ژبه جواب را کړ
 اوروي مي سرې گولۍ پر سنگر باندي
 د گوليو دا باران وروسته باران دے
 بيا بل دا رنگه باران ليدلای نه شم
 اجل وازه خُله ولاړ دے زما مخته
 په بدن کي مي گولۍ ده لگېدلې
 دا گولۍ داسي کاري ده لگېدلې
 چي اړتيا به نوره دې ته پاته نه شي
 چي به بيا څوک اوروي گولۍ را باندي
 د گوليو دا باران وروسته باران دے
 دا وروسته باران په دغه وروستي وخت کي
 را ولي هغه رومبې باران و خيال ته
 چي خپلوانو مي گولۍ را اورولې
 را ته سم وو توپکونه، دزهار و
 زما زړه لاندي تر غرونه غرونه دار و

زِي

د دې منظومو زني

په دې کتاب کې راغلي هره منظومه چې له کوم زني يا څخه را ټو کېدلې ده. هغه که څوک کتل غواړي نو په لاندنيو کړنو کې کتلاى شي.

۱. وور سر: امير تېمور چې کله بغداد ونيو. هغه مهال س قهرېدلې و. لښکريانو ته يې امر وکړ چې هر يو دي د بغداد د يوه اوسېدونو پرېکړې سر راوړي. بس بيا څه و. لښکريانو ټولو سرونه وهلو نه ملا تړلې د بغداد ځينو سېدانو، عالمانو او شېخانو د پناه دپاره په څه ډول د پناه دربار ته خان ورساوه. هغوى پناه وموندله او له دغه آفته په امان شو. محمود حکيمى / هزار و يک حکايت تاريخي (څلورم ټوک)

۲. د دښمنى تراخه: متل دے چې سختري يو تر بل بڼه په پښتني ټولنه کې چې کوم شيان د دغسې سخترو زېږندويه وي. په کې د توپک نوم تر ټولو له مخه راځي. ځکه خو ويل کېږي چې توپک دي راته مخ شه مه شا.

۳. د وني ډډ: په دې منظومه کې چې کومې پښي شوي دي. دا ټولې تاريخي پښي دي. او ما د فارسي ژبې له هغه منظومو کتاب څخه اخستي دي چې نوم يې دے زندگي پر ماجراى نادرشاه او او ليکونکې يې دکتور محمد حسن ميمندي نژاد نومېږي.

۴. د مار سر: کله کله مور د ځينو پوهو خلکو له ځلې چې بڼه دے چې يو د بل د زړه په حال نه يو خبر. او دا خبره سمه په ده چې د خلکو په زړونو کې کله کله داسې خواهشونه پټ وي چې خلک پرې خبر شي نو څرمن به يې په ژوند واړوي.

۵. ایره: د برطانوي نیوگني په ختیځو قبایلو کې چی څوک مار
پر کړي نو بیا ئې سوخي. او ایره ئې خنګل ته د تګ په وخت په خپلو
منو پوری مړي. دا ځکه چې په داسی کولو سره بیا دوی یو څو شپې
په مارانو په امان وي - فریزر - گولډن بو (دریم باب)

۶. زړسوم: دا قصه د قاضي احمد غفاري له تاریخ نگارستان
څخه محمد احمد پناهی سمناني په خپل فارسی کتاب 'چنگیز خان -
تیره خون ریز تاریخ' کې رانقل کړې ده. او له یوې تاریخي پېښې څخه
نظم جوړولو په خاطر ما څه لږ غوندي بدلون پکې کړی دی.

۷. دریم زوی: ژوند د یوه داسی داستان په څېر دی چی څوک
حلق ئې اوروي. شر و شور پکې دېروي خو معنی هیڅ نه بندې - شبکسپر.
مېکېث - د پنځم ایکټ پنځمه ننداره.

۸. بلا پر بلا واوښته: انسان په هر څه کې نوې والې خوښوي
دې حده چې جابران په یوه رنگ له سزا ورکولو څخه هم خوا توري شي. کوم
ي پاڅه جابران او په خپل دغه هنر کې کمال ته رسېدلي واکمن تیر شوي دي.
نو د سزا ورکولو هم نوي طریقې را ایستلي دي. چې یوه ئې
داکتر مېمندي نژاد په حواله په دې منظومه کې په لږ بدلون سره ځای شوې ده.

۹. خوب: له شلو کالو راهی یو انځور کله په یوه او کله په
ه بڼه زما ذهن ته راځي. خو زه ئې له نظم کولو ډډه کوم. اوس چی مي
خل بیا ذهن ته راغی نو زړه را ته و ویل چې پرې ئې ډډه چې
ستونګي هم دغه وپروونکې خوب در سره و ویني.

۱۰. د ږندو گزار: چی د یوه نوي عمارت د تاداو
جوړولو په وخت به ئې یو ژوندی انسان د بنیاد تر تیره لاندې کړ او د عمارت

دېوالونه به ئې ورباندې پورته كړل. عقیده به ئې داوه چې دا ډول به دا بنياد
ټينگ او عمارت به پايېداره ايت شي - فريزر - گولډن بو (اتلم باب)

۱۱. خواست:..... چا چې د بناړ ساتنه په كلكه كړې وه. هغه

څلور زره تنه وو..... تېمور هغوی بخښلي وو او لوړه ئې ورسره كړې وه
چې په بناړ كې به وېنه نه تويېوي. خو كله چې بناړ په لاس ورغې نو دغه
څلور زره تنه ئې ونيول. د ويني له تويېولو خو ئې قسم كړه وو نو دوی ئې
په هغو خندقونو كې واچول چې دده په امر كندل شوي وو. داسې ئې
هغوی ژوندي په گور دننه كړل - محمد احمد پناهي.

تېمورلنگ - چهره هراس انگيز تاريخ (لسم فصل)

۱۲. عذاب: د دغه ټاپو خاصو خلكو ماته و وېل چې

(تر اسلام راورلو دمخه) د دې خای كومو خلكو چې به پېغلي لوني
درلودې هغو به هره مياشت قرعه سره اچوله. د هر چا نوم چې به
را وخوت نو هغه به خپله سمه سنكار كړې لور هغه پيري ته ور استوله چې
..... هره مياشت به يوه شپه په سمندر كې راڅرگندېده. سهار چې به
خلك د سمندر د غاړې هغې بتخانې ته ورغلل چې بيگاه دوی پېغله ور
استولې وه. نو پېغلي به ژوند او پت دواړه له لاسه ور كړي وو. او مړه به ئې
دوی را واخست - د ابن بطوطه سفرنامه. (د مالديپ د ټاپو گانو بيان)

۱۳. سورسترگه: درانه مشر پوهاند عبدالشكور رشاد په خپل

يوه اثر 'نېروني' كې د خينو نورو ليكونكو تر څنگ د ارواښاد غلام محمد
غبار هغه تاريخي نېروتنه هم په گوته كړې ده. چې د ميرافغان نور
محمدخان عليزي د قام په باره كې ئې كړې ده. د دغې ليكنې پېل استاذ
د نادر افشار په ذكر سره كړه ده. او د هغه د ظلم په اړه ئې يو څو كړنې
ليكلي دي. د استاد دغه څو كړنې زما د دې منظومې لومنه ده.

۱۴. شاگرد: د ځينو خلکو خيال دے چي د حضرت خضر په

بته گوته کي هډ نشته. ځکه نو دغسي خلک چي د روغبر دپاره چا ته لاس ورکوي د هغه پر بته گوته باندي د دې دپاره زور راوړي چي يې هډه خو نه ده که داسي وي نو مطلب به ئې دا وي چي خضر په لاس ورغله دے او د خضر په وسيله د سړي د زړه هر مراد پوره کېدای شي.

۱۵. يو رسم: دا رسم نه تش د پښتنو په ځينو سيمو کي تر دې

نژدې وختونو پوري تر سره کېده. بلکه د پښتنو په ځينو گاونډيو قامونو کي هم موجود و. بله دا چي پوهانو چي د دنيا دودونه او رسمونه را غونډ کړي او په کتابونو کي ئې خوندي کړي دي له هغو څخه څرگندېږي چي د دا کوم مقصد دپاره چي پښتنو دغه رسم تر سره کاوه. د هغه د ترلاسه کولو په نيت د نړۍ په بېلا بېلو سيمو کي دې ته ورته بېشماره رسمونو وجود لري دے. ما يو ځل پخوا هم دغه رسم د پابند شعر په شکل نظم کړے او چاپ کړے و. خو بيا مي له خپله کلامه ايستلے و. اوس ئې يو ځل بيا په دې نوي شکل په دې نظم کوم چي زموږ له موضوع سره سمون خوري.

۱۶. اووم سر: د فيوتا وحشي قبابلو به قاتل ته د اتل په سترگه

کتل. په ډيرو قبابلو کي نجونو له هغه چا سره واده کول نه خوښول. چي په روا يا ناروا توگه به ئې څوک نه و وژلے. د سرونو د بنکار رواج خو لا تر اوسه هم په فلپاين کي شته. په د غسي بنکار کي چي به چا تر ټولو زيات سرونه راوړل. هغه چي به بيا د کلي پر کومه نجلي باندي گوته ايښوده نو هغې به په دې هيله ورسره ډېر په خوشحالي واده کاوه چي له ده ئې گوندي سړي وژونکي زامن وشي — ول ډېورانټ — د انساني تهذيب ارتقاء (خلورم باب)

۱۷. د سرونو دوه څلي: د کش په بناړ کي د شيخ شمس

الدين فاخوري په نامه يو پير و چي خلکو ئې ډېر زيات درناوے کاوه.

ویل کبړې چې تېمور ډېر د مفلسي په حال کې د خپل نن جامې خرڅي کړې او په دغو پېسو ئې یوه بزه واخسته. بیا ئې د یوه پړي یو سر د بزې په غاړه کې او بل ئې په خپله غاړه کې واچاوه. او بزه ئې دا ډول د دغه شیخ دربار ته ور وسته او هلته د شیخ پښو ته ور ولوبد شیخ چې دا هر څه ولیدل نو وئې ویل چې دې سړي چې هر څه لرل هغه ئې مور ته راوړل. او له مورې چې څه غواړي. (د مخکي د مخ باچهي) نو هغه د خدای په در کې د غوماشي د وزر برابر هم نه دي. پکار ده چې مور دے نا امیده نه کړو. بیا ئې لاس پورته کړل. دعا ئې ور ته وکړه. له دغې ورځې پس تېمور ته د بخت مخه شوه. - محمد احمد پناهي.

تېمور لنگ - چهره هراس انگېز تاریخ (شپږم فصل)

۱۸. **ګوډه پېغله:** ډېر ځله داسې کبړي چې یوه اورېدلې قصه زما

نورده بېخي هېره وي. تش یوه نوټه ئې داسې وي چې وخت نا وخته ذهن ته راځي. په د غسې نوټو کې یوه دا هم ده چې یوه ګوډه هوسۍ کله کله په داسې حال کې زما د ذهن پر پرده باندې راڅرګندېږي. چې یو بنکاري پر آس باندې ور پسې وي او چل ئې نه ور باندې جوړېږي چې بنکار ئې کړي.

۱۹. **خط:** د دې منظومې بنسټ چې پر کوم خط باندې

ایښودل شوه د هغه څه خیالي یا افسانوي خط نه دے. بلکه یو تاریخي خط دے. او د دکتور محمد حسن مېمندي نژاد د کتاب "زندګی پر ما جرای نادرشاه افشار" په پاڼو کې خوندي دے. دلته که پکې تر یو حده څه کم شوي یا زبات شوي وي. نو هغه به هم بس دغومره وي چې د ادب چوکاټ ته د یوې تاریخي پېښې د راننه ایستلو په وخت اړتیا ور ته پېښېږي.

۲۰. **آخړه خاتمه:** څوک چې به جنگ ته لاړ نو د هغه تر بېرته

رانګه پوري به ئې د کور د یوه نر خناور وژل د هر چا دپاره په کلکه منع و

که چرته به داسي وشول نو بيا دا خبره يقيني گنله کېده. چي دغه جنگ ته تلله وکړه به هلته د خپل دښمن په لاس وژل کېږي - فریزر - گولډن بو (دريم باب)

۲۱. شاعر: د اصفهان د کلابندی په دوران کي چي پښتانه

(د شاه محمود په مشرۍ کي) له ايرانيانو سره په جنگ وو. زه له پل عباس سره نژدې ولاړ، د جنگ ننداره می کوله. يو پښتون مي وليد چي بڼه لاس نې پرې شوه و او پر شا باندي را روان و. د صفونو شا ته چي کوم څارونکي ولاړ وو. د هغو خيال شو چي له جنگه تښتي. ځکه د ده وژلو ته تيار شول. ده خپل پرې شوه لاس ورته را مخته کړ. خو هغوی نې عذر بيا هم و نه مانه. او ورته و نې ويل چي يو لاس که دي پرې شوه دے نو دا بل خو دي روغ دے په هغه جنگ وکړه. که هغه پرې شي. نو بيا ځله لرې په ځله جنگ وکړه او د دښمن پر مخ لاړي ور نو کړه چي خداي ﷻ نې عوضونه در کړي. دا ډول نې هغه بېرته جنگ ته واستاوه - کروسنيسکي - (تاريخ سياح مسيحي)

۲۲. لعلونه او سکروتي: د هر وطن ټولي خزاني به تر هغه

تخت لاندي گنل کېدې بلکه په رښتيا به لاندي وې هم. چي د دغه وطن باچا به ورباندي ناست و او دغسي هر باچا هر چرته چي به و. په دې وېره به مبتلا و چي د دنيا هر بنامار غواړي چي دے و وهي او دغه خزاني تر خپله تتي ورڅخه لاندي کړي. ځکه به نې نو له خانه سره داسي بو هوډه گر سانه چي د دغسي مارانو د غاښ پخولو او د هغو د زهر کمولو په چل به پوهېده. دغسي هوډه گر ته به نې وزير ويل.

۲۳. پر مخکه پروت زړگه: په دې منظومه کي خای کرل

شوي پښي ټولي د تاريخ په کتابونو کي راغلي دي. خو کومه وړه پېښه چي د منظومې زڼه يا تخم ده هغه ما د اردو ژبي د مشهوره ورځپاڼي 'جنگ' په يوه کالم کي لوستې وه. کالم بناغلي محمود شام ليکله و. خو

۲۴. اوومه گنبده: د جاهليت په زمانو کي داسي ډېر اولس

تېر شوي دي چي د قدرت بڼي وبنادي او همدغه راز د قدرت له راتلونکي خواري به نې ټولي د باچا له ذاته سره تړلي گنلې او د دغسي او بنادبو د ترلاسه کولو او له خواريو څخه د خان ژغورلو دپاره نې ځانگړي ټاکلي لاري چاري درلودې. چي د ډېرو حال نې مور د فریزر په ليکنو لوستلای شو. اوومه گنبده هم د همدغو ليکنو پر بنسټ باندي ولاړه ده.

۲۵. د جنت اوبه: دا خيال وړاندي ما په يو بل شکل

کړی و چي تر همدې عنوان لاندي چاپ شوی هم و. بيا وروسته مي منسوخ کړ او خيال چي څنگه په لومړي ځل زما ذهن ته راغلی و. هماغه مي دا دے بيا نظم کړ.

۲۶. دوه مړي: فریزر د يوې وحشي قبيلې دا مقوله راوړې

چي کله چي د بنکار دپاره توپک ډکوي نو گولی نې په توپک کي تر اډې دمخه يو ځل په خپله ځله کي اچوه. دا ډول به دا خبره يقيني شي. چي دغه گولی وپشلې بنکار به ستا ځلې نه راځي. او گولی به نه خطا کېږي. د دغسي خلکو دا عقیده هم بيانوي چي کوم څوک چي جنگ ته تللی او بنځه نې تر شا په کور کي پاته وي. دغه بنځه که په دغه دوران کي وفالي وکړي نو جنگ ته تللی مړه به نې د دښمن په لاس وژل کېږي. دا به د بېوفايی په تور ډېري بنځي وژل کېدلې هم.

۲۷. لاروے: د سيام د باجهانو بدن ته لاس ور وړل يا پد

بله توگه هغوی مس کول منع و. او که به چرته چا دغه کار وکړ نو دا داسي جرم و. چي سزا نې مرگ وه. همدغه راز د کمبوديا باچا يې د له امره چا مس کولای نه شو. فریزر - گولډن بو (دو ويستم باب

۲۸. یو سر په یوه غمي: او د هغه (جلال الدین) نورو

یو ورونو آق شاه او اوزلاغ شاه د فوجان ولایت ته خان رسول و. دلته د تاتارو
یوې دسې په لاس کښوتل. هغو دواړه ووژل. کوم گران بیه غمي چې ورسره
هغه د منلو په لاس ورغلل. منلو دغه غمي د دغه خای پر خلکو باندي
ارزانه بیه په دې نیت خرڅ کړل چې په قتل او کشتار کې بیا بېرته ورځني
خلي. محمد احمد پناهي - چنگیز - چهره خونړیز تاریخ (دیارلسم فصل)

۲۹. خلمع سردار: د وحشي دور انسانانو به ځيني وختونه مرو

په با قاعده توگه پېغامونه لېږل. په یوه قبيله کې د دغسي پېغامونو د لېږلو
لریقه دا وه چې د یوه مریي (غلام) مخته به د قبیلې سردار خط ولوست او بیا
نې د دغه خط د لېږلو دپاره د هغه سر قلم کړ. که به له سرداره د خط کومه
څه هېره شوې وه. نو د هغه دپاره به نې د یوه بل مریي سر وواکه -
ل دهورانت - د انساني تهذيب ارتقا (څلورم باب - څلورم فصل)

۳۰. رومیې باران: ما د هلکوالي په زمانه کې د ځينو

ښني قبیلو په باره کې اورېدلي وو چې هغوی د خپل یوه ماشوم
وزنه داسې کوي چې کله کله له لري خطالي ډزي ورباندي کوي.
وخه نې دا وي چې دارنگه هغه زړه ور آموخته کړي او د نوپک
و کولی وېره نې له زړه وباسي.

...له آدمه تر دي دمه انسان هر وخت، هر خای چي شوع دے، بلا ته مخامخ پاته شوع دے، خو بلا هر څومره چي لويه او زوروره وي. ده له يواځي دا چي له هني څخه د خان زغورلو هڅه کړې ده. بلکه په پرله پسې توگه له دا کونښن کړے دے چي خپل زور دومره زيات کړي چي د بلا سر و وهلاي شي. خو د بلا سر چي له وهلے دے. د هني پر وجود باندي دوه نور سرونه را پيدا شوي دي. او دغو دوو سرونو که هر څو ده ته خطر يو په دوه کړے دے. بلا بيا هم توانېدلي نه ده چي دے له منځه يو سي. بلکه ورو ورو ده خپل وس دومره وړ ته زيات کړے دے چي د بلا دغه دوه سرونه له هم وهلي دي. او چي وهلي له دي نو د بلا سرونه بيا څلور شوي دي. دا ډول د انسان ستونزي او خواري چي څومره زياتېږي. هغه د ده د زور د زياتېدو سبب گرځي او چي د ده زور څومره زياتېږي. هغه په هغه اندازه د ده ستونزي او خواري زياتوي. داسي د ده زور او د ده خواري يو د بل په مقابل کي تل په زياتېدو پاته شوي دي. او دا وخت چي انسان په خپل دي مخ په بره مزل کي څومره پورته ختلے دے. د خپل زخم زخم وجود پر زينه باندي په داسي حال کي ختلے دے. چي له يوه زخمه پښه اخلي. پورته له بل زخم کي ږدي. او له بله له اخلي بيا له بل کي ږدي. په دغه په وينو لږلې لار کي چي پر دغه اتل باندي څه تېر شوي دي. په دي کتاب کي همدغه غميزه په داستان پسې د داستان په شکل نظم شوع ده. دغه داستانونه که څه هم هر يو پر خپل خای باندي يو بشپړ داستان دے. مگر له لويه سره دا ټول داستانونه د هني لويې غميزي بهلا بېلي نندارې دي. چي وړاندي له يادونه وشوه...

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**